

SLUŽBENE NOVINE TUZLANSKOG KANTONA

GODINA 28 • TUZLA, UTORAK, 6. TRAVANJ 2021. GODINE • IZDANJE NA HRVATSKOM JEZIKU • BROJ 5

298

Na temelju članka 24. stavak 1. točka c) Ustava Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona“, br. 7/97 i 3/99 i „Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 13/99, 10/00, 14/02, 6/04 i 10/04), na prijedlog Vlade Tuzlanskog kantona, Skupština Tuzlanskog kantona, na sjednici održanoj 30.3.2021. godine, donosi

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O JAVNOM REDU I MIRU

Članak 1.

U Zakonu o javnom redu i miru („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 9/01, 11/01, 11/07 i 14/11), u članku 3. stavku 1. točki 11., članku 6. stavku 6. i članku 14., iza riječi „općina“ odnosno „općinski“, u različitim padežima, dodaje se tekst „/grad“ odnosno tekst „/gradski“, u odgovarajućim padežima.

U članku 6. stavcima 1. i 4., iza riječi „načelnik općine“, u različitim padežima, dodaje se tekst „/gradonačelnik“, u odgovarajućim padežima.

Članak 2.

U članku 3. stavku 1. iza točke 33. dodaje se nova točka 34., koja glasi:

„34. ko ne postupi po naredbi nadležnog organa kojom se propisuju mjere za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti.“

U istom članku, u stavku 2. riječi „za prekršaje“ brišu se.

Članak 3.

U članku 7. stavku 1. iza točke 3. dodaje se nova točka 4., koja glasi:

„4. za prekršaj iz članka 3. stavak 1. točka 34., novčanom kaznom od 100,00 do 500,00 KM.“

Članak 4.

Iza članka 8. dodaje se novi članak 8a., koji glasi:

„Članak 8a.

Novčanom kaznom od 500,00 KM do 2.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja ne postupi po naredbi nadležnog organa kojom se propisuju mjere za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti (članak 3. stavak 1. točka 34.).

Za prekršaj iz prethodnog stavka kaznit će se odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom od 200,00 do 1.000,00 KM.

Novčanom kaznom od 200,00 do 1.000,00 KM kaznit će se imatelj radnje ili osoba kojoj je povjereno vođenje radnje, koja ne postupi po naredbi nadležnog organa kojom se propisuju mjere za zaštitu stanovništva od zaraznih bolesti (članak 3. stavak 1. točka 34.).“

Članak 5.

U članku 11. iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3., koji glasi:

„Svim pravnim osobama ili imateljima radnji, njihovim odgovornim osobama ili osobi kojoj je povjereno vođenje radnje, za prekršaj iz članka 3. stavak 1. točka 34. ovog zakona može se izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti u periodu do šest mjeseci.“

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 4., u kojem se tekst „1. i 2.“ zamjenjuje tekстом „1., 2. i 3.“.

Članak 6.

Iza članka 13. dodaje se novi članak 13a., koji glasi:

„Članak 13a.

Službenici policije vrše kontrolu provođenja naredbi iz članka 3. stavak 1. točke 5. i 34. te članka 8a. ovog zakona i poduzimaju mjere i radnje iz svoje nadležnosti, samo ukoliko je to izričito navedeno u naredbi.“

Članak 7.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

Bosna i Hercegovina   Predsjednik Skupštine
- Federacija Bosne i Hercegovine -   Tuzlanskog kantona
TUZLANSKI KANTON

Sladjan Ilić, v.r.

Broj: 01-02-191-4/21
Tuzla, 30.3.2021. godine

299

Na temelju članka 3. Zakona o dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 11/18) i članka 171. i 174. Poslovnika Skupštine Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 13/19 i 5/20), Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Tuzlanskog kantona, na sjednici održanoj 26.3.2021. godine, utvrdila je prečišćeni tekst Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava

Predsjednik
Zakonodavno-pravne komisije
Skupštine Tuzlanskog kantona

Broj: 01-02-186-2/21
Tuzla, 26.3.2021. godine

Muamer Zukić, v.r.

ZAKON O POREZU NA PROMET NEPOKRETNOSTI I PRAVA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se oblast oporezivanja prometa nepokretnosti i prava na području Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Kanton).

Članak 2.

Na promet nepokretnosti i prava utvrđene ovim zakonom, plaća se porez na promet nepokretnosti i prava.

Članak 3.

Porez na promet nepokretnosti i prava prihod je grada ili općine na području koje je ostvaren.

Članak 4.

Pod prometom nepokretnosti i prava, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se prijenos uz naknadu: prava vlasništva na nepokretnosti odnosno prava na patente (licence), prava plodouživanja, prava stvarne služnosti, prava na rentu, prava na modele i žigove, autorskih prava i prava na korištenje nepokretnosti.

Pod prometom nepokretnosti i prava iz prethodnog stavka smatra se i zamjena i drugi način stjecanja nepokretnosti i prava uz naknadu.

Članak 5.

Nepokretnosti u smislu ovog zakona su: poljoprivredno, građevinsko i drugo zemljište, šume i šumsko zemljište, neplodno zemljište, stambene i poslovne zgrade i stanovi i poslovne prostorije kao i posebni dijelovi zgrada i drugi nepokretni građevinski objekti podignuti na zemljištu.

Prava u smislu ovog zakona su prava kojima se štite pronalasci i znaci razlikovanja - patent, model i uzorak, robni i uslužni žig kao i autorska prava koja imaju autori književnih i umjetničkih djela u pogledu svojih tvorevina (autorska djela).

Članak 6.

Porez na promet nepokretnosti i prava ne plaća se:

1. na promet nepokretnosti i prava, kada su općine, gradovi, kantoni, Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina prodavci, kupci ili učesnici u zamjeni nepokretnosti i prava veće vrijednosti;

2. na promet nepokretnosti u postupku komasacije, arondacije i eksproprijacije, te kada se promet nepokretnosti vrši na temelju zakona, neovisno od volje poreznog obveznika;

3. na promet nepokretnosti kada građanin, kome je ekspropirana nepokretnost, u roku od dvije godine od dana kada je primio naknadu za ekspropiriranu nepokretnost, kupi drugu nepokretnost, i to do iznosa naknade koja odgovara naknadi za ekspropiriranu nepokretnost;

4. kada se nepokretnost prenosi na strano konzularno ili diplomatsko predstavništvo, pod uvjetom reciprociteta;

5. kada nositelj stanarskog prava ili članovi njegovog obiteljskog domaćinstva otkupljuju stan u državnoj svojini;

6. prilikom zamjene nepokretnosti, osim na razliku prometne vrijednosti nepokretnosti koje se zamjenjuju;

7. kada se pravo vlasništva na nepokretnosti ili prava prenosi na davatelja doživotnog izdržavanja koji se u odnosu na primatelja izdržavanja nalazi u prvom nasljednom redu;

8. kada se stječe pravo vlasništva na nepokretnostima sukladno propisima o privatizaciji;

9. kada se prilikom osnivanja privrednog društva nepokretnost unosi kao osnivački ulog;

10. kada se nepokretnost unosi naknadno u privredno društvo u postupku dokapitalizacije;

11. kada se u postupku spajanja dva ili više privrednih društava u jedno ili diobe privrednog društva na dva ili više novih privrednih društava vrši prijenos nepokretnosti u okviru raspoložive imovine privrednog društva;

12. u slučaju udruživanja sredstava po osnovu sufinanciranja stambene izgradnje;

13. kada je u prometu novoizgrađeni stan između poreznog obveznika registriranog za obavljanje građevinske djelatnosti i kupca;

14. na promet nepokretnosti i prava koje se daju za vjerske zadužbine i zaklade, te na promet nepokretnosti i prava kada su vjerske zajednice prodavci, kupci ili učesnici u zamjeni nepokretnosti ili prava veće vrijednosti, pod uvjetom da nepokretnost ili pravo koriste za svoje potrebe;

15. na prijenos vlasništva na nepokretnostima do 70 m² površine koja služi za stanovanje, kada je kupac mladi bračni par koji prvi put rješava svoje stambeno pitanje i koji nisu vlasnici, odnosno posjednici ili nisu bili vlasnici, odnosno posjednici nepokretnosti koja je služila ili služi za stanovanje.

Dokapitalizacijom u smislu odredaba ovog zakona smatra se unos nove nepokretnosti u imovinu društva.

Pod novoizgrađenim stanom, u smislu stavka 1. točke 13. ovog članka, podrazumijeva se stan koji se prvi put pojavljuje u prometu, i to između registriranog poreznog obveznika za obavljanje građevinske djelatnosti i kupca. Da se radi o novoizgrađenom stanu koji se prvi put pojavljuje u prometu uz kupoprodajni ugovor, porezni

obveznik registriran za oblast građevinarstva, dostavlja nadležnoj poreznoj upravi pismenu izjavu.

Pod mladima u smislu stavka 1.točke 15. ovog članka podrazumijevaju se osobe u životnoj dobi do navršениh 35 godina starosti koje su u braku.

II. POREZNI OBVEZNIK

Članak 7.

Obveznik poreza na promet nepokretnosti i prava je prodavatelj nepokretnosti odnosno prava.

Prilikom zamjene nepokretnosti ili prava porezni obveznik je onaj učesnik u zamjeni koji daje u zamjenu nepokretnost ili pravo veće vrijednosti.

Ako se prenosi idealni dio vlasništva na nepokretnosti odnosno idealni dio prava, porezni obveznik je svaki suvlasnik prodavatelj posebno.

Članak 8.

Ako se stječe pravo vlasništva na nepokretnosti odnosno drugo pravo iz članka 4. ovog zakona po osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju, porezni obveznik je primatelj nepokretnosti ili prava, odnosno njegovi nasljednici.

III. POREZNA OSNOVICA

Članak 9.

Osnovica poreza na promet nepokretnosti i prava je prometna vrijednost nepokretnosti i prava u trenutku nastanka porezne obveze, odnosno ugovorena prodajna cijena ako je veća od prometne vrijednosti.

Prilikom zamjene nepokretnosti ili prava porezna osnovica je razlika prometnih vrijednosti nepokretnosti ili prava koje se zamjenjuju.

Prilikom prijenosa idealnog dijela vlasništva na nepokretnosti odnosno idealni dio prava, poreska osnovica je prometna vrijednost idealnog dijela nepokretnosti odnosno idealnog dijela prava.

Kod prodaje nepokretnosti u stečajnom i u izvršnom postupku porezna osnovica je postignuta prodajna cijena.

Članak 10.

Pod prometnom vrijednošću podrazumijeva se cijena nepokretnosti odnosno prava koja se postiže ili se može postići na tržištu u trenutku nastanka porezne obveze.

Kada se prometna vrijednost ne može utvrditi po odredbama ovog zakona, pod prometnom vrijednošću plodouživanja podrazumijeva se vrijednost utvrđena prema odredbama zakona o kantonalnim porezima koje reguliraju oblast poreza na nasljeđe i poklon.

Prometnu vrijednost nepokretnosti i prava utvrđuje komisija koju imenuje gradsko ili općinsko vijeće na period od dvije godine.

Članak 11.

Porezni obveznici, odnosno vlasnici, korisnici i plodouživateli nepokretnosti i prava dužni su komisiji iz članka 10.stavak 3. ovog zakona dopustiti pristup na zemljište i objekte radi utvrđivanja prometne vrijednosti nepokretnosti odnosno prava.

Porezni obveznik mora se pozvati najmanje tri dana

prije dana određenog za vršenje procjene da učestvuje kao stranka u postupku procjene.

Procjena imovine može se izvršiti i ako se poreski obveznik ne odazove uredno dostavljenom pozivu.

IV. POREZNA STOPA

Članak 12.

Porez na promet nepokretnosti i prava plaća se po stopi od 5%.

V. NASTANAK POREZNE OBVEZE

Članak 13.

Porezna obveza nastaje u trenutku zaključenja ugovora o prodaji ili zamjeni nepokretnosti ili prava.

Prilikom prodaje budućih građevinskih objekata koji su u izgradnji, porezna obveza nastaje u momentu predaje objekta kupcu.

Ako se prijenos prava vlasništva na nepokretnostima odnosno prijenos drugih prava iz članka 4. ovog zakona vrši na temelju odluke suda ili organa uprave, porezna obveza nastaje danom pravomoćnosti te odluke.

Ako nastanak porezne obveze nije blagovremeno prijavljen, porezna obveza nastaje na dan prijavljivanja, odnosno otkrivanja izvršenog prometa.

Članak 14.

Ako se prijenos prava vlasništva na nepokretnostima, odnosno drugom pravu iz članka 4. ovog zakona, vrši na temelju ugovora o doživotnom izdržavanju kojim je prijenos vlasništva odložen do smrti primatelja izdržavanja, porezna obveza nastaje u trenutku smrti primatelja izdržavanja.

Ukoliko je ugovorom o doživotnom izdržavanju određeno da se prijenos vlasništva ima izvršiti odmah po potpisivanju ugovora, porezna obveza nastaje u trenutku zaključenja ugovora.

Ako nastanak porezne obveze iz stavaka 1.i 2. ovog članka nije blagovremeno prijavljen, porezna obveza nastaje na dan prijavljivanja, odnosno otkrivanja izvršenog prometa.

Članak 15.

Nadležni sudovi i organi uprave dužni su nadležnoj poreznoj upravi dostaviti svoje odluke i kopije ugovora o prometu nepokretnosti i prava kojima se obavlja promjena upisa vlasništva na nepokretnostima u zemljišnim knjigama kao i odluke kojima se obavlja promjena nositelja prava u smislu članka 4. ovog zakona, u roku od 15 dana od dana njihove pravomoćnosti.

VI. RAZREZ POREZA

Članak 16.

Porezni obveznik je dužan da, u roku od 15 dana od dana nastanka porezne obveze, prijavi nadležnoj poreznoj upravi nastanak porezne obveze.

Uz prijavu o nastanku porezne obveze porezni obveznik podnosi ugovor o kupoprodaji ili zamjeni nepokretnosti ili prava, a ako se prijenos nepokretnosti ili prava obavlja drugim pravnim poslom, odlukom organa

uprave ili suda, porezni obveznik podnosi ispravu o tom pravnom poslu odnosno odluku organa uprave ili suda.

Članak 17.

Nadležna porezna uprava dužna je, u roku od 30 dana od dana primljene prijave o nastanku porezne obveze, izvršiti razrez poreza na promet nepokretnosti i prava i poreznom obvezniku i kupcu nepokretnosti ili prava dostaviti rješenje o razrezu poreza.

Članak 18.

Ako porezni obveznik nastanak porezne obveze ne prijavi blagovremeno, obavit će se procjena prometne vrijednosti nepokretnosti i razrez poreza kao da je porezna obveza nastala na dan prijavljivanja odnosno otkrivanja porezne obveze i to prema stanju nepokretnosti u času nastanka porezne obveze.

Prijavu o nastanku porezne obveze porezni obveznik podnosi poreznoj ispostavi u gradu ili općini gdje se nalazi nepokretnost.

VII. NAPLATA POREZA

Članak 19.

Porezni obveznik dužan je platiti razrezani porez u roku od 15 dana od dana dostave rješenja o razrezu poreza na promet nepokretnosti ili prava.

Na iznos poreza koji nije plaćen u propisanom roku plaćaju se kamate u visini stope zatezne kamate, po propisima Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 20.

Porez na promet nepokretnosti plaća se prema mjestu gdje se nepokretnost nalazi.

Porez na promet drugih prava plaća se prema mjestu gdje je izvršen prijenos prava.

Članak 21.

Kupac nepokretnosti ili prava jamči solidarno za naplatu poreza na promet nepokretnosti i prava.

Članak 22.

Od poreznog obveznika koji dospjeli porez na promet nepokretnosti i prava nije platio u propisanom roku naplata će se izvršiti prisilnim putem.

Prisilna naplata poreza na promet nepokretnosti i prava obavlja se po propisima koji važe za prisilnu naplatu poreza i drugih obveza pravnih i fizičkih osoba.

Troškovi prisilne naplate padaju na teret poreznog obveznika.

Članak 23.

Upis stjecanja prava vlasništva na nepokretnosti u zemljišnim knjigama može se izvršiti samo uz dokaz o plaćenom porezu na promet nepokretnosti i prava.

VIII. POVRAT POREZA

Članak 24.

Porezni obveznik od kojeg su naplaćeni porez na promet nepokretnosti i prava, kamate, troškovi prisilne naplate ili novčana kazna, koji nije bio dužan platiti, ima

pravo na povrat plaćenih odnosno više plaćenih iznosa.

Plaćeni odnosno više plaćeni iznos iz stavka 1. ovog članka vratit će se osobi od koje su naplaćeni, na njezin zahtjev, u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti rješenja nadležnog organa.

Pravo na povrat plaćenog odnosno više plaćenog iznosa iz stavka 1. ovog članka, nadležni organ utvrđuje rješenjem.

Članak 25.

Na plaćene odnosno više plaćene iznose poreza, porezni obveznik ima pravo na kamatu:

1. ako se u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti rješenja nadležnog organa ne izvrši povrat sredstava iz članka 24. ovog zakona;

2. na iznos za koji je porez umanjen rješenjem po žalbi poreznog obveznika, koji nadležni organ nije vratio poreznom obvezniku u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostupanjskog rješenja.

Kamata se obračunava na način i po stopi iz članka 19. ovog zakona za period od dana pravomoćnosti rješenja, odnosno od isteka roka od 15 dana od dana dostavljanja drugostupanjskog rješenja do momenta povrata.

Članak 26.

Ako ugovor o upisu prava vlasništva na nepokretnostima bude raskinut voljom stranaka prije nego što bude obavljen upis u zemljišnim knjigama na novog vlasnika ili ako ugovor o prijenosu prava bude raskinut ili poništen odlukom suda, porezni obveznik ima pravo na povrat plaćenog poreza.

Članak 27.

Ako se ugovor o prijenosu prava vlasništva na nepokretnostima zbog neke smetnje ne može izvršiti ili se izvrši samo djelimično, porezni obveznik ima pravo na povrat odgovarajućeg dijela plaćenog poreza, ako kupac nije u posjedu nepokretnosti.

IX. PRAVNA SREDSTVA

Članak 28.

Protiv rješenja nadležne porezne uprave može se izjaviti žalba, u roku od 15 dana od dana dostave prvostupanjskog rješenja.

Porezna uprava koja je donijela prvostupanjsko rješenje dužna je žalbu sa svim spisima predmeta dostaviti Federalnom ministru financija, ako je sama ne riješi u svojoj nadležnosti po odredbama Zakona o upravnom postupku.

Žalba ne odlaže naplatu razrezanog poreza.

X. OBNOVA POSTUPKA

Članak 29.

Porezna uprava koja je donijela rješenje o razrezu poreza na promet nepokretnosti i prava može sama ili na zahtjev poreznog obveznika obnoviti postupak razreza u roku od tri godine nakon njegove pravomoćnosti sukladno Zakonu o upravnom postupku.

XI. ZASTARJELOST

Članak 30.

Pravo na razrez poreza na promet nepokretnosti i prava te na pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredaba ovog zakona zastarijeva za tri godine nakon isteka godine u kojoj je trebalo izvršiti razrez poreza odnosno u kojoj je izvršena povreda odredaba ovog zakona.

Pravo na naplatu poreza na promet nepokretnosti i prava kao i pravo na naplatu kamata, troškova prisilne naplate i novčanih kazni zbog povrede odredaba ovog zakona, zastarijeva za tri godine nakon isteka godine u kojoj treba izvršiti naplatu.

Pravo poreznog obveznika na povrat nepravilno ili više plaćenih iznosa na ime poreza, kamata, troškova prisilne naplate i novčanih kazni, zastarijeva za tri godine nakon isteka godine u kojoj je naplata izvršena.

Članak 31.

Rok zastarjelosti prava na razrez poreza na promet nepokretnosti i prava, odnosno prava na naplatu poreza, kamata, troškova prisilne naplate i novčanih kazni prekida se svakom službenom radnjom nadležne porezne uprave koju je poduzela u cilju razreza i naplate poreza i koja je stavljena do znanja poreznom obvezniku.

Rok zastarjelosti prava na povrat nepravilno ili više plaćenog poreza na promet nepokretnosti i prava, kamata, troškova prisilne naplate novčanih kazni, prekida se svakom radnjom poreznog obveznika odnosno kažnjene osobe poduzetom kod nadležne porezne uprave radi povrata.

Poslije svakog prekida zastarjelosti, počinje teći novi rok zastarjelosti.

Zastarjelost, u svakom slučaju, nastupa po isteku šest godina od dana kada je prvi put počela teći.

XII. NADZOR I KONTROLA OBRAČUNAVANJA I PLAĆANJA

Članak 32.

Nadzor i kontrolu nad obračunavanjem i plaćanjem poreza iz članka 2. ovog zakona obavlja Porezna uprava.

XIII. KAZNENE ODREDBE

Članak 33.

Novčanom kaznom od 250,00 KM do 1.250,00 KM kaznit će se za prekršaj porezni obveznik - fizička osoba:

1. ako ovlaštenim osobama ne dozvoli pristup na zemljište i objekte radi utvrđivanja prometne vrijednosti nepokretnosti (članak 11. stavak 1.);

2. ako u propisanom roku ne prijavi nastanak porezne obveze (članak 16. stavak 1.);

3. ako razrezani porez na promet nepokretnosti i prava ne plati u propisanom roku (članak 19. stavak 1.).

Članak 34.

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 5.000,00 KM kaznit će se za prekršaj porezni obveznik - pravna osoba:

1. ako ne dozvoli pristup na zemljište i objekte radi utvrđivanja prometne vrijednosti nepokretnosti (članak

11. stavak 1.);

2. ako u propisanom roku ne prijavi nastanak porezne obveze (članak 16. stavak 1.);

3. ako razrezani porez ne plati u propisanom roku (članak 19. stavak 1.).

Za radnje iz stavka 1. ovog članka kaznit će se za prekršaj i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 100,00 KM do 500,00 KM.

Članak 35.

Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz članka 33. i 34. ovog zakona podnosi Porezna uprava nadležnom općinskom sudu.

XIV. PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 36.

Od dana stupanja na snagu Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 11/01) prestaju se primjenjivati na području Tuzlanskog kantona Zakon o porezu na promet nepokretnosti („Službeni list RBiH“, br. 5/95 i 9/95), propisi doneseni na temelju navedenog zakona, te ostali propisi koji su regulirali oblast poreza na promet nekretnina i prava.

Članak 37.

Razrez i naplata poreznih obveza nastalih do dana stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/01), izvršit će se po propisima koji su važili u trenutku nastanka porezne obveze, odnosno prijavljivanja porezne obveze, ako su ti propisi povoljniji za poreznog obveznika.

Članak 38.

Na kupoprodajne ugovore zaključene prije stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 11/18), a po kojima nije izvršena prijava nastanka porezne obveze i po kojima nije izvršen prijenos prava vlasništva, odnosno posjeda, primjenjivat će se odredbe navedenog zakona.

Članak 39.

Prečišćeni tekst Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava obuhvata:

1. Zakon o porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 11/01),

2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/01),

3. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/03),

4. Zakon o izmjeni Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 3/13),

5. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 12/16),

6. Zakon o dopunama Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 11/18),

7. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona porezu na promet nepokretnosti i prava („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 13/19),

Članak 40.

Prečišćeni tekst Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava se primjenjuje od dana objavljivanja u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“, a važnost njegovih odredbi utvrđena je u zakonima koji su obuhvaćeni prečišćenim tekstom Zakona.

300

Na temelju članaka 5.i 29. Zakona o Vladi Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 17/00, 1/05, 11/06, 13/11 i 15/17) i članka 20a.stavak 4. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“, br. 26/16 i 89/18), Vlada Tuzlanskog kantona, na sjednici održanoj dana 19.03.2021. godine, donosi

U R E D B U

o izmjeni i dopuni Uredbe o postupku prijema u radni odnos

u javnom sektoru u Tuzlanskom kantonu

Članak 1.

U Uredbi o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Tuzlanskom kantonu („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 4/19, 4/20 i 11/20) u članku 5. točka b) riječi

„do 120 dana“ zamjenjuju se riječima „do šest mjeseci“.

Iza točke d) dodaje se nova točka e), koja glasi:

„e) prijema u radni odnos na određeno vrijeme najdalje do 12 mjeseci ukupno za konkretno radno mjesto, za vrijeme proglašenog stanja prirodne ili druge nesreće ili epidemije zarazne bolesti u Kantonu, kao i za vrijeme vanrednog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, proglašenog od strane nadležnih institucija“.

Članak 2.

(Okončanje pokrenutih postupaka)

Postupci prijema u radni odnos koji su započeti prije stupanja na snagu ove uredbe, okončat će se po proceduri po kojoj su i započeti.

Članak 3.

(Usklađivanje pravilnika o radu ili drugih internih akata poslodavca)

Poslodavci iz članka 1. uredbe su dužni, najkasnije u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ove uredbe, uskladiti pravilnike o radu ili druge interne akte kojima je uređena procedura prijema u radni odnos sa odredbama ove uredbe.

Članak 4.

(Stupanje na snagu)

Ova uredba stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

PREMIJER KANTONA
Kadrija Hodžić, v.r.

Broj: 02/1-02-4726/21
Tuzla, 19.03.2021. godine

301

Na temelju članka 23. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 10/18) i članka 77. stavak 7. Zakona o izvršenju Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 1/21), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona donosi

PROGRAM

raspodjele sredstava sa potrošačke jedinice 23020019 - subvencija troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za 2021. godinu

I.

Ovim programom utvrđuje se raspodjela sredstava iz Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu sa potrošačke jedinice 23020019 - subvencija troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije u iznosu od 10.000,00 KM.

II.

Sredstvima iz točke I. Programa podržat će se realizacija projekata organizacija i udruga koje doprinose prevenciji bolesti ovisnosti o drogama i realizaciji ciljeva Programa prevencije, intervencija i resocijalizacije u oblasti maloljetničke delinkvencije za područje Tuzlanskog kantona za period 2020-2023. godine.

Projektne aktivnosti se isključivo mogu planirati i realizirati najranije počev od 01.01.2021. godine i trajati isključivo do 31.12.2021. godine.

III.

Ministar za rad, socijalnu politiku i povratak u Vladi Tuzlanskog kantona će sredstva iz točke I. ovog programa rasporediti posebnim odlukama sukladno raspoloživim sredstvima Proračuna i operativnim planovima izvršenja Proračuna za 2021. godinu.

IV.

Komisija imenovana od strane ministra za rad, socijalnu politiku i povratak u Vladi Tuzlanskog kantona će utvrditi prijedlog raspodjele sredstava iz točke I. ovog programa, na temelju sljedećih kriterija i načina bodovanja:

R.b.	K R I T E R I J I	Broj bodova
1.	Kvalitet projekta i proračuna i jasnoća indikatora za praćenje utjecaja predviđenih ciljeva i aktivnosti na ciljne skupine i broj korisnika	0 – 15
2.	Doprinos projektnih ciljeva i očekivanih rezultata prevenciji bolesti ovisnosti i Programskim ciljevima prevencije, intervencija i resocijalizacije u oblasti maloljetničke delinkvencije	0 – 15
3.	Postignuti rezultati u predloženim projektnim aktivnostima u prethodnom periodu, ažurnost i kvalitet izvješćivanja za već podržane projekte iz proračuna Ministarstva	0 – 15
4.	Zastupljenost multisektorske i multidisciplinarne suradnje u realizaciji projekta	0 – 15
5.	Uspostavljenost partnerstva i postojanje potpore drugih donatora i institucija iz zemlje i inozemstva	0 – 15
	Ukupno	75

Organizacije i udruge koje ne ostvare minimum od 20 bodova neće biti financirani/sufinancirani sredstvima iz ovog programa.

V.

Prilikom procjene neće se razmatrati projekti koji:

- su usmjereni ka vjerskim ciljevima i aktivnostima,
- se isključivo baziraju na investicijskim ulaganjima, izgradnji i adaptaciji objekata, kupovini opreme,
- imaju administrativne troškove veće od 20% traženih sredstava iz Proračuna TK za 2021. godinu,
- čije su projektne aktivnosti planirane prije 01.01.2021. godine i čije je trajanje planirano duže od 31.12.2021. godine,
- su podneseni od organizacija i udruga koje nisu dostavile izvješća o namjenskom utrošku sredstava odobrenih u 2020. godini u odobrenom roku,
- su podneseni od organizacija i udruga koje nisu dostavile izvješće o namjenskom utrošku sredstava odobrenih iz proračuna Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak TK u prethodnim godinama,
- su podneseni od organizacija i udruga koje u okviru registrirane djelatnosti ne rade na unapređenju ukupnog društvenog položaja osoba u stanju socijalne potrebe,
- projekti koji nisu dostavljeni sukladno propisanim obrascima od strane Ministarstva,
- čiji projekti nisu namijenjeni građanima Tuzlanskog kantona.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK neće razmatrati zahtjeve za sufinanciranje programa rada podnositelja zahtjeva, već isključivo konkretne projekte.

VI.

Objava ovog programa u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona” ostavlja mogućnost potencijalnim korisnicima za podnošenje zahtjeva sa projektom za raspodjelu sredstava iz točke I. ovog programa u roku od 15 dana od dana objavljivanja, što se smatra javnim pozivom.

VII.

Podnositelj projektnog prijedloga za dodjelu sredstava obavezan je dostaviti i sljedeću dokumentaciju:

- Prijavni obrazac - (obrazac 1),
- Obrazac projektnog prijedloga – (obrazac 2),
- Proračun projekta – (obrazac 3),
- Rješenje o upisu u registar udruga kod Ministarstva pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, ili drugog nadležnog organa u Federaciji BiH ili BiH (kopija),
- Statut udruge/organizacije (kopija),
- Izvješće o radu za 2020. godinu (kopija),
- Akt o usvajanju Izvješća o radu za 2020. godinu od strane nadležnog organa (kopija),
- Uvjerenje o poreznoj registraciji (kopija),
- Spesimen potpisa (kopija),
- Bilans stanja za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija),
- Bilans uspjeha za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija),
- Izjava odgovorne osobe pravne osobe o transparentnom utrošku sredstava,
- Sporazum o partnerstvu (ako se radi o partnerskom projektu) ovjeren od svih partnera (kopija),
- Dokaz o sufinanciranju iz drugih izvora ili sufinanciranju od strane implementatora projekta (ukoliko je osigurano sufinanciranje).

Podnositelji projektnog prijedloga su obavezni pridržavati se Smjernica za pripremanje proračuna koje su sastavni dio ovog programa.

U proračunu projekta mora biti jasno naznačeno za koje se aktivnosti traže sredstva od Ministarstva, a za koje su aktivnosti osigurana sredstva iz drugih izvora, ukoliko postoje.

Svi obrasci moraju biti popunjeni, potpisani i ovjereni od strane odgovorne osobe podnositelja prijave.

Obrasci za prijavu čine sastavni dio ovog programa i mogu se preuzeti sa web stranice Vlade TK-a (www.vladatk.kim.ba).

VIII.

Popunjeni prijavni obrazac sa svim priložima podnosi se u zapečaćenoj koverti a predaje putem pošte ili na pisarnicu zajedničkih službi kantonalnih organa na adresu:

Tuzlanski kanton

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak

Rudarska br. 57

75000 Tuzla, sa naznakom

“Prijava na javni poziv za raspodjelu sredstava - subvencija troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za 2021. godinu – ne otvarati”

IX.

Organizacije i udruge su obvezni da izvješće o utrošku sredstava sa potrebnim dokazima (kopije računa) uz narativno izvješće dostave Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak TK-a najkasnije do 15.01.2022. godine.

Izvješće iz stavka 1. ove točke dostavlja se sukladno propisanom obrascu (obrazac 4) koji se može preuzeti sa web stranice Vlade TK-a (www.vladatk.kim.ba). Obrazac narativnog i financijskog izvješća čini sastavni dio Programa.

Ukoliko sredstva iz točke I. ovog programa iz neopravdanih razloga ne budu utrošena do 31.12.2021. godine ili se ista utroše nenamjenski, udruga/orgnizacija je dužna sredstva vratiti u proračun Tuzlanskog kantona, u protivnom protiv iste će biti pokrenut postupak pred nadležnim sudom.

X.

Za realizaciju ovog programa i pojedinačnih odluka donesenih na temelju ovog programa, zadužuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona i Ministarstvo financija Tuzlanskog kantona.

XI.

Program stupa na snagu danom davanja suglasnosti od strane Vlade Tuzlanskog kantona, primjenjuje se od 01.01.2021. godine i isti će se objaviti u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona”.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za rad, socijalnu
politiku i povratak

MINISTAR

Esad Džidić, dipl. ing. tehnologije, v.r

Broj:09/1-11-1631/21
Tuzla, 01.02.2021. godine

Obrazac 1**OBRAZAC ZA PRIJAVU**

za Prijedlog projekta za podršku iz Programa subvencije troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za 2021. godinu

Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona

naziv podnosioca prijave - (upisati naziv kako je upisan u registar)

(sjedište – broj pošte)
(e-mail)

(ulica i broj)

Identifikacijski broj:

Kontakt osoba:

tel.

mob.

Ovlaštena osoba:

tel.

mob.

Naziv projekta:

Ukupna vrijednost projekta (KM)

Tražena sredstva od Ministarstva

Transakcijski račun:

Tačan naziv banke:

Uz ovaj Prijavni obrazac 1 (popunjen, potpisan i ovjeren) prilažemo sljedeća dokumenta:

- Obrazac projektnog prijedloga - obrazac 2
- Budžet projekta – obrazac 3
- Rješenje o upisu u registar udruženja kod Ministarstva pravosuđa i uprave Tuzlanskog kantona, ili drugog nadležnog organa u Federaciji Bosne i Hercegovine ili Bosni i Hercegovini (kopija)
- Statut udruženja/organizacije (kopija)
- Izvještaj o radu za 2020. godinu (kopija)
- Akt o usvajanju Izvještaja o radu za 2020. godinu od strane nadležnog organa (kopija)
- Uvjerenje o poreznoj registraciji (kopija)
- Spesimen potpisa (kopija)
- Bilans stanja za 2020. godinu ovjereni od nadležnog organa (kopija)
- Bilans uspjeha za 2020. godinu ovjereni od nadležnog organa (kopija)
- Izjava odgovorne osobe pravnog lica o transparentnom utrošku sredstava
- Sporazum o partnerstvu ako se radi o partnerskom projektu ovjeren od svih partnera (kopija)
- Dokaz o sufinansiranju iz drugih izvora ili sufinansiranju od strane implementatora projekta (ukoliko je osigurano sufinansiranje).

M.P.

Datum: _____ 2021. godine

Ovlaštena osoba podnosioca prijave

Popunjavanje Ministarstvo / komisija

U 2019/20. god. od strane Ministarstva korisniku su dodijeljena sredstva u iznosu od _____ KM

Izvještaj o pravdanju sredstava je:

dostavljen u roku i prihvaćen
dostavljen u roku ali nije prihvaćen
nije dostavljen u roku
nije dostavljen uopće

Uvidom u raniju dokumentaciju utvrđeno je da korisnik **ISPUNJAVA** **NE ISPUNJAVA** potrebne

Obrazac 2**OBRAZAC PROJEKTOG PRIJEDLOGA**

**za podršku iz Programa subvencije troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za 2021. godinu
Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona**

OSNOVNI PODACI O ORGANIZACIJI				
Naziv				
Sjedište				
Upisan u registar	datum:	mjesto:	institucija:	
Broj zaposlenika/članova	ukupno:	volontera:	stalno zaposlenih:	
Organizacijska struktura organizacije				
	ime	prezime	funkcija	stručna sprema
Osoba ovlaštena za zastupanje				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
Misija:				
Ciljevi:				
Projekti u toku i projekti realizovani u posljednje dvije godine:				

Kvalifikaciona struktura osoblja i prostorni kapaciteti		
Godišnji budžet udruženja	u 2019. godini	KM
	u 2020. godini	KM
Odobrena sredstva udruženju iz Budžeta TK u 2019. godini	Putem Javnog poziva za udruženja	KM
	Navesti od koga	KM
	Navesti od koga	KM
	Navesti od koga	KM
Odobrena sredstva udruženju iz Budžeta TK u 2020. godini	Navesti od koga	KM
	Navesti od koga	KM
DETALJNI PODACI O PROJEKTU ZA KOJI SE TRAŽE SREDSTVA PO PROGRAMU		
Naziv projekta		
Generalni/strateški cilj projekta		
Ciljevi i podciljevi projekta		
Ciljna grupa -korisnici		
Očekivani broj neposrednih krajnjih korisnika		
Datum početka realizacije projekta Napomena: <u>Projektne aktivnosti se mogu planirati i realizirati najranije od 01.01.2021. godine</u>		
Datum očekivanog završetka projekta Napomena: <u>Projektne aktivnosti se mogu planirati i realizirati isključivo do 31.12.2021. godine</u>		
Opis konkretnog problema koji se rješava realizacijom projekta		
Opis i plan pojedinih aktivnosti sa navedenim vremenskim okvirom, indikatorima i načinom verifikacije		
Očekivani rezultati, sa navedenim indikatorima		
Plan monitoringa i evaluacije		
Tim projekta (navesti odgovorne osobe za realizaciju navedenih aktivnosti, zaduženja vezana za projekat i stručnu spremu)		
Planirana multisektorska i multidisciplinarna saradnja	Ako je DA, opisati sa kojim sektorima i disciplinama će biti upostavljena i na koji način će biti realizirana	

Predviđeno angažovanje stalno zaposlenih	Ako je DA, upisati broj
Predviđeno angažovanje stručnog osoblja	Ako je DA, upisati broj
Predviđeno angažovanje volontera	Ako je DA, upisati broj
Predviđeni partneri u realizaciji projekta	Ako je DA, upisati partnere i njihovu ulogu

Potpis odgovorne osobe i pečat

TROŠKOVI									
2. Troškovi aktivnosti/projektini troškovi – Direktni troškovi									
2.1.	Aktivnost...								
2.2.	Aktivnost...								
2.3.	Aktivnost...								
2.4.	Aktivnost...								
2.5.	Aktivnost...								

2. Kopije svih računa i dokaza o žiralnoj uplati u iznosu sredstava dobijenih od Ministarstva, u skladu sa finansijskim izvještajem treba da su jasno odvojeni i označeni po budžetskim stavkama. Za troškove aktivnosti kao npr. edukacije, učesnici radionica, seminara, podjela paketa i dr. dostaviti i potpisane spiskove učesnika/korisnika, a za djecu –korisnike potpisan spisak od strane jednog roditelja.

3. Popis angažovanog stručnog osoblja na projektu

STRUČNO OSOBLJE ANGAŽOVANO NA PROJEKTU				
R br.	Ime i prezime	Stručna sprema	Zanimanje	Aktivnosti na projektu
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Ukoliko udruženja i organizacije izvještaj o utrošku sredstava ne dostave na gore propisan način i u predviđenom roku navedenom u Odluci o odobravanju sredstava, prijave istih za podršku iz budžeta Ministarstva u narednoj godini neće biti razmatrane.

Potpisan i ovjeren izvještaj sa svim priložima podnosi se Ministarstvu, a predaje putem pošte ili na pisarnicu zajedničkih službi kantonalnih organa na adresi:

TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK
Rudarska 57
75 000 Tuzla

[sa obaveznom naznakom]

"Izvještaj o realizaciji projekta _____,
 odobren u skladu sa Programom raspodjele sredstava za subvenciju troškova prevencije
 ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za
 2021. godinu, **udruženja** _____, a prema Odluci
 Ministarstva broj _____ od _____ godine "

**SMJERNICE ZA PRIPREMANJE BUDŽETA U OKVIRU PROGRAMA
RASPODJELE SREDSTAVA ZA SUBVENCIJU TROŠKOVA PREVENCIJE
OVISNOSTI O DROGAMA, PREVENCIJE INTERVENCIJE I RESOCIJALIZACIJE
MALOLJETNIČKE DELINKVENCije ZA 2021.GODINU**

BUDŽETSKE KATEGORIJE (jedinica, jedinična cijena i ukupno)

Jedinica: mjerna jedinica kategorije, mijenja se u zavisnosti od kategorije. Ako su u pitanju troškovi koji nastaju na mjesečnoj osnovi plate ili kirija jedinica će biti mjesec; Ukoliko se radi o opremi jedinica će biti komad; kod konsultanata jedinica će biti dan ili paušal zavisno od načina na koji je dogovoreno izvršavanje zadataka kroz opis posla.

Cijena po jedinici: odnosi se na cijenu jedinice u KM (konvertibilnim markama)

Suma po jedinici: je cijena koštanja jedne kategorije, odnosno jedinična cijena pomnožena sa predviđenim brojem jedinica.

BUDŽETSKA KATEGORIJA „Administrativni troškovi“

U navedenu budžetsku kategoriju **spadaju troškovi osoblja, kancelarijski i režijski troškovi.**

U troškove osoblja spadaju plate/naknade: projektni koordinatori, računovođa/blagajnik, projektni asistent. Plate i honorari se u budžet upisuju u bruto iznosu. Svo angažovano osoblje treba imati validan ugovor u skladu sa zakonom.

U kancelarijske i režijske troškove spadaju: troškovi telefona, e-maila, fax, grijanje, struja, voda/smeće, kancelarijski materijal, stanarina, održavanje prostora (čišćenje), bankovni troškovi, poštarina . Svi računi trebaju glasiti na ime organizacije ili zakonskog vlasnika iznajmljenog prostora, a kojim imate sklopljen ugovor.

BUDŽETSKA KATEGORIJA TROŠKOVI AKTIVNOSTI/PROJEKTNI TROŠKOVI:

Predstavljaju sve osnovne (direktne) troškove projekta, svi neophodni troškovi koji su neophodni za uspješnu implementaciju projekta odnosno realizaciju projektne ideje.

U ove troškove spadaju: npr. prehrambeni i higijenski paketi, namirnice, plate/naknade za angažovanje stručnjaka ili osoblja koje je uključeno u direktno pružanje usluga, troškovi prijevoza vezani za direktno pružanje usluga, nabavka opreme/materijala za održavanje radionica, publikacije, najam prostora za aktivnosti, štampani materijali, kampanje, organizovanje seminara/okruglih stolova, edukacija, honorari za trenere, terapeute i sl.)

302

Na temelju članka 23. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 10/18) i članka 77. stavak 5. Zakona o izvršenju Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 1/21), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona donosi

PROGRAM
raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe
za 2021. godinu

I.

Ovim programom utvrđuje se raspodjela sredstava iz proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu sa proračunske pozicije 23020009 - materijalno zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe u ukupnom iznosu od 237.000,00 KM. Sredstva se raspoređuju organizacijama/udrugama za potporu realizacije projekata koji imaju sljedeće ciljeve:

BR.	CILJEVI	Iznos sredstava u KM
	Prevenција siromaštva i potpora materijalno neosiguranim pojedincima i obiteljima u vidu dodjele prehrambenih i higijenskih paketa i ogreva.	55.000,00
	Potpora djeci i mladima sa višestrukim i najtežim oblicima invaliditeta kroz provođenje procesa rehabilitacije i rehabilitacije, usluga boravka i drugih izvaninstitucionalnih usluga potpore i usluga ranog rasta i razvoja.	50.000,00
	Oснаživanje osoba sa invaliditetom, profesionalna rehabilitacija i upošljavanje i drugi oblici usluga i potpore ovim osobama i njihovim obiteljima, a koje preveniraju institucionalni smještaj osoba sa invaliditetom.	38.000,00
	Potpora pojedincima i obiteljima, koje zbog posebnih okolnosti trebaju potporu (poremećeni obiteljski odnosi, problemi u odgajanju djece i u odnosima roditelja i djece, problemi rizičnih ponašanja djece i omladine, nasilja u obiteljima i u drugim kriznim situacijama) putem savjetovanja, usluga sigurne kuće, specifičnih tretmana, razvoja hraniteljstva i drugih vaninstitucionalnih oblika zaštite koji jačaju instituciju obitelji.	40.000,00
	Poboljšanje kvaliteta življenja starijih osoba putem izvaninstitucionalnih usluga, usluga pomoći i njege u kući i drugih oblika potpore.	54.000,00

Projektne aktivnosti se isključivo mogu planirati i realizirati najranije počev od 01.01.2021. godine i trajati isključivo do 31.12.2021. godine.

Organizacije i udruge u obrascu projektnog prijedloga za odobravanje sredstava određuju cilj na koji apliciraju sa projektom.

Ako na neki od ciljeva ne aplicira dovoljan broj organizacija/udruga i sredstva ostanu neraspoređena, Komisija imenovana od strane ministra za rad, socijalnu politiku i povratak u Vladi Tuzlanskog kantona može neraspoređena sredstva preraspodijeliti na ostale ciljeve koji su definirani Programom.

II.

Ministar za rad, socijalnu politiku i povratak u Vladi Tuzlanskog kantona će sredstva iz točke I. ovog programa rasporediti posebnim odlukama sukladno raspoloživim sredstvima Proračuna i operativnim planovima izvršenja proračuna za 2021. godinu.

III.

Komisija imenovana od strane ministra za rad, socijalnu politiku i povratak u Vladi Tuzlanskog kantona će utvrditi prijedlog raspodjele sredstava iz točke I. ovog programa, na temelju sljedećih kriterija i načina bodovanja:

	KRITERIJI	Cilj 1	Cilj 2	Cilj 3	Cilj 4	Cilj 5
		Broj bodova po ciljevima				
1.	Kvalitet projekta, usklađenost sa ciljevima programa	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5
2.	Postignuti rezultati u predloženim projektnim aktivnostima, u prethodnom periodu i ažurnost i kvalitet izvješćivanja za već podržane projekte iz proračuna Ministarstva	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5
3.	Broj korisnika, kategorija korisnika usluga i razine uključenosti korisnika	0 – 20	0 – 10	0 – 15	0 – 10	0 – 10
4.	Doprinos projekta razvoju izvaninstitucionalnih usluga i njihovom približavanju lokalnoj zajednici (korisnicima)	0 – 10	0 – 20	0 – 15	0 – 20	0 – 20
5.	Utjecaj predviđenih aktivnosti na ciljne skupine	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5
6.	Kvalitet i struktura proračuna projekta	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5
7.	Sufinanciranje iz drugih izvora ili sufinanciranje od strane implementatora projekta	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 10
8.	Uspostavljenost partnerskih odnosa sa drugim sektorima u realizaciji projekta	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5
	Ukupan broj bodova	Ukupno po 65 bodova				

Organizacije i udruge koje ne ostvare minimum od 15 bodova neće biti financirana/sufinancirana sredstvima iz ovog programa.

IV.

Prilikom procjene neće se razmatrati projekti koji:

- su usmjereni ka vjerskim ciljevima i aktivnostima,
- se isključivo baziraju na investicijskim ulaganjima, izgradnji i adaptaciji objekata, kupovini opreme,
- imaju administrativne troškove veće od 20% traženih sredstava iz Proračuna TK za 2021. godinu,
- čije su projektne aktivnosti planirane prije 01.01.2021. godine i čije je trajanje planirano duže od 31.12.2021. godine,

- su podneseni od organizacija i udruga koje nisu dostavile izvješće o namjenskom utrošku sredstava odobrenih u 2020. godini u odobrenom roku,
- su podneseni od organizacija i udruga koji nisu dostavile izvješće o namjenskom utrošku sredstava odobrenih iz proračuna Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak TK u prethodnim godinama,
- su podneseni od organizacija i udruga koje u okviru registrirane djelatnosti ne rade na unapređenju ukupnog društvenog položaja osoba u stanju socijalne potrebe,
- projekti koji nisu dostavljeni sukladno propisanim obrascima od strane Ministarstva,
- čiji projekti nisu namijenjeni građanima Tuzlanskog kantona.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK neće razmatrati zahtjeve za sufinanciranje programa rada podnositelja zahtjeva, već isključivo konkretne projekte.

V.

Objava ovog programa u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“ ostavlja mogućnost potencijalnim korisnicima za podnošenje zahtjeva sa projektom za raspodjelu sredstava u roku od 15 dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“, a što se smatra javnim pozivom.

VI.

Podnositelj projektnog prijedloga za dodjelu sredstava obavezan je dostaviti sljedeću dokumentaciju:

- Prijavni obrazac – obrazac 1
- Obrazac projektnog prijedloga - obrazac 2
- Proračun projekta – obrazac 3
- Rješenje o upisu u registar kod Ministarstva pravosuđa i uprave TK-a ili drugog nadležnog organa FBiH ili BiH (kopija)
- Statut udruge/organizacije (kopija)
- Izvješće o radu za 2020. godinu (kopija)
- Akt o usvajanju Izvješća o radu za 2020. godinu od strane nadležnog organa (kopija)
- Uvjerenje o poreznoj registraciji (kopija)
- Spesimen potpisa (kopija)
- Bilans stanja za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija)
- Bilans uspjeha za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija)
- Izjava odgovorne osobe pravne osobe o transparentnom utrošku sredstava
- Sporazum o partnerstvu ako se radi o partnerskom projektu ovjeren od svih partnera (kopija)
- Dokaz o sufinanciranju iz drugih izvora ili sufinanciranju od strane implementatora projekta (ukoliko je osigurano sufinanciranje).

Podnositelji projektnog prijedloga su obavezni pridržavati se Smjernica za pripremanje proračuna, koje su sastavni dio ovog programa.

U proračunu projekta mora biti jasno naznačeno za koje se aktivnosti traže sredstva od Ministarstva, a za koje su aktivnosti osigurana sredstva iz drugih izvora, ukoliko postoje.

Svi obrasci moraju biti popunjeni, potpisani i ovjereni od strane odgovorne osobe podnositelja prijave.

Obrasci za prijavu čine sastavni dio ovog programa i mogu se preuzeti sa web stranice Vlade TK-a (www.vladatk.kim.ba).

VII.

Popunjeni prijavni obrazac sa svim priložima podnosi se u zapečaćenoj koverti, a predaje putem pošte ili na pisarnicu zajedničkih službi kantonalnih organa na adresu:

Tuzlanski kanton

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak

Rudarska br. 57

75000 Tuzla, sa naznakom

“Prijava na javni poziv za raspodjelu sredstava za materijalno zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe za 2021. godinu – ne otvarati”.

VIII.

Organizacije i udruge su obvezne da izvješće o utrošku sredstava sa potrebnim dokazima (kopije računa) uz narativno izvješće, dostave Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak TK-a, najkasnije do 15.01.2022. godine.

Izvješće iz stavka 1. ove točke dostavlja se sukladno propisanom obrascu (obrazac 4) koji se može preuzeti sa web stranice Vlade TK-a (www.vladatk.kim.ba). Obrazac narativnog i finansijskog izvješća je sastavni dio programa.

Ukoliko sredstva iz točke I. ovog programa iz neopravdanih razloga ne budu utrošena do 31.12.2021. godine ili se ista utroše nenamjenski udruga je dužna sredstva vratiti u proračun Tuzlanskog kantona, u protivnom protiv iste će biti pokrenut postupak pred nadležnim sudom.

IX.

Za realizaciju ovog programa i pojedinačnih odluka donesenih na temelju ovog programa, zadužuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona i Ministarstvo financija Tuzlanskog kantona.

X.

Program stupa na snagu danom davanja suglasnosti od strane Vlade Tuzlanskog kantona, primjenjuje se od 01.01.2021. godine i isti će se objaviti u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za rad, socijalnu
politiku i povratak

MINISTAR

Esad Džidić, dipl. ing. tehnologije, v.r.

Broj: 09/1-11-1641/21
Tuzla, 01.02.2021. godine

Obrazac 1

OBRAZAC ZA PRIJAVU

za Prijedlog projekta za podršku iz Programa materijalno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe za 2021. godinu

Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona

naziv podnosioca prijave - (upisati naziv kako je upisan u registar)		
(sjedište – broj pošte)	(ulica i broj)	(e-mail
) _____		
Identifikacijski broj:	_____	
Kontakt osoba:	_____ tel. _____	mob. _____
Ovlaštena osoba:	_____ tel. _____	mob. _____
Naziv projekta:	_____	
Ukupna vrijednost projekta KM	_____	tražena sredstva od Ministarstva _____
Transakcijski račun:	_____	
Tačan naziv banke:	_____	

Uz ovaj obrazac (popunjen, potpisan i ovjeren) prilažemo sljedeća dokumenta:

- Obrazac projektnog prijedloga - obrazac 2,
- Budžet projekta – obrazac 3.
- Rješenje o upisu u registar kod Ministarstva pravosuđa i uprave TK-a ili drugog nadležnog organa FBiH ili BiH (kopija),
- Statut udruženja/organizacije (kopija),
- Izvještaj o radu za 2020. godinu (kopija),
- Akt o usvajanju Izvještaja o radu za 2020. godinu od strane nadležnog organa (kopija),
- Uvjerenje o poreznoj registraciji (kopija),
- Spesimen potpisa (kopija),
- Bilans stanja za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija),
- Bilans uspjeha za 2020. godinu ovjeren od nadležnog organa (kopija),
- Izjava odgovorne osobe pravnog lica o transparentnom utrošku sredstava
- Sporazum o partnerstvu ako se radi o partnerskom projektu ovjeren od svih partnera (kopija),
- Dokaz o sufinansiranju iz drugih izvora ili sufinansiranju od strane implementatora projekta (ukoliko je osigurano sufinansiranje).

M.P.

Datum: _____ 2021. godine

Ovlaštena osoba podnosioca prijave

Popunjavanje Ministarstvo / komisija

U 2019/20. god. od strane Ministarstva korisniku su dodijeljena sredstva u iznosu od _____ KM

Izvještaj o pravdanju sredstava je:

☐	dostavljen u roku i prihvaćen
☐	dostavljen u roku ali nije prihvaćen
☐	nije dostavljen u roku
☐	nije dostavljen uopće

Uvidom u raniju dokumentaciju utvrđeno je da korisnik **ISPUNJAVA** **NE ISPUNJAVA** potrebne uslove

_____

Ovlaštena osoba

Obrazac 2**OBRAZAC PROJEKTOG PRIJEDLOGA**

za podršku iz Programa materijalno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe za 2021. godinu

Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona

OSNOVNI PODACI O ORGANIZACIJI				
Naziv				
Sjedište				
Upisan u registar	datum:	mjesto:	institucija:	
Broj zaposlenika/članova	ukupno:	volontera:	stalno zaposlenih:	
Organizacijska struktura organizacije				
	ime	prezime	funkcija	stručna sprema
Osoba ovlaštena za zastupanje				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
član upravnog tijela				
Misija:				
Ciljevi:				
Projekti u toku i projekti realizovani u posljednje dvije godine:				

Kvalifikaciona struktura osoblja i prostorni kapaciteti					
Godišnji budžet udruženja	u 2019. godini	KM			
	u 2020. godini	KM			
Odobrena sredstva udruženju iz Budžeta TK u 2019. godini	Putem Javnog poziva za udruženja	KM			
	Navesti od koga	KM			
	Navesti od koga	KM			
	Navesti od koga	KM			
Odobrena sredstva udruženju iz Budžeta TK u 2020. godini	Navesti od koga	KM			
	Navesti od koga	KM			
DETALJNI PODACI O PROJEKTU ZA KOJI SE TRAŽE SREDSTVA PO PROGRAMU					
Naziv projekta					
Generalni/strateški cilj projekta					
Ciljevi i podciljevi projekta					
Cilj Programa na koji se odnosi projekat (zaokružiti jedan od ciljeva Programa)	1	2	3	4	5
Ciljna grupa -korisnici					
Očekivani broj neposrednih krajnjih korisnika					
Datum početka realizacije projekta Napomena: <u>Projektne aktivnosti se mogu planirati i realizirati najranije od 01.01.2021. godine</u>					
Datum očekivanog završetka projekta Napomena: <u>Projektne aktivnosti se mogu planirati i realizirati isključivo do 31.12.2021. godine</u>					
Opis konkretnog problema koji se rješava realizacijom projekta					
Opis i plan pojedinih aktivnosti sa navedenim vremenskim okvirom, indikatorima i načinom verifikacije					

Očekivani rezultati, sa navedenim indikatorima	
Plan monitoringa i evaluacije	
Tim projekta (navesti odgovorne osobe za realizaciju navedenih aktivnosti, zaduženja vezana za projekat i stručnu spremu)	
Predviđeno angažovanje stalno zaposlenih	Ako je DA, upisati broj
Predviđeno angažovanje stručnog osoblja	Ako je DA, upisati broj
Predviđeno angažovanje volontera	Ako je DA, upisati broj
Predviđeni partneri u realizaciji projekta	Ako je DA, upisati partnere i njihovu ulogu

Potpis odgovorne osobe i pečat

Obrazac 3 – Budžet projekta

Broj stavke	Naziv projekta										Ukupno
	Kategorija	Jedinica	Cijena po jedinici	Broj jedinica	Suma po jedinici	Potražuje se od Ministarstva za RSPJP TK	Učešće donatora 1 (naziv)	Učešće donatora 2 (naziv)	Vlastito Učešće		
1.	Administrativni troškovi										
1.1.	Troškovi osoblja/ljudski resursi										
1.1.1.											
1.1.2.											
1.1.3.											
1.1.4.											
	UKUPNO										
1.2.	Kancelarijski i režijski troškovi										
1.2.1.											
1.2.2.											
1.2.3.											
1.2.4.											
	UKUPNO										
	Ukupno administrativni troškovi										
2.	Troškovi aktivnosti/projektini troškovi – Direktni troškovi										
2.1.	Aktivnost- ...										
2.2.	Aktivnost - ...										
2.3.	Aktivnost- ...										
2.4.	Aktivnost - ...										
2.5.	Aktivnost- ...										
2.6.	Aktivnost - ...										
2.7.	Aktivnost - ...										
2.8.	Aktivnost- ...										
2.9.	Aktivnost - ...										
	UKUPNO										
	SVEUKUPNO ADMINISTRATIVNI +DIREKTNI TROŠKOVI										

Obrazac 4**OBRAZAC NARATIVNOG I FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA**

za projekte podržane iz Programa raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe za 2021. godinu Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona

Naziv organizacije, adresa, kontakt telefon _____

Narativni i finansijski izvještaj

za projekat _____, ,
prema Odluci Ministarstva broj _____ od _____ godine.

1. Narativni izvještaj

[U ovom dijelu nabrojati i opisati provedene projektne aktivnosti sa vremenskim prikazom realizacije pojedinih aktivnosti i pregledom voditelja aktivnosti]

2. Finansijski izvještaj

Finansijski izvještaj mora biti usaglašen sa prijedlogom budžeta projekta koji je dostavljen u prijavnom obrascu (dostaviti kopiju prijedloga budžeta).

[U ovom dijelu tabelarno prikazati pojedinačne troškove projekta. Obavezno razdvojiti pozicije koje se odnose na administrativne troškove (maksimalno 20% odobrenih sredstava), te pozicije koje se odnose na projektne aktivnosti- direktne troškove (minimalno 80% odobrenih sredstava).

Napomena: Plaćanja obavljati žiralno uz obaveznu dostavu računa i dokaza o žiralnoj uplati sredstava. Eventualna gotovinska plaćanja dozvoljena su samo u izuzetnim slučajevima i to u ukupnom iznosu za kompletan projekat do 100,00 KM kada je to neophodno zbog prirode aktivnosti (u narativnom izvještaju obavezno obrazložiti eventualnu potrebu gotovinskog plaćanja i obavezno priložiti nalog blagajne).

Broj stavke	Naziv projekta								
	Kategorija	Jedinica	Cijena po jedinici	Broj jedinica	Suma po jedinici	Odobrena sredstva od Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak TK-a	Utrošeno	Datum dokumenta (računa, specifikacije)	Broj računa/specifikacije
1.	Administrativni troškovi								
1.1.	Troškovi osoblja/ljudski resursi								
1.1.1.									
1.1.2.									
1.1.3.									
1.1.4.									
	UKUPNO								
1.2.	Kancelarijski i režijski troškovi								
1.2.1.									
1.2.2.									
1.2.3.									
1.2.4.									
	UKUPNO								
	UKUPNI ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI								

2. Troškovi aktivnosti/projektini troškovi – Direktni troškovi									
2.1.	Aktivnost...								
2.2.	Aktivnost...								
2.3.	Aktivnost...								
2.4.	Aktivnost...								
2.5.	Aktivnost...								

2. Kopije svih računa i dokaza o žiralnoj uplati u iznosu sredstava dobijenih od Ministarstva, u skladu sa finansijskim izvještajem treba da su jasno odvojeni i označeni po budžetskim stavkama. Za troškove aktivnosti kao npr. edukacije, učesnici radionica, seminara, podjela paketa i dr. dostaviti i potpisane spiskove učesnika/korisnika, a za djecu –korisnike potpisan spisak od strane jednog roditelja/staratelja.
3. Popis angažovanog stručnog osoblja na projektu

STRUČNO OSOBLJE ANGAŽOVANO NA PROJEKTU				
R br.	Ime i prezime	Stručna sprema	Zanimanje	Aktivnosti na projektu
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				

Ukoliko udruženja i organizacije izvještaj o utrošku sredstava ne dostave na gore propisan način i u predviđenom roku navedenom u Odluci o odobravanju sredstava, prijave istih za podršku iz budžeta Ministarstva u narednoj godini neće biti razmatrane.

Potpisan i ovjeren izvještaj sa svim priložima podnosi se Ministarstvu, a predaje putem pošte ili na pisarnicu zajedničkih službi kantonalnih organa na adresi:

TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK
Rudarska 57
75 000 Tuzla

[sa obaveznom naznakom]

"Izveštaj o realizaciji projekta _____ udruženja _____
u skladu sa Programom raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje lica u stanju
socijalne potrebe za 2021. godinu, prema Odluci Ministarstva broj _____ od
_____ godine "

SMJERNICE ZA PRIPREMANJE BUDŽETA U OKVIRU PROGRAMA RASPODJELE SREDSTAVA ZA MATERIJALNO ZBRINJVANJE LICA U STANJU SOCIJALNE POTREBE ZA 2021. GODINU

BUDŽETSKE KATEGORIJE (jedinica, jedinična cijena i ukupno)

Jedinica: mjerna jedinica kategorije, mijenja se u zavisnosti od kategorije. Ako su u pitanju troškovi koji nastaju na mjesečnoj osnovi plate ili kirija jedinica će biti mjesec; Ukoliko se radi o opremi jedinica će biti komad; kod konsultanata jedinica će biti dan ili paušal zavisno od načina na koji je dogovoreno izvršavanje zadataka kroz opis posla.

Cijena po jedinici: odnosi se na cijenu jedinice u KM (konvertibilnim markama)

Suma po jedinici: je cijena koštanja jedne kategorije, odnosno jedinična cijena pomnožena sa predviđenim brojem jedinica.

BUDŽETSKA KATEGORIJA „Administrativni troškovi“

U navedenu budžetsku kategoriju **spadaju troškovi osoblja, kancelarijski i režijski troškovi.**

U troškove osoblja spadaju plate/ naknade: projektni koordinatori, računovođa/blagajnik, projektni asistent. Plate i honorari se u budžet upisuju u bruto iznosu. Svo angažovano osoblje treba imati validan ugovor u skladu sa zakonom.

U kancelarijske i režijske troškove spadaju: troškovi telefona, e-maila, fax, grijanje, struja, voda/smeće, kancelarijski materijal, stanarina, održavanje prostora (čišćenje), bankovni troškovi, poštarina. Svi računi trebaju glasiti na ime organizacije ili zakonskog vlasnika iznajmljenog prostora, a kojim imate sklopljen ugovor.

BUDŽETSKA KATEGORIJA TROŠKOVI AKTIVNOSTI/PROJEKTNI TROŠKOVI:

Predstavljaju sve osnovne (direktne) troškove projekta, svi neophodni troškovi koji su neophodni za uspješnu implementaciju projekta odnosno realizaciju projektne ideje.

U ove troškove spadaju: npr. prehrambeni i higijenski paketi, namirnice, plate/naknade za angažovanje stručnjaka ili osoblja koje je uključeno u direktno pružanje usluga, troškovi prijevoza vezani za direktno pružanje usluga, nabavka opreme/materijala za održavanje radionica, publikacije, najam prostora za aktivnosti, štampani materijali, kampanje, organizovanje seminara/okruglih stolova, edukacija, honorari za trenere, terapeute i sl.)

303

Na temelju članka 23. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 10/18) i članka 77. stavak 6. Zakona o izvršenju Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 1/21), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona donosi

PROGRAM
raspodjele sredstava subvencija za djecu, učenike i studente
za 2021. godinu

I.

Ovim programom utvrđuje se raspodjela sredstava iz Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu sa potrošačke jedinice 23020013 - subvencija za djecu, učenike i studente u ukupnom iznosu od 956.400,00 KM.

Troškovi prijevoza subvencioniraju se u iznosu od 100% za sljedeće kategorije djece, učenika, studenata i pratitelja:

- Djecu, učenike i studente iz obitelji korisnika stalne novčane pomoći,
- Djecu, učenike i studente bez roditeljskog staranja koji su na obiteljskom smještaju,
- Djecu, učenike i studente korisnike uvećanog dječijeg dodatka i njihove pratitelje (ukoliko je pratitelj neophodan).

II.

Raspored sredstava iz točke I. ovog programa za 2021. godinu izvršit će se centrima za socijalni rad na području Tuzlanskog kantona na sljedeći način:

Tabela br.1

Redni broj	Naziv centra za socijalni rad	Iznos sredstava u KM za 2021. godinu
1.	Tuzla	163.000,00
2.	Srebrenik	105.000,00
3.	Lukavac	58.500,00
4.	Kalesija	80.000,00
5.	Živinice	153.500,00
6.	Banovići	44.000,00
7.	Gradačac	88.500,00
8.	Doboj Istok	39.000,00
9.	Gračanica	67.400,00
10.	Sapna	27.000,00
11.	Teočak	9.000,00
12.	Kladanj	74.500,00
13.	Čelić	47.000,00
U k u p n o		956.400,00

Ministarstvo će sredstva iz prethodnog stavka, (tabela br.1.) doznačavati na tekuće račune korisnika prava iz točke I. stavak 2. ovog programa, sukladno mjesečnim potrebama i dostavljenim popisima po bankama i rekapitulacijama od strane centara za socijalni rad, ovisno o broju korisnika koji ostvaruju pravo, te raspoloživim sredstvima Proračuna i operativnim planovima izvršenja Proračuna za 2021. godinu.

III.

Raspored sredstava na ime troškova prijevoza djece, učenika, studenata i pratitelja izvršen je na temelju podataka dostavljenih od centara za socijalni rad o korisnicima prava i njihovim pratiteljima, a sukladno sljedećim kriterijima:

1. Broj djece, učenika i studenata i pratitelja u 2020. godini, iz točke I. stavak 2. ovog programa
2. Utvrđene cijene troškova prijevoza za korisnike i njihove pratitelje na bazi mjesečnih potreba mjesno nadležnih centara za socijalni rad.

IV.

Za realizaciju ovog programa zadužuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak i Ministarstvo financija Tuzlanskog kantona.

V.

Nadzor nad primjenom ovog programa vršit će Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona.

VI.

Na temelju ovog programa Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak će prije početka školske 2021/2022. godine donijeti Odluku o subvencioniranju troškova prijevoza djece, učenika i studenata za školsku 2021/2022. godinu.

VII.

Program stupa na snagu danom davanja suglasnosti od strane Vlade Tuzlanskog kantona, a primjenjivat će se od 01.01.2021. godine i isti će se objaviti u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za rad, socijalnu
politiku i povratak

MINISTAR

Esad Džidić, dipl. ing. tehnologije, v.r.

Broj: 09/1-11-1646/21
Tuzla, 01.02.2021. godine

304

Na temelju članka 23. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Tuzlanskog kantona – prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 10/18) i članka 77. stavak 4. Zakona o izvršenju Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 1/21), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona donosi

PROGRAM
raspodjele sredstava jednokratnih novčanih pomoći
za 2021. godinu

I.

Ovim programom utvrđuje se raspodjela sredstava iz Proračuna Tuzlanskog kantona za 2021. godinu sa proračunske pozicije 23020008 - jednokratne pomoći u iznosu od 560.000,00 KM, na sljedeći način:

Redni broj	Naziv centra za socijalni rad	Br.stanovnika po popisu iz 2013.g	Broj neuposlenih XI/20	Broj korisnika stalne novčane pomoći u 2020.g	Broj korisnika jednokratnih novčanih pomoći u 2020. god.	Broj djece korisnika dodatka na djecu u 2020. god.	Broj umirovljenika sa najnižom mirovinom u 2020. godini	Iznos odobrenih sredstava u KM
1.	Tuzla	110979	17125	877	480	1124	15932	127.000,00
2.	Živinice	57765	10366	382	503	914	5586	71.000,00
3.	Lukavac	44520	7865	334	329	544	5045	56.000,00
4.	Gračanica	45220	7320	225	254	347	3914	52.000,00
5.	Gradačac	39340	6493	327	206	830	3021	50.000,00
6.	Srebrenik	39678	7039	360	317	629	3917	51.000,00
7.	Kalesija	33053	6835	238	236	676	2437	43.000,00
8.	Banovići	22773	4304	168	158	414	2295	33.000,00
9.	Kladanj	12348	2196	54	191	169	1294	18.000,00
10.	Čelić	10502	2372	107	105	300	632	16.000,00
11.	Sapna	11178	1932	47	88	224	581	15.000,00
12.	Doboj Istok	10248	1988	89	96		952	15.000,00
13.	Teočak	7424	1276	80	74	123	511	13.000,00
	Ukupno	445028	77111	3288	3009	6423	48869	560.000,00

II.

Raspodjela sredstava iz točke I. ovog programa izvršena je sukladno sljedećim kriterijima:

- Broj stanovnika po popisu stanovništva iz 2013. godine
- Neuposlenost stanovništva u XI./2020. godini
- Broj korisnika stalne novčane pomoći u 2020. godini
- Broj korisnika jednokratnih novčanih pomoći u 2020. godini
- Broj djece korisnika dodatka na djecu u 2020. godini
- Broj umirovljenika sa iznosom najniže mirovine u 2020.godini

III.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona će centrima za socijalni rad, uz ovaj program, dostaviti rasporedni nalog o mjesečnom (maksimalnom) utrošku finansijskih sredstava iz točke I. Programa za 2021. godinu.

Nakon prikupljenih podataka o mjesečnom utrošku sredstava i dostavljenim popisima po bankama i rekapitulacijama od strane centara za socijalni rad, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak će donositi mjesečne odluke o isplati sredstava i iste dostaviti Ministarstvu financija.

Sredstva će se isplaćivati na tekuće račune korisnika prava.

IV.

Za realizaciju ovog programa zadužuju se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak i Ministarstvo financija Tuzlanskog kantona.

V.

Program stupa na snagu danom davanja suglasnosti od strane Vlade Tuzlanskog kantona, primjenjuje se od 01.01.2021. godine i isti će se objaviti u „Službenim novinama Tuzlanskog kantona“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Ministarstvo za rad, socijalnu
politiku i povratak

MINISTAR

Esad Džidić, dipl. ing. tehnologije, v.r.

Broj: 09/1-11-1850/21
Tuzla, 03.02.2021.godine

305**Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
USTAVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Broj: U-41/19
Sarajevo, 19.01.2021. godine

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući po zahtjevu zamjenika Premijera Federacije Bosne i Hercegovine Veska Drljače za davanje mišljenja o ustavnosti odredbi Zakona o obrazovanju odraslih lica, u smislu člana IV.B.3.7.d.(III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici Suda bez javne rasprave održanoj dana 19.01.2021. godine utvrdio je sljedeće

MIŠLJENJE**1. Predmet zahtjeva i podnosilac zahtjeva**

Zamjenik Premijera Federacije Bosne i Hercegovine Vesko Drljača (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva), podnio je dana 14.10.2019. godine Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ustavni sud Federacije) zahtjev za davanje Mišljenja (u daljem tekstu: zahtjev), u vezi sa ustavnošću odredbi člana 8. Zakona o obrazovanju odraslih lica („Službene novine Kantona Središnja Bosna“, broj: 5/17 - u daljem tekstu: osporene odredbe Zakona).

Podnosilac zahtjeva je ovlašteno lice, jer kao Zamjenik Premijera Federacije Bosne i Hercegovine, na osnovu odredbe člana IV.B.3.7.d.(III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine „odlučuje da li će se tražiti mišljenje Ustavnom suda“.

2. Bitni navodi zahtjeva

Podnosilac zahtjeva najprije citira osporene odredbe, a potom navodi da je osnovni razlog za podnošenja zahtjeva u tome što osporene odredbe Zakona ne predviđaju centre za obrazovanje odraslih kao organizatore formalnog obrazovanja odraslih lica, a što je u suprotnosti sa Principima i standardima u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini, usvojenim 4. aprila 2014. godine na 89. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14, u daljem tekstu: Principi). Prema navedenim Principima, organizatori obrazovanja odraslih su i specijalizirane ustanove odraslih – ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodni, radnički i otvoreni univerziteti, kao i univerziteti za treću životnu dob. Podsjeća na to da je Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine propisano da se „zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje i da Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom“. Takođe ukazuje na član II.A. 2 (1) tačku c) Ustava Federacije Bosne i

Hercegovine gdje je stoji „da će Federacija osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog Ustava te da su svi pred zakonom jednaki bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo (princip jednakosti)“.

Navodi kako svi zakoni o obrazovanju odraslih usvojeni na području Bosne i Hercegovine, osim Zakona o obrazovanju odraslih u Srednjobosanskom kantonu/Kantonu Središnja Bosna (u daljem tekstu: SBK/KSB) prepoznaju Centre kao organizatore i formalnog obrazovanja odraslih. Prije samog stavljanja u zakonsku proceduru za usvajanje zakona, sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja Republike Srpske kao i Ministarstvo obrazovanja Distrikta Brčko, postupaju u skladu sa navedenim Principima i standardima koje je Vijeće ministara uskladilo sa zakonima Evropske unije, te kao okvir preporučilo svim nižim nivoima da kao takav bude usvojen.

Prema osporenoj odredbi Zakona, kaže se u nastavku, formalno obrazovanje odraslih lica, mogu provoditi uz redovito obrazovanje, osnovne škole, srednje škole i visokoškolske ustanove u svim oblicima vlasništva te ustanove za smještaj i brigu o licima sa posebnim potrebama i penološke ustanove. Prema osporenoj odredbi Zakona neformalno obrazovanje mogu organizovati i provoditi organizatori za obrazovanje odraslih lica, osnovne škole, srednje škole, visokoškolske ustanove, ustanove za obrazovanje odraslih lica, škole/centri stranih jezika, škole/centri za informaciono-komunikacijske tehnologije, centri za kulturu i obrazovanje, autoškole ustanove za smještaj lica sa posebnim potrebama i brigu o licima s posebnim potrebama, te penološke i druge ustanove, udruge građana, privredni subjekti i druga pravna lica koja su između ostalog, kao svoju djelatnost navela neformalno obrazovanje odraslih. Prema njegovom mišljenju osporena odredba Zakona je u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, konkretnije članom II. A. 2. (1) tačka c) i sa Principima i standardima obrazovanja odraslih: Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju uslove za obavljanje ovih djelatnosti propisane od strane nadležnih organa. Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu mogu provoditi:

a) obrazovne ustanove u sistemu redovnog – formalnog obrazovanja;

b) specijalizovane ustanove za obrazovanje odraslih – ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodni, radnički i otvoreni univerziteti, kao i univerziteti za treću životnu dob;

c) centri i organizacije za stručno usavršavanje, učenje stranih jezika, informaciono-komunikacijske tehnologije, obuku i razvoj ljudskih resursa;

d) auto-škole;

e) zavodi i službe za zapošljavanje;

f) javne agencije, javna preduzeća i privredna društva;

g) *privredne komore, poslodavci, preduzetnici i obrtnici i njihova udruženja, sindikalne organizacije, te fondacije i udruženja građana;*

h) *ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom;*

j) *ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama;*

k) *penološke ustanove;*

l) *centri za informisanje, savjetovanje i karijerno vođenje;*

m) *kulturno-obrazovni centri;*

n) *drugi subjekti koji ispunjavaju propisne uslove;*

Status javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih stiče se pod uslovima i u postupku utvrđenom zakonom i/ili podzakonskim aktom. Postupku za sticanje statusa javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih podliježu i obrazovne ustanove u sistemu redovnog obrazovanja. Po izdavanju akta o dobijanju statusa javno priznatog organizatora, te nakon početka rada odnosno implementacije odobrenih programa, organizator podliježe postupku akreditacije. Državni organi i institucije koje provode programe obuka i stručnog usavršavanja u skladu sa posebnim propisima, imaju status javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih.

Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, konkretnije član II.A.2 (1) tačka c), koji glasi:

„Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu. Posebno: (1) Sva lica na teritoriji Federacije uživaju prava na: tačka c) jednakost pred Zakonom, k) imovinu; l) osnovne slobode: slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja ; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja, uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; slobodu na rad“, a koja sloboda se u ovom slučaju u smislu diskriminacionog odnosa zasigurno osporenom odredbom Zakona krši. Suprotno Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, osporenim odredbom Zakona organizatorima za obrazovanje odraslih lica onemogućeno je pravo na rad, pravo na imovinu, obzirom da ustanovu za obrazovanje prema tački 4. osporenog Zakona mogu osnivati pravna i fizička lica u svim oblicima vlasništva. Ovakvim propisivanjem organizatori se primjenom osporenog Zakona dovode u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale organizatore sličnih centara u preostalim sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko koja prava ostvaruju, a čime se krši ustavni princip jednakost, a koji nalaže jednako postupanje u istim pravnim situacijama.

Osporeni Zakon neustavno stavlja organizatore obrazovanja u nepovoljan položaj, samim time što im ograničava jedno od osnovnih ljudskih prava, pravo na rad, pravo na imovinu, pravo na obrazovanje.

Protokol br. 1. Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, član 2. (pravo na obrazovanje). *„Pravo na obrazovanje Niko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu koji su u skladu sa*

njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“, a napadnuta neustavna odredba ne sprječava samo rad podnosioca zahtjeva nego i posredno korisnika usluga podnosioca zahtjeva protivno navedenom Protokolu. Podnosilac zahtjeva naglašava da je navedena odredba proizašla i iz nezakonitog ponašanja i postupanja predlagača osporenog Zakona u kršenju osnovnih principa i načela u donošenju osporenog Zakona pa i tom osnovu nezakonita i neustavna ova odredba iz sljedećih razloga. Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih lica u postupku donošenja poslan je učesnicima javne rasprave na razmatranje. Zakazan je termin za javnu raspravu. Na javnoj raspravi se razmatrao Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih lica u kojemu je osporena odredba Zakona glasila: *„Da su centri za obrazovanje odraslih nosioci aktivnosti formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih“*, i takva je ostala nakon javne rasprave.

Kako podnosilac zahtjeva navodi, u skupštinsku proceduru za usvajanje osporenog Zakona upućuje se Nacrt osporenog Zakona u kojem se od strane podnosioca samovoljno mimo Zaključaka sa javne rasprave izbacuje riječ „formalnog“, tako da ostaje tekst po kojem centri mogu izvoditi samo neformalno obrazovanje, a čime se onemogućuju u radu u ključnom dijelu posla i spuštaju na nivo poslova koje može raditi u obrazovanju svako udruženje građana (kursevi i slično).

Na taj način diskriminirani su centri u odnosu na javne obrazovne ustanove i sve druge centre na prostoru države Bosne i Hercegovine.

3. Odgovor na zahtjev

Ustavni sud Federacije je aktom broj: U-41/19 od 23.10.2019. godine zatražio od Skupštine SBK/KSB odgovor na zahtjev za davanje mišljenja, ali isti nije dostavljen.

4. Relevantno pravo

A. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Član II.A.2 (1) c), k), l) i m)

(1) Sva lica na teritoriji Federacije uživaju prava na:

c) jednakost pred zakonom;

k) imovinu;

l) osnovne slobode: slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja, uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; slobodu na rad;

m) obrazovanje;

Član IV.B.3.7.d.(III)

Osim ako ovim ustavom nije drugačije utvrđeno:

d) Zamjenici Premijera su nadležni za:

(III) odlučivanje da li će se zatražiti mišljenje Ustavnog suda;

B. Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

(Pariz, 20. marta 1952.)

Član 2.

(Pravo na obrazovanje)

Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih sa odgojem i podučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i podučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

C. Odluka o usvajanju principa i standarda u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14)**Član 1.**

(Predmet Odluke)

(1) Ovom odlukom usvajaju se Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Principi i standardi obrazovanja odraslih).

(2) Principi i standardi obrazovanja odraslih su sastavni dio ove odluke.

Član 2.

(Sadržaj i primjena Odluke)

(1) Principi i standardi obrazovanja odraslih usvojeni ovom odlukom predstavljaju pravnu osnovu za djelovanje obrazovnih i drugih vlasti - odgovornih organa, institucija, organizacija i pojedinaca na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, kao okvir u kome iniciraju, provode i koordiniraju svoje aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih, u skladu sa utvrđenim nadležnostima.

(2) Principima i standardima obrazovanja odraslih se utvrđuju zajednički principi i standardi na kojima se zasnivaju, razvijaju, implementiraju i koordiniraju politike i zakonodavstvo u vezi sa obrazovanjem odraslih u cijeloj Bosni i Hercegovini, prati, procjenjuje i razmatra stanje u ovoj oblasti, te dogovaraju, predlažu i preduzimaju mjere za njegovo unaprjeđenje.

(3) Osnovni principi i standardi definisani Principima i standardima obrazovanja odraslih slijede međunarodne i evropske principe i standarde u području obrazovanja odraslih, i uvažavaju specifičnosti ekonomskog, socijalnog i kulturološkog konteksta u Bosni i Hercegovini.

**PRINCIPI I STANDARDI U OBLASTI
OBRAZOVANJA ODRASLIH
U BOSNI I HERCEGOVINI
Januar 2014. godine****1. UVOD**

Napori učinjeni tokom posljednjih godina u zaustavljanju porasta nezaposlenosti u Evropi i svijetu nisu dali očekivane rezultate. Dugotrajna nezaposlenost nastavlja rasti, a raširenost socijalne isključenosti i siromaštva postala je glavni problem skoro svih društava. Trenutno se milioni ljudi suočavaju sa problemom nezaposlenosti ili sa opasnošću od gubitka posla, te s tim u vezi i sa potrebom unaprjeđenja postojećih i sticanja novih znanja, vještina i sposobnosti koje će im osigurati veće šanse za zapošljivost, kao i kontinuiranu

prilagodljivost zahtjevima tržišta rada. U uslovima ekspanzije novih tehnologija postojeća znanja brzo zastarjevaju te je potrebno njihovo stalno unaprjeđenje kako bi se i pojedinci i društvo lakše i brže prilagodili zahtjevima koje tehnološki napredak nosi. Također, razvoj demokratije i društava zasnovanih na poštivanju ljudskih prava, jednakosti i pravdi podrazumijevaju odgovorno građanstvo - pojedince osposobljene za uspješno vršenje njihovih osnovnih životnih uloga (radnih, građanskih, porodičnih, rekreativnih...). Mnoge zemlje su odgovor na sve ove izazove prepoznale u ulaganju u ljudske resurse, a ključno sredstvo u konceptu cjeloživotnog obrazovanja i učenja, u kome je obrazovanje odraslih prepoznato kao bitna komponenta obrazovnog sistema i jednako važno koliko i obrazovanje djece i mladih. Široko razumijevanje značaja i potrebe kvalitetnog obrazovanja za sve građane učinilo je da obrazovanje postane jedno od prioritetnih pitanja svake države i društva, koje treba da doprinese privrednom, socijalnom i kulturnom razvoju, kao i ličnom razvoju pojedinca.

Savremene strategije razvoja obrazovanja se danas ne orijentišu samo na obrazovanje djece i mladih. Naprotiv, naročito u posljednje dvije decenije u fokus obrazovnih politika evropskih zemalja sve više ulazi obrazovanje i učenje odraslih. Posmatrano u svjetlu brzih promjena koje se događaju u svim aspektima društva i u kojima se prepliću različiti interesi i zahtjevi javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca, sve su veća i izvjesnija očekivanja da će svaki pojedinac htjeti i morati sticati i obnavljati svoja znanja tokom cijelog života. Zato obrazovanje odraslih postaje najdinamičniji segment obrazovnih sistema u Evropi i svijetu. Kako bi bilo u funkciji podizanja konkurentnosti privrede, jačanja socijalne kohezije i podrške ličnom razvoju pojedinca, obrazovanje odraslih treba razvijati kao specifičnu, fleksibilnu i vrlo važnu komponentu sveukupnog obrazovnog sistema i učiniti ga dostupnim svima, kroz različite vidove obrazovanja i učenja (formalne, neformalne, informalne).

Shodno tome, pravci razvoja obrazovanja odraslih se danas projiciraju i baziraju na koncepciji cjeloživotnog obrazovanja i učenja kao sredstvu za napredovanje ka konceptu "društva koje uči". Cilj je stvaranje fleksibilnog i demokratskog sistema obrazovanja koji će biti otvoren i prohodan za sve, bez obzira na životnu dob i kroz koji će se i odraslim licima osigurati veće i različite mogućnosti za učenje i sticanje znanja za sva područja života i rada.

Uspostava efikasnog i otvorenog sistema obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini je u najboljem interesu svih njenih građana, koji će kroz vlastiti razvoj doprinijeti ostvarivanju razvojnih ciljeva zajednice kojoj pripadaju.

**2. MEĐUNARODNI I EVROPSKI STANDARDI U
OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH**

Politike evropskih zemalja u vezi sa obrazovanjem odraslih se zasnivaju na zajedničkim vrijednostima i principima definisanim u brojnim međunarodnim dokumentima i dokumentima Evropske unije (*Prilog 1: Ključni dokumenti*).

U skladu sa ovim dokumentima, opredjeljujuće vrijednosne kategorije u kreiranju politika i organizaciji sistema obrazovanja odraslih u savremenim društvima su:

a) obrazovanje ima za cilj omogućiti pun razvoj ljudske ličnosti i dostojanstva i osnovne predušlove svakom licu da ima aktivnu i korisnu ulogu u slobodnom društvu;

b) svako ima pravo na obrazovanje;

c) svako ima pravo da slobodno učestvuje u kulturnom životu zajednice i da se koristi dostignućima nauke i njihovom primjenom;

d) svako ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, kao i na zaštitu u slučaju nezaposlenosti;

e) svako ima pravo na zaštitu od siromaštva i društvene isključenosti;

f) pismenost i obrazovanje odraslih je sastavni dio prava na obrazovanje kao osnovnog ljudskog prava;

g) odrasli imaju pravo na slobodu izbora odgovarajućeg obrazovanja shodno njihovim potrebama, sposobnostima i mogućnostima;

h) odrasli imaju pravo na jednake prilike i uslove za pristup, učešće i sticanje obrazovanja, bez obzira na godine života, spol, psiho-fizičke i druge lične osobine, porodični status, materijalno i zdravstveno stanje, mjesto življenja, rasnu, nacionalnu, etničku, kulturnu, socijalnu i vjersku pripadnost, seksualnu orijentaciju, te druge osnove;

i) odrasli imaju pravo na obrazovanje kroz sve nivoe, vrste i vidove obrazovanja i učenja, kao i pravo na vrednovanje i priznavanje stečenih znanja, vještina i sposobnosti, bez obzira na način njihovog sticanja;

j) odrasli imaju pravo na informisanje, savjetovanje i stručnu pomoć u cjeloživotnoj karijernoj orijentaciji;

k) obrazovanje odraslih je dio sveobuhvatnih sistema obrazovanja, zasnovanih na konceptu cjeloživotnog učenja i, s tim u vezi, na racionalnom korištenju obrazovnih mogućnosti;

l) obrazovanje odraslih je otvoren i fleksibilan sistem - otvoren prema zahtjevima i potrebama društva i različitih kategorija stanovništva, i fleksibilan u putevima učenja i napredovanja;

m) obrazovanje odraslih je djelatnost međusektorske prirode, usmjerena na zadovoljenje interesa i potreba javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca;

n) obrazovanje odraslih je zasnovano na širokom socijalnom partnerstvu i podijeljenoj odgovornosti svih društvenih aktera za razvoj obrazovanja odraslih;

o) odrasli imaju odgovornost za vlastiti razvoj, kao i za razvoj zajednice kojoj pripadaju.

Bosna i Hercegovina je, kao potencijalna kandidatkinja za članstvo u Evropskoj uniji i kao potpisnica drugih međunarodnih dokumenata, obavezna uskladiti politike i zakonodavstva u području obrazovanja odraslih sa dogovorenim principima i ciljevima, kao i osigurati njihovu punu i uspješnu implementaciju na području cijele zemlje.

Dosljedna implementacija dogovorenih principa u politike obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini doprinosi:

a) uspostavi i razvoju koncepta cjeloživotnog učenja u Bosni i Hercegovini;

b) usklađivanju obrazovnih i drugih sektorskih politika o obrazovanju odraslih sa međunarodnim i evropskim politikama u ovom području obrazovanja i bržem uključivanju u evropski prostor cjeloživotnog učenja;

c) osiguranju dosljednosti, praćenju i unaprjeđenju kvaliteta obrazovanja odraslih, u skladu sa utvrđenim obrazovnim standardima;

d) uspostavi fleksibilnih sistema obrazovanja odraslih, koji adekvatno i efikasno odgovaraju na zahtjeve i potrebe tržišta rada, društvene zajednice i pojedinaca;

e) boljoj povezanosti obrazovanja i privrede;

f) razvoju kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini i uporedivosti stečenih znanja, vještina i sposobnosti, odnosno kvalifikacija na međunarodnom planu;

g) podizanju svijesti o značaju obrazovanja odraslih;

h) socijalnoj koheziji - kroz podršku društva ličnom razvoju pojedinaca koji na demokratski način ostvaruju zajedničke ciljeve, kroz smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, te postizanje pravičnosti i međugeneracijske solidarnosti;

i) uključivanju svih relevantnih partnera u dijalog o politikama obrazovanja odraslih;

j) većem i održivom finansiranju obrazovanja odraslih;

k) uspješnijoj realizaciji strateških prioriteta iz EVROPA 2020 - Evropska strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast, koja je usvojena kao izlazna strategija iz ekonomske krize za sve zemlje članice Evropske unije, ali i za zemlje kandidate i potencijalne kandidate.

3. PRINCIPI I STANDARDI OBRAZOVANJA ODRASLIH U BOSNI I HERCEGOVINI

Osnovni principi i standardi obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini proističu iz univerzalnih vrijednosti demokratskog društva, te iz specifičnosti domaćeg ekonomskog, socijalnog i kulturološkog konteksta.

Principi i standardi utvrđeni ovim dokumentom, zasnovani na međunarodnim i evropskim principima i standardima obrazovanja odraslih, predstavljaju dogovoreni okvir u kome nadležne obrazovne i druge vlasti u Bosni i Hercegovini, postupajući u skladu sa svojim ustavnim ili zakonskim nadležnostima, razvijaju, implementiraju i koordiniraju politike i zakonodavstvo u vezi sa obrazovanjem odraslih, prate, procjenjuju i razmatraju stanje u ovom području, te dogovaraju, predlažu i preduzimaju mjere za njegovo unaprjeđenje.

3.3.3.2 Organizatori obrazovanja odraslih

Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju uslove za obavljanje ove djelatnosti propisane od strane nadležnih organa.

Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu mogu provoditi:

a) obrazovne ustanove u sistemu redovnog - formalnog obrazovanja;

b) specijalizovane ustanove za obrazovanje odraslih - ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodni, radnički i otvoreni univerziteti, kao i univerziteti za treću životnu dob;

c) centri i organizacije za stručno usavršavanje, učenje stranih jezika, informaciono- komunikacijske tehnologije, obuku i razvoj ljudskih resursa;

d) auto-škole;

e) zavodi i službe za zapošljavanje;

f) javne agencije, javna preduzeća i privredna društva;

g) privredne komore, poslodavci, preduzetnici i obrtnici i njihova udruženja, sindikalne organizacije, te fondacije i udruženja građana;

h) ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom;

i) ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama;

j) penološke ustanove;

k) centri za informisanje, savjetovanje i karijerno vođenje;

l) kulturno-obrazovni centri;

m) drugi subjekti koji ispunjavaju propisane uslove.

Status javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih stiče se pod Uslovima i u postupku utvrđenom zakonom i/ili podzakonskim aktom.

Postupku za sticanje statusa javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih podliježu i obrazovne ustanove u sistemu redovnog obrazovanja.

Po izdavanju akta o dobijanju statusa javno priznatog organizatora, te nakon početka rada odnosno implementacije odobrenih programa, organizator podliježe postupku akreditacije.

Državni organi i institucije koje provode programe obuka i stručnog usavršavanja u skladu sa posebnim propisima, imaju status javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih.

3.1. DEFINICIJE KLJUČNIH POJMOVA

Pojmovi upotrebljeni u ovom dokumentu imaju sljedeće značenje:

3. Obrazovanje odraslih - ne postoji konsenzus o jedinstvenoj definiciji obrazovanja odraslih u Evropi i svijetu; najčešće prihvaćena jeste UNESCO-va 1 definicija, koja obrazovanje odraslih opisuje kao cijeli skup procesa učenja, formalnih i ostalih, u kojem odrasla lica (u skladu sa definicijom odraslog lica u društvima kojima pripadaju) razvijaju svoje sposobnosti, obogaćuju svoje znanje i unaprjeđuju svoje tehničke ili profesionalne kvalifikacije ili ih preusmjeravaju da bi zadovoljile svoje potrebe ili potrebe svojih društava;

4. Odrasli - lica koja imaju više od 15 godina života a koje nisu završila osnovno obrazovanje, odnosno lica starija od 18 godina života koje se obrazuju;

5. Polaznik - lice koje pohađa programe obrazovanja odraslih;

6. Formalno obrazovanje odraslih - učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stiče u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti;

7. Neformalno obrazovanje odraslih - organizovan proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično);

D. Zakon o obrazovanju odraslih lica

(„Službene novine Kantona Središnja Bosna“, broj: 5/17);

Član 3.

(Značenje pojedinih izraza)

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

6. Formalno obrazovanje odraslih lica učenje je koje usmjerava predavač ili instruktor koje

se stiče u obrazovnim ustanovama a prema javno važećim nastavnim planovima i programima koje odobri mjerodavna obrazovna vlast.

13. Neformalno obrazovanje odraslih lica je organizovani proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku,

kompanije, agencije i slično).

14. Obrazovanje odraslih lica organizuje se za odrasla lica (polazna tačka od koje se definiše odraslost kreće se od 15 do 18 godine životne dobi), a cilj mu je zadovoljavanje opštih obrazovnih potreba odraslog lica ili profesionalno stručno usavršavanje. To je dio obrazovnog sistema jedne zemlje koji je, ili bi trebao biti, potpuno ravnopravan sa ostalim dijelovima obrazovnog sistema. Uključuje sve oblike učenja (formalno, neformalno i informalno) odraslih lica.

15. Odraslo lice je lice koje ima više od 15 godina života a koje nije okončalo osnovno obrazovanje odnosno lice starije od 18 godina života koja se obrazuju.

16. Osposobljavanje je obrazovanje i osposobljavanje za uključivanje u rad nakon okončanja osnovnog obrazovanja, za obavljanje jednostavnih i manje složenih poslova određenoga zanimanja.

17. Organizatori obrazovanja odraslih lica su ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti koji zadovoljavaju uslove za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih lica, koje su propisala mjerodavna tijela.

Član 4.

(Obrazovanje odraslih lica)

(1) Obrazovanje odraslih lica obuhvata cjelinu procesa učenja odraslih lica namijenjenu:

a) ostvarivanju prava na slobodan razvoj lica;

b) osposobljavanju za zapošljavanje, sticanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju te sticanje i produbljivanje stručnih znanja, vještina i kompetencija;

c) osposobljavanju za aktivno stanovništvo.

(2) Obrazovanje odraslih lica dio je jedinstvenoga obrazovnoga sistema Kantona i djelatnost je od javnog interesa za Kanton.

Član 5.

(Principi obrazovanja odraslih lica)

Obrazovanje odraslih lica zasniva se na principima kako slijedi:

- a) cjeloživotno učenje;
- b) uvažavanje različitosti potreba i mogućnosti prethodnih znanja i iskustava te, s tim u vezi, i specifičnosti obrazovanja i učenja odraslih lica;
- c) sloboda izbora odgovarajućega obrazovanja, kao i oblika, metoda i načina učenja;
- d) dostupnost i raznovrsnost obrazovne ponude;
- e) osiguranje odgovarajuće kvalitete obrazovanja;
- f) promovisanje jednakih vrijednosti ishoda učenja u formalnom i neformalnom obrazovanju te informalnom učenju;
- g) profesionalnost i odgovornost organizatora obrazovanja odraslih lica te profesionalnost i etičnost nastavnoga kadra;
- h) poštovanje ličnosti i dostojanstva svakog sudionika u procesu obrazovanju odraslih lica;
- i) informisanje, savjetovanje i vođenje u daljem obrazovanju i/ili karijernom napredovanju;
- j) nediskriminacija i ravnopravnost spolova.

Član 6.

(Ciljevi obrazovanja odraslih lica)

Ciljevi su obrazovanja odraslih lica:

- a) omogućavanje građanima postizanja najmanje osnovnoškolskoga obrazovanja;
- b) podizanje osnovne i funkcionalne pismenosti odraslih lica;
- c) osposobljavanje za zapošljavanje odraslih lica koja nemaju završeno formalno obrazovanje i sticanje kvalifikacija za prvo zanimanje;
- d) omogućavanje daljega obrazovanja i obuke, odnosno mogućnost dokvalifikacije, prekvalifikacije i kontinuiranoga stručnoga usavršavanja tokom cijelog radnog i životnog vijeka;
- e) obrazovanje i sticanje znanja, vještina i kompetencija u skladu sa ličnim sposobnostima, afinitetima i životnoj dobi pojedinca;
- f) omogućavanje formalnog/javnog priznavanja i potvrđivanja rezultata prethodnoga učenja odnosno stečenih znanja, vještina i kompetencija, bez obzira na način njihova sticanja.

Član 7.

(Vidovi obrazovanja i učenja odraslih lica)

Obrazovanje odraslih lica ostvaruje se kroz formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje, informalno učenje i samousmjereno učenje.

Član 8.

(Organizatori obrazovanja odraslih lica)

(1) Formalno obrazovanje odraslih lica, prema ovome Zakonu, mogu provoditi, uz redovno obrazovanje: osnovne škole, srednje škole i visokoškolske ustanove u svim oblicima vlasništva te ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama i penološke ustanove.

(2) Neformalno obrazovanje mogu organizovati i provoditi organizatori za obrazovanje odraslih lica, osnovne škole, srednje škole, visokoškolske ustanove,

ustanove za obrazovanje odraslih lica, škole/centri stranih jezika, škole/centri za informaciono-komunikacijske tehnologije, centri za kulturu i obrazovanje, autoškole, ustanove za smještaj lica s posebnim potrebama i brigu o licima s posebnim potrebama, te penološke i druge ustanove, udruge građana, privredni subjekti i druga pravna lica koja su, između ostaloga, kao svoju djelatnost navela neformalno obrazovanje odraslih lica.

(3) Standarde i normative za obrazovanje odraslih lica (u daljem tekstu: standardi i normativi) te način i postupak utvrđivanja uslova koje mora zadovoljavati organizator obrazovanja odraslih lica za izvođenje formalnih programa obrazovanja odraslih lica donosi Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta (u daljem tekstu: Ministarstvo) uz saglasnost Vlade Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna (u daljem tekstu: Vlada Kantona).

(4) Ustanovu za obrazovanje odraslih lica (u daljem tekstu: ustanova) može osnovati domaće i/ili strano pravno i/ili fizičko lice (u daljem tekstu: osnivač) u svim oblicima vlasništva.

(5) Ustanovu kao javnu može osnovati Kanton ili jedinica lokalne samouprave.

(6) Osnivač osigurava sredstva potrebna za osnivanje i rad ustanove, u skladu sa standardima i normativima.

E. Standardi i normativi za obrazovanje odraslih lica

(„Službene novine Srednjobosanskog kantona“, broj: 2/19)

POGLAVLJE I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

(Osnovne odredbe)

(1) Standardima i normativima za obrazovanje odraslih lica (u daljem tekstu: Standardi i normativi) propisuje se način i postupak utvrđivanja uslova koje mora ispunjavati organizator obrazovanja odraslih lica, za provođenje programa formalnog obrazovanja (u daljem tekstu: organizator).

(2) Ovim Standardima i normativima utvrđuju se minimalni prostorni, kadrovski i drugi opšti materijalno-tehnički i higijenski uslovi neophodni za provođenje programa obrazovanja odraslih lica.

Član 3.

(Uslovi za realizaciju programa obrazovanja odraslih lica)

U skladu sa ovim Standardima i normativima, organizator je dužan osigurati uslove za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih lica, i to:

a) organizovati i realizovati teorijsku i praktičnu nastavu u skladu sa programom obrazovanja odraslih lica;

b) raspolagati odgovarajućim prostornim i materijalno-tehničkim resursima, primjerenim prirodi programa;

c) raspolagati odgovarajućim ljudskim resursima (nastavnim i nenastavnim osobljem);

d) da rad sa polaznicima bude u skladu sa nastavnim planovima i programima, pri čemu se utvrđeni obim aktivnosti realizuje redovnom nastavom, konsultativno-

instruktivnom nastavom, dopisno-konsultativnom nastavom, praktičnim radom, nastavom na daljinu i ostalim oblicima rada, a u okviru predviđenih časova iz formalnog programa obrazovanja odraslih lica.

POGLAVLJE VI. STANDARDI ZA IZVOĐENJE PROGRAMA FORMALNOG OBRAZOVANJA

Član 15.

(Programi formalnog obrazovanja odraslih lica)

Programi formalnog obrazovanja odraslih lica definisani su odredbama stavova (2), (4) i (5) člana 14., te člana 15. Zakona, a postupak odobravanja izvođenja programa bliže se određuju stavom (6) člana 18. Zakona.

Član 16.

(Trajanje programa i nastavnog sata)

(1) Program formalnog obrazovanja odraslih lica izvodi se u trajanju propisanom nastavnim planom i programom za obrazovanje odraslih lica u skladu sa članom 24. Zakona.

(2) Nastavni čas teorijske nastave za srednjoškolsko obrazovanje traje 45 minuta, a nastavni čas praktične nastave, u pravilu, traje 60 minuta, izuzev u umjetničkim školama.

(3) Polaznik tokom dana može imati najviše četiri nastavna časa teorijske nastave, a praktičnog rada najviše osam časova.

Član 17.

(Broj časova nastavnoga predmeta)

(1) Broj časova svakog pojedinog nastavnoga predmeta programa obrazovanja odraslih lica za sticanje osnovnog obrazovanja i srednje stručne spreme ili niže stručne spreme, u skladu sa stavom (2) člana 14. Zakona, ne može biti manji od 50% od broja nastavnih časova propisanih nastavnim planom i programom za redovno obrazovanje, bez obzira na oblik izvođenja nastave.

(2) Praktični rad izvodi se u punom fondu časova propisanim nastavnim planom i programom za redovno obrazovanje.

POGLAVLJE VII. TRAJANJE I NAČIN IZVOĐENJA FORMALNOG OBRAZOVANJA ODRASLIH LICA

Član 18.

(Obrazovanje u redovnoj nastavi)

(1) Obrazovanje odraslih lica u redovnoj nastavi organizuje se i izvodi na osnovu nastavnoga plana i programa propisanog za redovno obrazovanje.

(2) Redovna nastava mora biti zastupljena sa najmanje 50% ukupnog realizovanja predviđenih programa predmetnih nastavnih sadržaja.

(3) Polaznici su obavezni prisustvovati redovnoj nastavi na način utvrđen članom 16. Zakona.

Član 19.

(Obrazovanje u konsultativno-instruktivnoj nastavi)

(1) Obrazovanje u konsultativno-instruktivnoj nastavi se izvodi u grupnim i individualnim konsultacijama, o čemu se vodi evidencija, a može biti zastupljena sa

najviše 40% od ukupno predviđenog trajanja nastave, s tim da se individualne konsultacije izvode najviše do 10%.

(2) Konsultacije je organizator dužan organizovati prema potrebi polaznika, uz obavezu osiguranja nastavnoga materijala potrebnog za samostalni rad polaznika.

Član 20.

[Obrazovanje u dopisno-konsultativnoj nastavi (*e-learning*)]

(1) Obrazovanje u dopisno-konsultativnoj nastavi izvodi se na grupnim i individualnim dopisnim konsultacijama.

(2) Broj časova dopisno-konsultativne nastave može biti najviše do 10% od ukupnog broja časova propisanih nastavnim planom i programom.

(3) Konsultacije iz stavova (1) i (2) ovoga člana izvode se uz pomoć posebnih didaktičkih izvora učenja: platforme, softvera i aplikacija za organizovanje učenja koje je dužan osigurati organizator, te u skladu sa razrađenom metodologijom rada sa polaznicima koja je sastavni dio programa iz stava (4) člana 16. Zakona.

4.1. Organizacijski aspekt obrazovanja odraslih u zakonodavstvu entiteta Republika Srpska

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 59/09 i 1/12)

Član 1.

(1) Ovim zakonom uređuju se organizacija i struktura obrazovanja odraslih.

(2) Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sistema Republike Srpske (u daljem tekstu: Republika), kojim se obezbjeđuje obrazovanje, usavršavanje i osposobljavanje odraslih lica.

Član 2.

(1) Obrazovanje odraslih može biti:

- a) formalno,
- b) neformalno i
- c) informelno.

(2) Formalno obrazovanje odraslih označava obrazovni proces koji se izvodi u obrazovnim ustanovama po programima osnovnog i srednjeg obrazovanja prilagođenim potrebama i mogućnostima odraslih.

(3) Formalno obrazovanje odraslih sprovodi se u skladu sa zakonima kojima se uređuju djelatnosti osnovnog i srednjeg obrazovanja, osim u pitanjima koja su uređena ovim zakonom.

(4) Neformalno obrazovanje odraslih je organizovan proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema dijelovima programa formalnog obrazovanja (modulima) i po posebnim programima za sticanje znanja, vještina i sposobnosti, a koji se mogu organizovati kod obrazovnih ustanova i specijalizovanih organizacija koje ispunjavaju uslove prema programu koji izvode.

(5) Informalno učenje podrazumijeva permanentno samoobrazovanje, usavršavanje i sticanje znanja i vještina

van obrazovnih ustanova i specijalizovanih organizacija obrazovanja odraslih.

III – ORGANIZATORI OBRAZOVANJA ODRASLIH

Član 10.(1)

(1) Obrazovanjem odraslih, kao svojom redovnom djelatnošću ili djelatnošću koja prati

redovnu mogu se baviti osnovne i srednje škole koje su registrovane za obrazovanje odraslih i specijalizovane organizacije za obrazovanje ostalih, kao što su radnički univerziteti, centri za obuku, škole stranih jezika, auto škole, kao i druga pravna lica koja ispunjavaju uslove predviđene pojedinačnim programom za obrazovanje odraslih (u daljem tekstu: organizatori obrazovanja).

4.2. Organizacioni aspekt obrazovanja odraslih u zakonodavstvu susjednih država

CRNA GORA

Zakon o obrazovanju odraslih ("Službeni list Crne Gore", br. 20/11 i 47/17)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se obrazovanje i učenje odraslih. Odrasli se, po sopstvenom izboru, uključuju u obrazovanje, osposobljavanje ili učenje radi poboljšanja znanja, vještina i kompetencija ili sticanja odgovarajuće kvalifikacije za uspješniji život, rad i lični razvoj. Jedinствeni sistem Član 2 Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sistema Crne Gore.

II. OBLICI I PROGRAMI OBRAZOVANJA

Oblici obrazovanja i učenja

Član 8.

Obrazovanje odraslih odvija se kao:

- formalno obrazovanje;
- neformalno obrazovanje, odnosno učenje;
- informalno učenje;
- samousmjereno učenje.

Formalno obrazovanje

Član 9.

Formalno obrazovanje je organizovan proces obrazovanja koji se ostvaruje po javno važećem obrazovnom programu ili dijelu tog programa (modul, jedinica učenja i sl.), na osnovu kojeg se stiče nivo obrazovanja, odnosno jedna ili više stručnih kvalifikacija, u skladu sa ovim zakonom i zakonima koji uređuju te oblasti obrazovanja.

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje

Član 10.

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje (u daljem tekstu: neformalno obrazovanje) se ostvaruje kroz organizovane i planirane ciljeve i podršku, radi sticanja i unaprjeđivanja znanja, vještina i kompetencija, koje se

mogu provjeravati i dokazivati u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

Informalno učenje

Član 11.

Informalno učenje se odvija bez posebne namjere i organizovanog cilja, vremena i podrške kroz dnevne aktivnosti na radnom mjestu, u okviru porodičnog i društvenog života i slobodnog vremena. Znanja, vještine i kompetencije stečene na ovaj način mogu se provjeravati i dokazivati u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

IV. ORGANIZATOR OBRAZOVANJA ODRASLIH

Organizator obrazovanja

Član 27.

Obrazovanje odraslih može da se ostvaruje, odnosno organizuje u školi, specijalizovanoj organizaciji za obrazovanje odraslih (radnički univerziteti, univerziteti za treće doba, centri za obuku, auto škole i dr.), ustanovi za smještaj i brigu lica sa posebnim obrazovnim potrebama i kod drugih pravnih lica (u daljem tekstu: organizator obrazovanja), koji imaju licencu za rad, u skladu sa zakonom.

REPUBLIKA HRVATSKA

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Narodne novine“, broj: 17/07)

OPŠTE ODREDBE

Član 1.

(1) Obrazovanje odraslih obuhvata cjelinu procesa učenja odraslih namijenjenih:

- ostvarivanju prava na slobodan razvoj ličnosti,
- osposobljavanju za zapošljivost: sticanju kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikaciji, sticanju i produbljanju stručnih znanja, vještina i sposobnosti,
- osposobljavanju za aktivno građanstvo.

(2) Obrazovanje odraslih dio je jedinstvenoga obrazovnog sistema Republike Hrvatske.

Član 3.

(1) Obrazovanje odraslih odvija se kao formalno, neformalno, informalno i/ili samousmjereno učenje.

(2) Formalno obrazovanje odraslih označava djelatnost koja se izvodi u institucionalnim i javno verifikovanim oblicima obrazovanja radi sticanja stručnog znanja, vještina i sposobnosti.

(3) Formalno obrazovanje odraslih obuhvata:
– osnovno školovanje odraslih,
– srednjoškolsko obrazovanje odraslih; sticanje srednje školske ili stručne spreme, niže stručne spreme, prekvalifikacije, osposobljavanje i usavršavanje,
– visoko obrazovanje.

(4) Formalno obrazovanje odraslih provodi se u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuju ove djelatnosti, osim u pitanjima koja su uređena ovim Zakonom.

(5) Neformalno obrazovanje odraslih označava organizovane procese učenja usmjerene na osposobljavanje odraslih lica za rad, za različite socijalne aktivnosti te za lični razvoj.

(6) Informalno učenje odraslih označava aktivnosti u kojima odraslo lice prihvata stajališta i pozitivne vrednote te vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline.

(7) Samousmjereno učenje odraslih označava aktivnosti u kojima odraslo lice samostalno uspostavlja kontrolu nad procesom učenja kao i odgovornost za rezultate učenja.

Član 4.

Obrazovanje odraslih prema ovome Zakonu mogu provoditi narodni otvoreni univerziteti, osnovne škole, srednje škole, visoke škole, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i brigu lica sa posebnim potrebama te penološke i druge ustanove (u daljem tekstu: ustanove za obrazovanje odraslih), ako ispunjavaju uslove propisane ovim Zakonom.

REPUBLIKA SRBIJA

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Službeni glasnik RS“, br. 55/13, 88/17, 27/18 i 6/20)

Obrazovanje odraslih

Član 2.

Obrazovanje odraslih jeste deo jedinstvenog sistema obrazovanja Republike Srbije, koji obezbjeđuje odraslima tokom cijelog života sticanje kompetencija i kvalifikacija potrebnih za lični i profesionalni razvoj, rad i zapošljavanje, kao i društveno odgovorno ponašanje.

Obrazovanje odraslih ostvaruje se kao formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje i informalno učenje.

Formalno obrazovanje odraslih obuhvata osnovno i srednje obrazovanje.

Formalno obrazovanje odraslih, u smislu ovog zakona, jesu organizovani procesi učenja koji se ostvaruju na osnovu nastavnih planova i programa osnovnog i srednjeg obrazovanja, i programa drugih oblika stručnog obrazovanja prilagođenih potrebama i mogućnostima odraslih i zahtjevima tržišta rada, u skladu sa zakonom.

Neformalno obrazovanje odraslih, u smislu ovog zakona, jesu organizovani procesi učenja odraslih na osnovu posebnih programa, radi sticanja znanja, vrijednosti, stavova, sposobnosti i vještina usmjerenih na lični razvoj odraslih, rad i zapošljavanje i socijalne aktivnosti.

Informalno učenje odraslih, u smislu ovog zakona, jeste proces samostalnog sticanja znanja, vrijednosti, stavova, sposobnosti i vještina, u svakodnevnom životnom, radnom i socijalnom okruženju.

Aktivnosti u obrazovanju odraslih

Član 7.

Aktivnosti u obrazovanju odraslih u smislu ovog zakona, jesu:

1) obrazovanje odraslih koje omogućava sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja (formalno obrazovanje);

2) sticanje kompetencija i kvalifikacija za obavljanje, usavršavanje ili promjenu zanimanja, posla, radne funkcije ili radne operacije (formalnim ili neformalnim obrazovanjem);

3) obrazovanje odraslih kojim se unapređuju znanja, vještine i sposobnosti, radi ličnog i profesionalnog razvoja i društveno odgovornog ponašanja, unaprjeđivanja kvaliteta života, opšteg obrazovanja i kulture (neformalnim obrazovanjem i informalnim učenjem);

4) priznavanje prethodnog učenja koje se ostvaruje procjenom znanja, vještina i sposobnosti stečenih obrazovanjem, životnim ili radnim iskustvom i koje omogućava dalje učenje i povećanje konkurentnosti na tržištu rada;

5) karijerno vođenje i savjetovanje pružanjem stručne podrške odraslima za lični i profesionalni razvoj i zapošljavanje.

III. ORGANIZACIJA I OSTVARIVANJE AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA ODRASLIH

Organizator aktivnosti obrazovanja odraslih

Član 16.

Organizator aktivnosti obrazovanja odraslih (u daljem tekstu: organizator aktivnosti) u smislu ovog zakona je:

- 1) osnovna i srednja škola;
- 2) druga ustanova, javna agencija, javno preduzeće, organizacija nadležna za poslove zapošljavanja, agencija za zapošljavanje, privredno društvo, nosioci poslova profesionalne rehabilitacije, preduzetnik, sindikalna organizacija, udruženje, stručno društvo, organizacije za obrazovanje odraslih (narodni, radnički, otvoreni univerzitet, univerzitet za treće doba i dr.), centri i organizacije za stručno usavršavanje, za učenje stranih jezika, informaciono-komunikacione tehnologije, za obuku i razvoj ljudskih resursa, za obuku vozača, privredna komora, centar za karijerno vođenje i savjetovanje, udruženje poslodavaca, kulturno-obrazovni centar, dom kulture, kao i drugi subjekti registrovani za obrazovnu djelatnost u skladu sa propisima kojima se uređuje klasifikacija djelatnosti (u daljem tekstu: druga organizacija).

Javno priznati organizator aktivnosti

Član 17.

Osnovna i srednja škola jeste javno priznati organizator aktivnosti, ako ispunjava propisane uslove za tu aktivnost i ima rješenje o verifikaciji koje izdaje Ministarstvo, u skladu sa zakonom kojim se uređuju osnovi sistema obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: Zakon) i ovim zakonom.

Druga organizacija može steći status javno priznatog organizatora aktivnosti, za aktivnosti neformalnog obrazovanja odraslih iz člana 7. tačka 2) ovog zakona i aktivnosti iz tač. 3) i 5) istog člana, ako je registrovana za obrazovne djelatnosti, zadovoljava utvrđene standarde i na osnovu odobrenja Ministarstva u skladu sa ovim zakonom.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, status javno priznatog organizatora aktivnosti imaju državni organi i ustanove

koje u skladu sa posebnim zakonom obavljaju stručno usavršavanje i druge aktivnosti obrazovanja odraslih.

Odobrenje iz stava 2. ovog člana izdaje se drugoj organizaciji koja ispunjava propisane uslove za organizovanje aktivnosti obrazovanja odraslih u pogledu programa, kadra, prostora, opreme i nastavnih sredstava.

Bliže uslove u pogledu programa, kadra, prostora, opreme i nastavnih sredstava uključujući i uslove za obezbjeđivanje pristupačnosti nastave i programa za lica sa invaliditetom propisuje ministar.

5. Činjenično stanje i stav Ustavnog suda Federacije

Nakon analize zahtjeva i dokumentacije u spisu predmeta, analize osporenih odredbi i njihove usporedbe sa nekim uporednim zakonskim rješenjima iz bližeg okruženja, a u svjetlu relevantnog prava, Ustavni sud Federacije je utvrdio kao što slijedi.

Zakon o obrazovanju odraslih lica, donijela je Skupština SBK/KSB na XXI. sjednici održanoj 20.03.2017. godine. Pomenutim Zakonom se uređuje „obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih lica; opšta pitanja u vezi sa osnivanjem, organizovanjem, finansiranjem, upravljanjem i rukovođenjem procesom obrazovanja odraslih lica; djelatnost i uslovi za obavljanje obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja odraslih lica; prava i obaveze mjerodavnih tijela u oblasti obrazovanja odraslih lica; uslovi za sticanje javnih isprava; statusna pitanja kandidata koji su završili institucionalno obrazovanje odraslih lica, te ostala pitanja važna za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih lica na području Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna“. Na osnovu stava (3) člana 8. i tačke a) stava (1) člana 46. istog Zakona, uz saglasnost Vlade SBK/KSB, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijelo je Standarde i normative za obrazovanje odraslih lica gdje je propisan način i postupak utvrđivanja uslova koje mora ispunjavati organizator obrazovanja odraslih lica, za provođenje programa formalnog obrazovanja. Standardi normativi su stupili na snagu danom donošenja a objavljeni su u “Službenim novinama Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna“ od 28.02.2019. godine. Riječ je o dokumentu koji je oslonjen na Odluku o usvajanju principa i standarda u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini koju je donijelo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 89. sjednici, održanoj 04.04.2014. godine.

Navedenom Odlukom su usvojeni Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini, koji su sastavni dio navedene Odluke. U principima i standardima je između ostalog navedeno: „U uslovima ekspanzije novih tehnologija postojeća znanja brzo zastarjevaju te je potrebno njihovo stalno unaprjeđenje kako bi se i pojedinci i društvo lakše i brže prilagodili zahtjevima koje tehnološki napredak nosi. Također, razvoj demokratije i društava zasnovanih na poštivanju ljudskih prava, jednakosti i pravdi podrazumijevaju odgovorno građanstvo - pojedince osposobljene za uspješno vršenje njihovih osnovnih životnih uloga (radnih, građanskih, porodičnih, rekreativnih...). Mnoge zemlje su odgovor na sve ove izazove prepoznale u

ulaganju u ljudske resurse, a ključno sredstvo u konceptu cjeloživotnog obrazovanja i učenja, u kome je obrazovanje odraslih prepoznato kao bitna komponenta obrazovnog sistema i jednako važno koliko i obrazovanje djece i mladih. Široko razumijevanje značaja i potrebe kvalitetnog obrazovanja za sve građane učinilo je da obrazovanje postane jedno od prioritarnih pitanja svake države i društva, koje treba da doprinese privrednom, socijalnom i kulturnom razvoju, kao i ličnom razvoju pojedinca.

Savremene strategije razvoja obrazovanja se danas ne orijentišu samo na obrazovanje djece i mladih. Naprotiv, naročito u posljednje dvije decenije u fokus obrazovnih politika evropskih zemalja sve više ulazi obrazovanje i učenje odraslih. Posmatrano u svjetlu brzih promjena koje se događaju u svim aspektima društva i u kojima se prepliću različiti interesi i zahtjevi javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca, sve su veća i izvjesnija očekivanja da će svaki pojedinac htjeti i morati sticati i obnavljati svoja znanja tokom cijelog života. Zato obrazovanje odraslih postaje najdinamičniji segment obrazovnih sistema u Evropi i svijetu. Kako bi bilo u funkciji podizanja konkurentnosti privrede, jačanja socijalne kohezije i podrške ličnom razvoju pojedinca, obrazovanje odraslih treba razvijati kao specifičnu, fleksibilnu i vrlo važnu komponentu sveukupnog obrazovnog sistema i učiniti ga dostupnim svima, kroz različite vidove obrazovanja i učenja (formalne, neformalne, informalne).

Shodno tome, pravci razvoja obrazovanja odraslih se danas projiciraju i baziraju na koncepciji cjeloživotnog obrazovanja i učenja kao sredstvu za napredovanje ka konceptu 'društva koje uči'. Cilj je stvaranje fleksibilnog i demokratskog sistema obrazovanja koji će biti otvoren i prohodan za sve, bez obzira na životnu dob i kroz koji će se i odraslim licima osigurati veće i različite mogućnosti za učenje i sticanje znanja za sva područja života i rada“.

Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju uslove za obavljanje ove djelatnosti propisane od strane nadležnih organa. Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu mogu provoditi: obrazovne ustanove u sistemu redovnog - formalnog obrazovanja, specijalizirane ustanove za obrazovanje odraslih - ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodni, radnički i otvoreni univerziteti, univerziteti za treću životnu dob itd.

Jasno je da principi i standardi utvrđeni predmetnom Odlukom treba da „predstavljaju pravni osnov za djelovanje obrazovnih i drugih vlasti, odgovornih tijela, institucija, organizacija i pojedinaca na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini“, ali je jasno i to da ona nema pravnu snagu zakona. Ipak, treba imati na umu da su na listi „ključnih međunarodnih i dokumenata Evropske unije o politikama obrazovanja odraslih lica u kontekstu cjeloživotnog učenja“ i tri dokumenta koja su sastavni dio Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i imaju snagu ustavne norme: Opšta deklaracija o ljudskim pravima UN (1948), Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966) i Evropska socijalna povelja (1961).

Izneseno predstavlja kontekst u kojem je zahtjev razmotren, nakon čega je Ustavni sud Federacije mogao utvrditi mišljenje koje podnosilac zahtjeva traži.

Uprkos nepreciznosti i nedorađenosti zahtjeva, sa sigurnošću se može zaključiti da podnosilac, iako najčešće koristi izraz „osporene odredbe člana 8. Zakona o obrazovanju odraslih SBK/KSB“, svoju argumentaciju prevashodno usmjerava na odredbu člana 8. stav (1). O tome neposredno svjedoče navodi u dijelu zahtjeva naslovljenom sa „obrazloženje“, na trećoj stranici, gdje se *expressis verbis* govori o „osporenom članu 8. točka 1.“

To je naime potpuno jasno, jer je akcenat zahtjeva na „formalnom obrazovanju“ i navodnoj nemogućnosti da u njemu participiraju centri za obrazovanje odraslih izvan redovnog školstva, a što navodno onemogućuje upravo odredba stava (1) člana 8. Zakona o obrazovanju odraslih. Da je doista tako, nepobitno svjedoči to što se u zaključku zahtjeva, od Ustavnog suda Federacije traži „mišljenje o ustavnosti odredbe člana 8. Tačka 1. Zakona o obrazovanju odraslih SBK/KSB“.

Naime, kao što iz argumentacije podnosioca zahtjeva nesporno proističe, odredba člana 8. stav (1) dovodi se u pitanje zato što u organizatore formalnog obrazovanja odraslih ne uključuje centre za obrazovanje odraslih, kao specijalizovane institucije, pa se od Ustavnog suda Federacije traži mišljenje o tome da li je odredba člana 8. stav (1) Zakona o obrazovanju odraslih zbog toga u suprotnosti sa prvim Protokolom Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te supsidijarno sa Principima i standardima u području obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini.

Član 2. prvog Protokola uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, govori o pravu na obrazovanje i garantuje da to pravo nikome ne može biti oduzeto, te da države treba da poštuju pravo roditelja da osiguraju vaspitanje i obrazovanje (djece) u skladu sa vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Međutim ni odredba stava (1) člana 8. Zakona o obrazovanju odraslih na koju se direktno ukazuje, a niti ostale odredbe tog člana nikome ne oduzimaju pravo na obrazovanje. Naprotiv, njima se pravno uređuje ambijent i način ostvarivanja tog prava kao i njegova nesumnjiva dostupnost i odraslim licima. O povredi prava roditelja da im se djeca obrazuju u skladu sa njihovim vjerskim uvjerenjima i njihovim svjetonazorom ovdje, dakako, ne može biti govora, te je jasno da su odredbe člana 8. Zakona o obrazovanju odraslih korespondentne sa spomenutom odredbom prvog Protokola uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i sa ustavnom garancijom prava na obrazovanje iz člana II.A.2.(1) m) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o ustavnoj garanciji iz člana II.A.2(1) c) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, dakle garanciji prava na jednakost pred zakonom, Ustavni sud Federacije konstatuje da ni osporena odredba člana 8. stav (1) niti ostale odredbe tog člana ne ugrožavaju pravo na jednakost pred zakonom odraslih lica kao konzumenata obrazovanja. Ono je svakom odraslom licu dostupno na isti način i pod istim uslovima. To što centri za

obrazovanje odraslih nisu u potpuno istom pravnom položaju sa osnovnim i srednjim školama, visokoškolskim ustanovama (pritom u svim oblicima vlasništva), ustanovama za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama i penološkim ustanovama ne može biti shvaćeno kao diskriminacija, već kao promišljena obrazovna politika, gdje se svjesno pravi razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja. Ona je i nastala otkako je u posljednje dvije decenije obrazovanje i učenje odraslih ušlo u fokus obrazovnih politika evropskih zemalja i prisutna je i u uporednom pravu i u dokumentu „Principi i standardi obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini“ usvojenom na državnom nivou 2014. godine, pa tako i u Zakonu o obrazovanju odraslih SBK/KSB.

Tako se u pomenutom dokumentu formalno obrazovanje odraslih definiše kao „učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stiče u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti“, dok je neformalno obrazovanje odraslih „organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično“. Zakon o obrazovanju odraslih SBK/KSB sadrži identične definicije, iz čega je vidljivo da je on oslonjen na Principe i standarde na nivou Bosne i Hercegovine, što je uostalom vidljivo i iz cjelokupne koncepcije tog Zakona.

S obzirom na značaj ove distinkcije, logično je da ona može imati svoj odraz i u programskom i u organizacionom smislu, pa to što centri za obrazovanje odraslih u osporenoj odredbi nisu pomenuti može kao zakonsko rješenje biti predmetom kritike, ali ne i razlogom njene neustavnosti. Ona, naprosto, ne govori o centrima za obrazovanje odraslih, a neustavnom je se ne može proglasiti zato što za obrazovanje odraslih ovlašćuje škole, fakultete, ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama i penološke ustanove.

Kada je u pitanju navodna povreda ustavne garancije prava na imovinu iz člana II.A.2.k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Federacije smatra da su ti navodi neosnovani i da u njihovu potvrdu nisu izneseni nikakvi argumenti.

Kada je riječ o pravu na rad „organizatora obrazovanja odraslih lica“, pod kojim pojmom se, dakako, podrazumijevaju i centri za obrazovanje ostalih, to pravo ni jednom odredbom člana 8. osporenog Zakona nije uskraćeno. Ustavni sud Federacije smatra da je riječ o pogrešnom tumačenju tih odredaba. Tačno je da su redovne škole i visokoškolske ustanove, ustanove za smještaj i brigu o licima s posebnim potrebama, te penološke ustanove u odredbi člana 8. stav (1) prepoznate kao nosioci formalnog obrazovanja odraslih i ta je odredba samo na njih usmjerena. Potom su u stavu (2) istog člana, koji govori o neformalnom obrazovanju odraslih pobrojane sve institucije i organizacije koje se po Zakonu smatraju „organizatorima obrazovanja odraslih lica“, dakle i subjekti iz stava (1) i svi drugi subjekti, odnosno institucije i organizacije koje se bave

obrazovanjem odraslih. Dakle pojam „organizatori obrazovanja odraslih lica“ integriše u sebi sve te subjekte.

U prilog tome najbolje govori odredba člana 3. tačka 17. Zakona o obrazovanju odraslih lica kojom se za primjenu tog Zakona utvrđuje autonomni integralni pojam „Organizatori obrazovanja odraslih lica“ a koji uključuje „ustanove, organizacije i druge pravne subjekte koji zadovoljavaju uslove za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih lica, koje su propisala mjerodavna tijela“. Riječ je o tehničkim i higijenskim uslovima, prostornim i materijalnim standardima, te drugim uslovima koji su, kako je ranije navedeno, propisani Standardima i normativima za obrazovanje odraslih lica koje je, po ovlaštenju iz člana 46. stav 1. tačka a) Zakona o obrazovanju odraslih lica donijelo kantonalno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta.

Prema tome, kada odredba člana 8. stav (3) Zakona o obrazovanju odraslih govori o standardima i normativima za obrazovanje odraslih lica i „načinu i postupku utvrđivanja uslova koje mora zadovoljavati organizator obrazovanja odraslih lica za izvođenje formalnih programa obrazovanja odraslih“ koje će donijeti (i koje je donijelo) Ministarstvo obrazovanja, nauke kulture i sporta, onda se ti standardi i normativi odnose na „sve organizatore obrazovanja odraslih lica“, pa tako i na centre za obrazovanje odraslih, a to znači da i oni imaju ravnopravan pristup formalnom obrazovanju odraslih, ukoliko zadovoljavaju propisane standarde i normative.

Dakle, sistematsko tumačenje odredaba člana 3. tačka 17. i člana 8. st. (1), (2) i (3) Zakona o obrazovanju odraslih lica dovodi do zaključka da i centri imaju pristup formalnom obrazovanju odraslih, te ne može biti govora ni o uskraćivanju prava na rad, koje svakome garantuje odredba člana II.A.2.(1) 1) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. O tome zašto ne stoje navodi o uskraćivanju prava na obrazovanje, već je bilo riječi.

Činjenica je dakle, da Zakon o obrazovanju odraslih SBK/KSB u pogledu učešća centara za obrazovanje odraslih samo naizgled ima restriktivniji stav u odnosu na zakone iz okruženja i u odnosu na principe i standarde iz Odluke vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Na kraju, Ustavni sud Federacije smatra da osporena odredba člana 8. stav (1) može biti predmetom kritike i da rješenje koje ona sadrži, pa možda i redakcija cijelog člana 8. nisu optimalni, te da ih u odgovarajućoj proceduri treba izmijeniti nabolje, ali njihova ustavnost nije upitna.

U provjeru tačnosti navoda podnosioca o tome da se tekst odredbe člana 8. stav (2), koja se odnosi na centre za obrazovanje razlikuje od teksta iz Nacrta koji je prošao javnu raspravu i utvrđivanje da li je i na koji način došlo do te izmjene, Ustavni sud Federacije ne može se upuštati.

Mišljenje objaviti u „Službenim novinama Federacije BiH“ i službenim glasilima kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine“.

Ovo mišljenje Ustavni sud Federacije je utvrdio jednoglasno, u sastavu: dr. sc. Kata Senjak, predsjednica

Suda, Vesna Budimir, Mirjana Čučković, Aleksandra Martinović i prof. dr. Edin Muminović, sudije Suda.

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
Dr. sc. Kata Senjak, v.r.

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
USTAVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: U-41/19
Sarajevo, 19.01.2021. godine

Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine, odlučujući po zahtjeva dopremijera Federacije Bosne i Hercegovine Veska Drljače za davanje mišljenja o ustavnosti odredbi Zakona o obrazovanju odraslih osoba, u smislu članka IV.B.3.7.d.(III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, na sjednici Suda bez javne rasprave održanoj dana 19.01.2021. godine utvrdio je sljedeće

M I Š L J E N J E

1. Predmet zahtjeva i podnositelj zahtjeva

Dopremijer Federacije Bosne i Hercegovine Vesko Drljača (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva), podnio je dana 14.10.2019. godine Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud Federacije) zahtjev za davanje Mišljenja (u daljnjem tekstu: zahtjev), u svezi sa ustavnošću odredbi članka 8. Zakona o obrazovanju odraslih osoba („Službene novine Kantona Središnja Bosna“, broj: 5/17 - u daljnjem tekstu: osporene odredbe Zakona).

Podnositelj zahtjeva je ovlaštena osoba, jer kao Dopremijer Federacije Bosne i Hercegovine, na osnove odredbe članka IV.B.3.7.d.(III) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine „odlučuje da li će se tražiti mišljenje Ustavnog suda“.

2. Bitni navodi zahtjeva

Podnositelj zahtjeva najprije citira osporene odredbe, a potom navodi da je osnovni razlog za podnošenje zahtjeva u tome što osporene odredbe Zakona ne predviđaju centre za obrazovanje odraslih kao organizatore formalnog obrazovanja odraslih osoba, a što je u suprotnosti s Principima i standardima u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini, usvojenim 4. travnja 2014. godine na 89. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14, u daljnjem tekstu: Principi). Prema navedenim Principima, organizatori obrazovanja odraslih su i

obrazovanje odraslih, narodna, radnička i otvorena učilišta, kao i učilišta za treću životnu dob. Podsjeća na to da je Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine propisano da se „zakonom, sukladno sa Ustavom, uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje i da Zakon mora biti suglasni sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti suglasan sa Ustavom i zakonom“. Također ukazuje na članak II.A. 2 (1) točku c) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine gdje je stoji „da će Federacija osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog Ustava te da su svi pred zakonom jednaki bez obzira na bilo kakvu posebnost ili osobno svojstvo (princip jednakosti)“.

Navodi kako svi zakoni o obrazovanju odraslih usvojeni na području Bosne i Hercegovine, osim Zakona o obrazovanju odraslih u Srednjobosanskom kantonu/Kantonu Središnja Bosna (u daljnjem tekstu: SBK/KSB) prepoznaju Centre kao organizatore i formalnog obrazovanja odraslih. Prije samog stavljanja u zakonsku proceduru za usvajanje zakona, sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Ministarstvo obrazovanja Republike Srpske kao i Ministarstvo obrazovanja Distrikta Brčko, postupaju sukladno s navedenim Principima i standardima koje je Vijeće ministara uskladilo sa zakonima Europske unije, te kao okvir preporučilo svim nižim nivoima da kao takav bude usvojen.

Prema osporenoj odredbi Zakona, kaže se u nastavku, formalno obrazovanje odraslih osoba, mogu provoditi uz redovito obrazovanje, osnovne škole, srednje škole i visokoškolske ustanove u svim oblicima vlasništva te ustanove za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama i penološke ustanove. Prema osporenoj odredbi Zakona neformalno obrazovanje mogu organizirati i provoditi organizatori za obrazovanje odraslih osoba, osnovne škole, srednje škole, visokoškolske ustanove, ustanove za obrazovanje odraslih osoba, škole/centri stranih jezika, škole/centri za informacijsko-komunikacijske tehnologije, centri za kulturu i obrazovanje, autoškole ustanove za smještaj osoba s posebnim potrebama i brigu o osobama s posebnim potrebama, te penološke i druge ustanove, udruge građana, gospodarski subjekti i druge pravne osobe koje su između ostalog, kao svoju djelatnost navele neformalno obrazovanje odraslih. Prema njegovom mišljenju osporena odredba Zakona je u suprotnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, konkretnije člankom II. A. 2. (1) točka c) i s Principima i standardima obrazovanja odraslih: Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju uvjete za obavljanje ovih djelatnosti propisane od strane nadležnih organa. Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu mogu provoditi:

- a) obrazovne ustanove u sustavu redovnog – formalnog obrazovanja;
- b) specijalizirane ustanove za obrazovanje odraslih – ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodna, radnička i otvorena učilišta, kao i učilišta za treću životnu dob;

c) centri i organizacije za stručno usavršavanje, učenje stranih jezika, informacijsko-komunikacijske tehnologije, obuku i razvoj ljudskih resursa;

d) auto-škole;

e) zavodi i službe za zapošljavanje;

f) javne agencije, javna poduzeća i gospodarska društva;

g) gospodarske komore, poslodavci, poduzetnici i obrtnici i njihova udruženja, sindikalne udruge, te fondacije i udruge građana;

h) ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom;

j) ustanove za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama;

k) penološke ustanove;

l) centri za informiranje, savjetovanje i karijerno vođenje;

m) kulturno-obrazovni centri;

n) drugi subjekti koji ispunjavaju propisne uvjete;

Status javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih stječe se pod uvjetima i u postupku utvrđenom zakonom i/ili podzakonskim aktom. Postupku za stjecanje statusa javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih podliježu i obrazovne ustanove u sustavu redovnog obrazovanja. Po izdavanju akta o dobijanju statusa javno priznatog organizatora, te nakon početka rada odnosno implementacije odobrenih programa, organizator podliježe postupku akreditacije. Državni organi i institucije koje provode programe obuka i stručnog usavršavanja sukladno s posebnim propisima, imaju status javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih.

Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, konkretnije članak II.A.2 (1) točka c), koji glasi:

„Federacija će osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u aktima navedenim u Aneksu. Posebice: (1) Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju prava na: točka c) jednakost pred Zakonom, k) imovinu; l) osnovne slobode: slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije, uključujući privatno i javno vjeroispovjedanje; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja, uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; slobodu na rad“, a koja sloboda se u ovom slučaju u smislu diskriminacijskog odnosa zasigurno osporenim odredbom Zakona krši. Suprotno Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, osporenim odredbom Zakona organizatorima za obrazovanje odraslih osoba onemogućeno je pravo na rad, pravo na imovinu, obzirom da ustanovu za obrazovanje prema točki 4. osporenog Zakona mogu osnivati pravne i fizičke osobe u svim oblicima vlasništva. Ovakvim propisivanjem organizatori se primjenom osporenog Zakona dovode u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale organizatore sličnih centara u preostalim sedam kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Distrikta Brčko koja prava ostvaruju, a čime se krši ustavni princip jednakost, a koji nalaže jednako postupanje u istim pravnim situacijama.

Osporeni Zakon neustavno stavlja organizatore obrazovanja u nepovoljan položaj, samim time što im

ograničava jedno od osnovnih ljudskih prava, pravo na rad, pravo na imovinu, pravo na obrazovanje.

Protokol br. 1. Europske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, članak 2. (pravo na obrazovanje). „Pravo na obrazovanje Nitko ne može biti lišen prava na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu koji su sukladni s njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima“, a napadnuta neustavna odredba ne sprječava samo rad podnositelja zahtjeva nego i posredno korisnika usluga podnositelja zahtjeva protivno navedenom Protokolu. Podnositelj zahtjeva naglašava da je navedena odredba proizašla i iz nezakonitog ponašanja i postupanja predlagatelja osporenog Zakona u kršenju osnovnih principa i načela u donošenju osporenog Zakona pa i tom osnovu nezakonita i neustavna ova odredba iz sljedećih razloga. Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih osoba u postupku donošenja poslan je učesnicima javne rasprave na razmatranje. Zakazan je termin za javnu raspravu. Na javnoj raspravi se razmatrao Nacrt Zakona o obrazovanju odraslih osoba u kojemu je osporena odredba Zakona glasila: „Da su centri za obrazovanje odraslih nositelji aktivnosti formalnog i neformalnog obrazovanja odraslih“, i takva je ostala nakon javne rasprave.

Kako podnositelj zahtjeva navodi, u skupštinsku proceduru za usvajanje osporenog Zakona upućuje se Nacrt osporenog Zakona u kojem se od strane podnositelja samovoljno mimo Zaključaka s javne rasprave izbacuje riječ „formalnog“, tako da ostaje tekst po kojem centri mogu izvoditi samo neformalno obrazovanje, a čime se onemogućuju u radu u ključnom dijelu posla i spuštaju na nivo poslova koje može raditi u obrazovanju svako udruženje građana (tečajevi i slično).

Na taj način diskriminirani su centri u odnosu na javne obrazovne ustanove i sve druge centre na prostoru države Bosne i Hercegovine.

3. Odgovor na zahtjev

Ustavni sud Federacije je aktom broj: U-41/19 od 23.10.2019. godine zatražio od Skupštine SBK/KSB odgovor na zahtjev za davanje mišljenja, ali isti nije dostavljen.

4. Relevantno pravo

A. Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Članak II.A.2 (1) c), k), l) i m)

(1) Sve osobe na teritoriji Federacije uživaju prava na:

c) jednakost pred zakonom;

k) imovinu;

l) osnovne slobode: slobodu govora i štampe; slobodu mišljenja, savjesti i uvjerenja; slobodu religije uključujući privatno i javno vjeroispovijedanje; slobodu okupljanja; slobodu udruživanja, uključujući slobodu osnivanja i pripadanja sindikatima i slobodu neudruživanja; slobodu na rad;

m) obrazovanje;

Članak IV.B.3.7.d.(III)

Osim ako ovim ustavom nije drugačije utvrđeno:

d) Dopremijeri su nadležni za:

(III) odlučivanje da li će se zatražiti mišljenje Ustavnog suda;

B. Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

(Pariz, 20. ožujka 1952.)

Članak 2.

(Pravo na obrazovanje)

Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih s odgojem i podučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i podučavanje sukladno sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

C. Odluka o usvajanju principa i standarda u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14)

Članak 1.

(Predmet Odluke)

(1) Ovom odlukom usvajaju se Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Principi i standardi obrazovanja odraslih).

(2) Principi i standardi obrazovanja odraslih su sastavni dio ove odluke.

Članak 2.

(Sadržaj i primjena Odluke)

(1) Principi i standardi obrazovanja odraslih usvojeni ovom odlukom predstavljaju pravnu osnovu za djelovanje obrazovnih i drugih vlasti - odgovornih organa, institucija, organizacija i pojedinaca na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, kao okvir u kome iniciraju, provode i koordiniraju svoje aktivnosti u oblasti obrazovanja odraslih, sukladno sa utvrđenim nadležnostima.

(2) Principima i standardima obrazovanja odraslih se utvrđuju zajednički principi i standardi na kojima se temelje, razvijaju, implementiraju i koordiniraju politike i zakonodavstvo u svezi s obrazovanjem odraslih u cijeloj Bosni i Hercegovini, prati, procjenjuje i razmatra stanje u ovoj oblasti, te dogovaraju, predlažu i poduzimaju mjere za njegovo unaprjeđenje.

(3) Osnovni principi i standardi definirani Principima i standardima obrazovanja odraslih slijede međunarodne i europske principe i standarde u području obrazovanja odraslih, i uvažavaju specifičnosti ekonomskog, socijalnog i kulturološkog konteksta u Bosni i Hercegovini.

PRINCIPI I STANDARDI U OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH U BOSNI I HERCEGOVINI Siječanj 2014. godine

1. UVOD

Napori učinjeni tijekom posljednjih godina u zaustavljanju porasta nezaposlenosti u Europi i svijetu nisu dali očekivane rezultate. Dugotrajna nezaposlenost nastavlja rasti, a raširenost socijalne isključenosti i siromaštva postala je glavni problem skoro svih društava. Trenutno se milioni ljudi suočavaju s problemom nezaposlenosti ili sa opasnošću od gubitka posla, te s tim u svezi i s potrebom unaprjeđenja postojećih i stjecanja novih znanja, vještina i sposobnosti koje će im osigurati veće šanse za zapošljivost, kao i kontinuiranu prilagodljivost zahtjevima tržišta rada. U uvjetima ekspanzije novih tehnologija postojeća znanja brzo zastarjevaju te je potrebno njihovo stalno unaprjeđenje kako bi se i pojedinci i društvo lakše i brže prilagodili zahtjevima koje tehnološki napredak nosi. Također, razvoj demokracije i društava utemeljenih na poštivanju ljudskih prava, jednakosti i pravdi podrazumijevaju odgovorno građanstvo - pojedince osposobljene za uspješno vršenje njihovih osnovnih životnih uloga (radnih, građanskih, obiteljskih, rekreativnih...). Mnoge zemlje su odgovor na sve ove izazove prepoznale u ulaganju u ljudske resurse, a ključno sredstvo u konceptu cjeloživotnog obrazovanja i učenja, u kome je obrazovanje odraslih prepoznato kao bitna komponenta obrazovnog sustava i jednako važno koliko i obrazovanje djece i mladih. Široko razumijevanje značaja i potrebe kvalitetnog obrazovanja za sve građane učinilo je da obrazovanje postane jedno od prioritarnih pitanja svake države i društva, koje treba da doprinese gospodarskom, socijalnom i kulturnom razvoju, kao i osobnom razvoju pojedinca.

Suvremene strategije razvoja obrazovanja se danas ne orijentiraju samo na obrazovanje djece i mladih. Naprotiv, naročito u posljednje dvije decenije u fokus obrazovnih politika europskih zemalja sve više ulazi obrazovanje i učenje odraslih. Posmatrano u svjetlu brzih promjena koje se događaju u svim aspektima društva i u kojima se prepliću različiti interesi i zahtjevi javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca, sve su veća i izvjesnija očekivanja da će svaki pojedinac htjeti i morati stjecati i obnavljati svoja znanja tijekom cijelog života. Zato obrazovanje odraslih postaje najdinamičniji segment obrazovnih sustava u Europi i svijetu. Kako bi bilo u funkciji podizanja konkurentnosti gospodarstvo, jačanja socijalne kohezije i podrške osobnom razvoju pojedinca, obrazovanje odraslih treba razvijati kao specifičnu, fleksibilnu i vrlo važnu komponentu sveukupnog obrazovnog sustava i učiniti ga dostupnim svima, kroz različite vidove obrazovanja i učenja (formalne, neformalne, informalne).

Shodno tome, pravci razvoja obrazovanja odraslih se danas projiciraju i baziraju na koncepciji cjeloživotnog obrazovanja i učenja kao sredstvu za napredovanje ka konceptu "društva koje uči". Cilj je stvaranje fleksibilnog i demokratskog sustava obrazovanja koji će biti otvoren i prohodan za sve, bez obzira na životnu dob i kroz koji će se i odraslim osobama osigurati veće i različite mogućnosti za učenje i stjecanje znanja za sva područja života i rada.

Uspostava efikasnog i otvorenog sustava obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini je u najboljem interesu svih njenih građana, koji će kroz vlastiti razvoj doprinijeti ostvarivanju razvojnih ciljeva zajednice kojoj pripadaju.

2. MEĐUNARODNI I EUROPSKI STANDARDI U OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH

Politike europskih zemalja u svezi s obrazovanjem odraslih se temelje na zajedničkim vrijednostima i principima definiranim u brojnim međunarodnim dokumentima i dokumentima Europske unije (*Prilog 1: Ključni dokumenti*).

Sukladno s ovim dokumentima, opredjeljujuće vrijednosne kategorije u kreiranju politika i organizaciji sustava obrazovanja odraslih u suvremenim društvima su:

a) obrazovanje ima za cilj omogućiti pun razvoj ljudske osobnosti i dostojanstva i osnovne preduvjete svakoj osobi da ima aktivnu i korisnu ulogu u slobodnom društvu;

b) svatko ima pravo na obrazovanje;

c) svatko ima pravo da slobodno učestvuje u kulturnom životu zajednice i da se koristi dostignućima nauke i njihovom primjenom;

d) svatko ima pravo na rad, na slobodan izbor zaposlenja, kao i na zaštitu u slučaju nezaposlenosti;

e) svatko ima pravo na zaštitu od siromaštva i društvene isključenosti;

f) pismenost i obrazovanje odraslih je sastavni dio prava na obrazovanje kao temeljnog ljudskog prava;

g) odrasli imaju pravo na slobodu izbora odgovarajućeg obrazovanja shodno njihovim potrebama, sposobnostima i mogućnostima;

h) odrasli imaju pravo na jednake prilike i uvjete za pristup, učešće i stjecanje obrazovanja, bez obzira na godine života, spol, psiho-fizičke i druge osobne osobine, obiteljski status, materijalno i zdravstveno stanje, mjesto življenja, rasnu, nacionalnu, etničku, kulturnu, socijalnu i vjersku pripadnost, seksualnu orijentaciju, te druge osnove;

i) odrasli imaju pravo na obrazovanje kroz sve nivoe, vrste i vidove obrazovanja i učenja, kao i pravo na vrednovanje i priznavanje stečenih znanja, vještina i sposobnosti, bez obzira na način njihovog stjecanja;

j) odrasli imaju pravo na informiranje, savjetovanje i stručnu pomoć u cjeloživotnoj karijernoj orijentaciji;

k) obrazovanje odraslih je dio sveobuhvatnih sustava obrazovanja, utemeljenih na konceptu cjeloživotnog učenja i, s tim u svezi, na racionalnom korištenju obrazovnih mogućnosti;

l) obrazovanje odraslih je otvoren i fleksibilan sustav - otvoren prema zahtjevima i potrebama društva i različitih kategorija stanovništva, i fleksibilan u putevima učenja i napredovanja;

m) obrazovanje odraslih je djelatnost međusektorske prirode, usmjerena na zadovoljenje interesa i potreba javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca;

n) obrazovanje odraslih je utemeljeno na širokom socijalnom partnerstvu i podijeljenoj odgovornosti svih društvenih aktera za razvoj obrazovanja odraslih;

o) odrasli imaju odgovornost za vlastiti razvoj, kao i za razvoj zajednice kojoj pripadaju.

Bosna i Hercegovina je, kao potencijalna kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji i kao potpisnica drugih međunarodnih dokumenata, obvezna uskladiti politike i zakonodavstva u području obrazovanja odraslih s dogovorenim principima i ciljevima, kao i osigurati njihovu punu i uspješnu implementaciju na području cijele zemlje.

Dosljednica implementacija dogovorenih principa u politike obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini doprinosi:

a) uspostavi i razvoju koncepta cjeloživotnog učenja u Bosni i Hercegovini;

b) usklađivanju obrazovnih i drugih sektorskih politika o obrazovanju odraslih s međunarodnim i europskim politikama u ovom području obrazovanja i bržem uključivanju u europski prostor cjeloživotnog učenja;

c) osiguranju doslijednosti, praćenju i unaprjeđenju kvaliteta obrazovanja odraslih, sukladno s utvrđenim obrazovnim standardima;

d) uspostavi fleksibilnih sustava obrazovanja odraslih, koji adekvatno i efikasno odgovaraju na zahtjeve i potrebe tržišta rada, društvene zajednice i pojedinaca;

e) boljoj povezanosti obrazovanja i gospodarstva;

f) razvoju kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini i uporedivosti stečenih znanja, vještina i sposobnosti, odnosno kvalifikacija na međunarodnom planu;

g) podizanju svijesti o značaju obrazovanja odraslih;

h) socijalnoj koheziji - kroz podršku društva osobnom razvoju pojedinaca koji na demokratski način ostvaruju zajedničke ciljeve, kroz smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, te postizanje pravičnosti i međugeneracijske solidarnosti;

i) uključivanju svih relevantnih partnera u dijalog o politikama obrazovanja odraslih;

j) većem i održivom financiranju obrazovanja odraslih;

k) uspješnijoj realizaciji strateških prioriteta iz EUROPA 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast, koja je usvojena kao izlazna strategija iz ekonomske krize za sve zemlje članice Europske unije, ali i za zemlje kandidate i potencijalne kandidate.

3. PRINCIPI I STANDARDI OBRAZOVANJA ODRASLIH U BOSNI I HERCEGOVINI

Osnovni principi i standardi obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini proističu iz univerzalnih vrijednosti demokratskog društva, te iz specifičnosti domaćeg ekonomskog, socijalnog i kulturološkog konteksta.

Principi i standardi utvrđeni ovim dokumentom, utemeljeni na međunarodnim i europskim principima i standardima obrazovanja odraslih, predstavljaju dogovoreni okvir u kome nadležne obrazovne i druge vlasti u Bosni i Hercegovini, postupajući sukladno sa svojim ustavnim ili zakonskim nadležnostima, razvijaju, implementiraju i koordiniraju politike i zakonodavstvo u svezi s obrazovanjem odraslih, prate, procjenjuju i

razmatraju stanje u ovom području, te dogovaraju, predlažu i poduzimaju mjere za njegovo unaprjeđenje.

3.3.3.2 Organizatori obrazovanja odraslih

Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju uvjete za obavljanje ove djelatnosti propisane od strane nadležnih organa.

Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu mogu provoditi:

a) obrazovne ustanove u sustavu redovnog - formalnog obrazovanja;

b) specijalizirane ustanove za obrazovanje odraslih - ustanove i centri za obrazovanje odraslih, narodna, radnička i otvorena učilišta, kao i učilišta za treću životnu dob;

c) centri i organizacije za stručno usavršavanje, učenje stranih jezika, informacijsko- komunikacijske tehnologije, obuku i razvoj ljudskih resursa;

d) auto-škole;

e) zavodi i službe za zapošljavanje;

f) javne agencije, javna poduzeća i gospodarska društva;

g) gospodarske komore, poslodavci, poduzetnici i obrtnici i njihova udruge, sindikalne udruge, te fondacije i udruge građana;

h) ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom;

i) ustanove za smještaj i brigu o osoba s posebnim potrebama;

j) penološke ustanove;

k) centri za informiranje, savjetovanje i karijerno vođenje;

l) kulturno-obrazovni centri;

m) drugi subjekti koji ispunjavaju propisane uvjete.

Status javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih stiče se pod Uvjetima i u postupku utvrđenom zakonom i/ili podzakonskim aktom.

Postupku za stjecanje statusa javno priznatog organizatora obrazovanja odraslih podliježu i obrazovne ustanove u sustavu redovnog obrazovanja.

Po izdavanju akta o dobijanju statusa javno priznatog organizatora, te nakon početka rada odnosno implementacije odobrenih programa, organizator podliježe postupku akreditacije.

Državni organi i institucije koje provode programe obuka i stručnog usavršavanja sukladno s posebnim propisima, imaju status javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih.

3.1. DEFINICIJE KLJUČNIH POJMOVA

Pojmovi upotrebljeni u ovom dokumentu imaju sljedeće značenje:

3. Obrazovanje odraslih - ne postoji konsenzus o jedinstvenoj definiciji obrazovanja odraslih u Europi i svijetu; najčešće prihvaćena jeste UNESCO-va 1 definicija, koja obrazovanje odraslih opisuje kao cijeli skup procesa učenja, formalnih i ostalih, u kojem odrasle osobe (sukladno s definicijom odrasle osobe u društvima kojima pripadaju) razvijaju svoje sposobnosti, obogaćuju

svoje znanje i unaprjeđuju svoje tehničke ili profesionalne kvalifikacije ili ih preusmjeravaju da bi zadovoljile svoje potrebe ili potrebe svojih društava;

4. Odrasli - osobe koje imaju više od 15 godina života a koje nisu završile osnovno obrazovanje, odnosno osobe starije od 18 godina života koje se obrazuju;

5. Polaznik - osoba koja pohađa programe obrazovanja odraslih;

6. Formalno obrazovanje odraslih - učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti;

7. Neformalno obrazovanje odraslih - organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično);

D. Zakon o obrazovanju odraslih osoba

(„Službene novine Kantona Središnja Bosna“, broj: 5/17);

Članak 3.

(Značenje pojedinih izraza)

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

6. Formalno obrazovanje odraslih osoba učenje je koje usmjerava predavač ili instruktor koje se stiče u obrazovnim ustanovama a prema javno važećim nastavnim planovima i programima koje odobri mjerodavna obrazovna vlast.

13. Neformalno obrazovanje odraslih osoba je organizirani proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku,

kompanije, agencije i slično).

14. Obrazovanje odraslih osoba organizira se za odrasle osobe (polazna točka od koje se definira odraslost kreće se od 15 do 18 godine životne dobi), a cilj mu je zadovoljavanje općih obrazovnih potreba odrasle osobe ili profesionalno stručno usavršavanje. To je dio obrazovnog sustava jedne zemlje koji je, ili bi trebao biti, potpuno ravnopravan s ostalim dijelovima obrazovnog sustava. Uključuje sve oblike učenja (formalno, neformalno i informalno) odraslih osoba.

15. Odrasla osoba je osoba koja ima više od 15 godina života a koja nije okončala osnovno obrazovanje odnosno osoba starija od 18 godina života koja se obrazuje.

16. Osposobljavanje je obrazovanje i osposobljavanje za uključivanje u rad nakon okončanja osnovnog obrazovanja, za obavljanje jednostavnih i manje složenih poslova određenoga zanimanja.

17. Organizatori obrazovanja odraslih osoba su ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti koji zadovoljavaju uvjete za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih osoba, koje su propisala mjerodavna tijela.

Članak 4.

(Obrazovanje odraslih osoba)

(1) Obrazovanje odraslih osoba obuhvaća cjelinu procesa učenja odraslih osoba namijenjenu:

- a) ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobe;
- b) osposobljavanju za zapošljavanje, stjecanje kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju te stjecanje i produbljivanje stručnih znanja, vještina i kompetencija;
- c) osposobljavanju za aktivno stanovništvo.

(2) Obrazovanje odraslih osoba dio je jedinstvenoga obrazovnoga sustava Kantona i djelatnost je od javnog interesa za Kanton.

Članak 5.

(Principi obrazovanja odraslih osoba)

Obrazovanje odraslih osoba zasniva se na principima kako slijedi:

- a) cjeloživotno učenje;
- b) uvažavanje različitosti potreba i mogućnosti prethodnih znanja i iskustava te, s tim u svezi, i specifičnosti obrazovanja i učenja odraslih osoba;
- c) sloboda izbora odgovarajućega obrazovanja, kao i oblika, metoda i načina učenja;
- d) dostupnost i raznovrsnost obrazovne ponude;
- e) osiguranje odgovarajuće kvalitete obrazovanja;
- f) promoviranje jednakih vrijednosti ishoda učenja u formalnom i neformalnom obrazovanju te informalnom učenju;
- g) profesionalnost i odgovornost organizatora obrazovanja odraslih osoba te profesionalnost i etičnost nastavnoga kadra;
- h) poštovanje osobnosti i dostojanstva svakog sudionika u procesu obrazovanju odraslih osoba;
- i) informiranje, savjetovanje i vođenje u daljnjem obrazovanju i/ili karijernom napredovanju;
- j) nediskriminacija i ravnopravnost spolova.

Članak 6.

(Ciljevi obrazovanja odraslih osoba)

Ciljevi su obrazovanja odraslih osoba:

- a) omogućavanje građanima postizanja najmanje osnovnoškolskoga obrazovanja;
- b) podizanje osnovne i funkcionalne pismenosti odraslih osoba;
- c) osposobljavanje za zapošljavanje odraslih osoba koje nemaju završeno formalno obrazovanje i stjecanje kvalifikacija za prvo zanimanje;
- d) omogućavanje daljega obrazovanja i obuke, odnosno mogućnost dokvalifikacije, prekvalifikacije i kontinuiranoga stručnoga usavršavanja tijekom cijelog radnog i životnog vijeka;
- e) obrazovanje i stjecanje znanja, vještina i kompetencija sukladno s osobnim sposobnostima, afinitetima i životnoj dobi pojedinca;
- f) omogućavanje formalnog/javnog priznavanja i potvrđivanja rezultata prethodnoga učenja odnosno stečenih znanja, vještina i kompetencija, bez obzira na način njihova stjecanja.

Članak 7.

(Vidovi obrazovanja i učenja odraslih osoba)

Obrazovanje odraslih osoba ostvaruje se kroz formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje, informalno učenje i samousmjereno učenje.

Članak 8.

(Organizatori obrazovanja odraslih osoba)

(1) Formalno obrazovanje odraslih osoba, prema ovome Zakonu, mogu provoditi, uz redovno obrazovanje: osnovne škole, srednje škole i visokoškolske ustanove u svim oblicima vlasništva te ustanove za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama i penološke ustanove.

(2) Neformalno obrazovanje mogu organizirati i provoditi organizatori za obrazovanje odraslih osoba, osnovne škole, srednje škole, visokoškolske ustanove, ustanove za obrazovanje odraslih osoba, škole/centri stranih jezika, škole/centri za informacijsko-komunikacijske tehnologije, centri za kulturu i obrazovanje, autoškole, ustanove za smještaj osoba s posebnim potrebama i brigu o osobama s posebnim potrebama, te penološke i druge ustanove, udruge građana, gospodarski subjekti i druge pravne osobe koje su, između ostaloga, kao svoju djelatnost navele neformalno obrazovanje odraslih osoba.

(3) Standarde i normative za obrazovanje odraslih osoba (u daljnjem tekstu: standardi i normativi) te način i postupak utvrđivanja uvjeta koje mora zadovoljavati organizator obrazovanja odraslih osoba za izvođenje formalnih programa obrazovanja odraslih osoba donosi Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i sporta (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) uz suglasnost Vlade Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna (u daljnjem tekstu: Vlada Kantona).

(4) Ustanovu za obrazovanje odraslih osoba (u daljnjem tekstu: ustanova) može osnovati domaća i/ili strana pravna i/ili fizička osoba (u daljnjem tekstu: osnivač) u svim oblicima vlasništva.

(5) Ustanovu kao javnu može osnovati Kanton ili jedinica lokalne samouprave.

(6) Osnivač osigurava sredstva potrebna za osnivanje i rad ustanove, sukladno sa standardima i normativima.

E. Standardi i normativi za obrazovanje odraslih osoba

(„Službene novine Srednjobosanskog Kantona“, broj: 2/19)

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE**Članak 1.**

(Osnovne odredbe)

(1) Standardima i normativima za obrazovanje odraslih osoba (u daljnjem tekstu: Standardi i normativi) propisuje se način i postupak utvrđivanja uvjeta koje mora ispunjavati organizator obrazovanja odraslih osoba, za provođenje programa formalnog obrazovanja (u daljnjem tekstu: organizator).

(2) Ovim Standardima i normativima utvrđuju se minimalni prostorni, kadrovski i drugi opći materijalno-tehnički i higijenski uvjeti neophodni za provođenje programa obrazovanja odraslih osoba.

Članak 3.

(Uvjeti za realizaciju programa obrazovanja odraslih osoba)

Sukladno s ovim Standardima i normativima, organizator je dužan osigurati uvjete za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih osoba, i to:

a) organizirati i realizirati teorijsku i praktičnu nastavu sukladno s programom obrazovanja odraslih osoba;

b) raspolagati odgovarajućim prostornim i materijalno-tehničkim resursima, primjerenim prirodi programa;

c) raspolagati odgovarajućim ljudskim resursima (nastavnim i nenastavnim osobljem);

d) da rad s polaznicima bude sukladan s nastavnim planovima i programima, pri čemu se utvrđeni obim aktivnosti realizira redovnom nastavom, konzultativno-instruktivnom nastavom, dopisno-konzultativnom nastavom, praktičnim radom, nastavom na daljinu i ostalim oblicima rada, a u okviru predviđenih časova iz formalnog programa obrazovanja odraslih osoba.

POGLAVLJE VI. STANDARDI ZA IZVOĐENJE PROGRAMA FORMALNOG OBRAZOVANJA**Članak 15.**

(Programi formalnog obrazovanja odraslih osoba)

Programi formalnog obrazovanja odraslih osoba definirani su odredbama stavaka (2), (4) i (5) članka 14., te članka 15. Zakona, a postupak odobravanja izvođenja programa bliže se određuju stavkom (6) članka 18. Zakona.

Članak 16.

(Trajanje programa i nastavnog časa)

(1) Program formalnog obrazovanja odraslih osoba izvodi se u trajanju propisanom nastavnim planom i programom za obrazovanje odraslih osoba sukladno s člankom 24. Zakona.

(2) Nastavni čas teorijske nastave za srednjoškolsko obrazovanje traje 45 minuta, a nastavni čas praktične nastave, u pravilu, traje 60 minuta, izuzev u umjetničkim školama.

(3) Polaznik tijekom dana može imati najviše četiri nastavna časa teorijske nastave, a praktičnog rada najviše osam časova.

Članak 17.

(Broj časova nastavnoga predmeta)

(1) Broj časova svakog pojedinog nastavnoga predmeta programa obrazovanja odraslih osoba za stjecanje osnovnog obrazovanja i srednje stručne spreme ili niže stručne spreme, sukladno sa stavkom (2) članka 14. Zakona, ne može biti manji od 50% od broja nastavnih časova propisanih nastavnim planom i programom za redovno obrazovanje, bez obzira na oblik izvođenja nastave.

(2) Praktični rad izvodi se u punom fondu časova propisanim nastavnim planom i programom za redovno obrazovanje.

POGLAVLJE VII. TRAJANJE I NAČIN IZVOĐENJA FORMALNOG OBRAZOVANJA ODRASLIH OSOBA

Članak 18.

(Obrazovanje u redovnoj nastavi)

(1) Obrazovanje odraslih osoba u redovnoj nastavi organizira se i izvodi na temelju nastavnoga plana i programa propisanog za redovno obrazovanje.

(2) Redovna nastava mora biti zastupljena s najmanje 50% ukupnog realizovanja predviđenih programa predmetnih nastavnih sadržaja.

(3) Polaznici su obvezni prisustvovati redovnoj nastavi na način utvrđen člankom 16. Zakona.

Članak 19.

(Obrazovanje u konzultativno-instruktivnoj nastavi)

(1) Obrazovanje u konzultativno-instruktivnoj nastavi se izvodi u grupnim i individualnim konzultacijama, o čemu se vodi evidencija, a može biti zastupljena s najviše 40% od ukupno predviđenog trajanja nastave, s tim da se individualne konzultacije izvode najviše do 10%.

(2) Konzultacije je organizator dužan organizirati prema potrebi polaznika, uz obvezu osiguranja nastavnoga materijala potrebnog za samostalni rad polaznika.

Članak 20.

[Obrazovanje u dopisno-konzultativnoj nastavi (*e-learning*)]

(1) Obrazovanje u dopisno-konzultativnoj nastavi izvodi se na grupnim i individualnim dopisnim konzultacijama.

(2) Broj časova dopisno-konzultativne nastave može biti najviše do 10% od ukupnog broja časova propisanih nastavnim planom i programom.

(3) Konzultacije iz stavaka (1) i (2) ovoga članka izvode se uz pomoć posebnih didaktičkih izvora učenja: platforme, softvera i aplikacija za organiziranje učenja koje je dužan osigurati organizator, te sukladno s razrađenom metodologijom rada s polaznicima koja je sastavni dio programa iz stavka (4) članka 16. Zakona.

4.1. Organizacijski aspekt obrazovanja odraslih u zakonodavstvu entiteta Republika Srpska

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 59/09 i 1/12)

Članak 1.

(1) Ovim zakonom uređuju se organizacija i struktura obrazovanja odraslih.

(2) Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sustava Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Republika), kojim se obezbjeđuje obrazovanje, usavršavanje i osposobljavanje odraslih osoba.

Članak 2.

(1) Obrazovanje odraslih može biti:

- a) formalno,
- b) neformalno i

c) informalno.

(2) Formalno obrazovanje odraslih označava obrazovni proces koji se izvodi u obrazovnim ustanovama po programima osnovnog i srednjeg obrazovanja prilagođenim potrebama i mogućnostima odraslih.

(3) Formalno obrazovanje odraslih sprovodi se sukladno zakonima kojima se uređuju djelatnosti osnovnog i srednjeg obrazovanja, osim u pitanjima koja su uređena ovim zakonom.

(4) Neformalno obrazovanje odraslih je organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema dijelovima programa formalnog obrazovanja (modulima) i po posebnim programima za stjecanje znanja, vještina i sposobnosti, a koji se mogu organizirati kod obrazovnih ustanova i specijalizovanih organizacija koje ispunjavaju uvjete prema programu koji izvode.

(5) Informalno učenje podrazumijeva permanentno samoobrazovanje, usavršavanje i stjecanje znanja i vještina van obrazovnih ustanova i specijaliziranih organizacija obrazovanja odraslih.

III – ORGANIZATORI OBRAZOVANJA ODRASLIH

Članak 10.(1)

(1) Obrazovanjem odraslih, kao svojom redovnom djelatnošću ili djelatnošću koja prati

redovnu mogu se baviti osnovne i srednje škole koje su registrirane za obrazovanje odraslih i specijalizirane organizacije za obrazovanje ostalih, kao što su radnička učilišta, centri za obuku, škole stranih jezika, auto škole, kao i druge pravne osobe koje ispunjavaju uvjete predviđene pojedinačnim programom za obrazovanje odraslih (u daljnjem tekstu: organizatori obrazovanja).

4.2. Organizacijski aspekt obrazovanja odraslih u zakonodavstvu susjednih država

CRNA GORA

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Službeni list Crne Gore“, br. 20/11 i 47/17)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Članak 1.

Ovim zakonom uređuje se obrazovanje i učenje odraslih. Odrasli se, po sopstvenom izboru, uključuju u obrazovanje, osposobljavanje ili učenje radi poboljšanja znanja, vještina i kompetencija ili stjecanja odgovarajuće kvalifikacije za uspješniji život, rad i osobni razvoj. Jedinствeni sustav Članak 2. Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sustava Crne Gore.

II. OBLICI I PROGRAMI OBRAZOVANJA

Oblici obrazovanja i učenja

Članak 8.

Obrazovanje odraslih odvija se kao:

- formalno obrazovanje;

- neformalno obrazovanje, odnosno učenje;
- informalno učenje;
- samousmjerenom učenje.

Formalno obrazovanje

Članak 9.

Formalno obrazovanje je organiziran proces obrazovanja koji se ostvaruje po javno važećem obrazovnom programu ili dijelu tog programa (modul, jedinica učenja i sl.), na temelju kojeg se stječe nivo obrazovanja, odnosno jedna ili više stručnih kvalifikacija, sukladno sa ovim zakonom i zakonima koji uređuju te oblasti obrazovanja.

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje

Članak 10.

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje (u daljnjem tekstu: neformalno obrazovanje) se ostvaruje kroz organizirane i planirane ciljeve i podršku, radi stjecanja i unaprjeđivanja znanja, vještina i kompetencija, koje se mogu provjeravati i dokazivati u postupku stjecanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

Informalno učenje

Članak 11.

Informalno učenje se odvija bez posebne namjere i organiziranog cilja, vremena i podrške kroz dnevne aktivnosti na radnom mjestu, u okviru obiteljskog i društvenog života i slobodnog vremena. Znanja, vještine i kompetencije stečene na ovaj način mogu se provjeravati i dokazivati u postupku stjecanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

IV. ORGANIZATOR OBRAZOVANJA ODRASLIH

Organizator obrazovanja

Članak 27.

Obrazovanje odraslih može da se ostvaruje, odnosno organizira u školi, specijaliziranoj organizaciji za obrazovanje odraslih (pučka učilišta, učilišta za treće doba, centri za obuku, auto škole i dr.), ustanovi za smještaj i skrb osoba s posebnim obrazovnim potrebama i kod drugih pravnih osoba (u daljnjem tekstu: organizator obrazovanja), koji imaju licencu za rad, sukladno sa zakonom.

REPUBLIKA HRVATSKA

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Narodne novine“, broj: 17/07)

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Obrazovanje odraslih obuhvaća cjelinu procesa učenja odraslih namijenjenih:

- ostvarivanju prava na slobodan razvoj osobnosti,
- osposobljavanju za zapošljivost: stjecanju kvalifikacija za prvo zanimanje, prekvalifikaciji, stjecanju i produblivanju stručnih znanja, vještina i sposobnosti,

- osposobljavanju za aktivno građanstvo.
- (2) Obrazovanje odraslih dio je jedinstvenoga obrazovnog sustava Republike Hrvatske.

Članak 3.

(1) Obrazovanje odraslih odvija se kao formalno, neformalno, informalno i/ili samousmjerenom učenje.

(2) Formalno obrazovanje odraslih označava djelatnost koja se izvodi u institucionalnim i javno verificiranim oblicima obrazovanja radi stjecanja stručnog znanja, vještina i sposobnosti.

(3) Formalno obrazovanje odraslih obuhvaća:

- osnovno školovanje odraslih,
- srednjoškolsko obrazovanje odraslih; stjecanje srednje školske ili stručne spreme, niže stručne spreme, prekvalifikacije, osposobljavanje i usavršavanje,
- visoko obrazovanje.

(4) Formalno obrazovanje odraslih provodi se sukladno s posebnim propisima kojima se uređuju ove djelatnosti, osim u pitanjima koja su uređena ovim Zakonom.

(5) Neformalno obrazovanje odraslih označava organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje odraslih osoba za rad, za različite socijalne aktivnosti te za osobni razvoj.

(6) Informalno učenje odraslih označava aktivnosti u kojima odrasla osoba prihvaća stajališta i pozitivne vrednote te vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline.

(7) Samousmjerenom učenje odraslih označava aktivnosti u kojima odrasla osoba samostalno uspostavlja kontrolu nad procesom učenja kao i odgovornost za rezultate učenja.

Članak 4.

Obrazovanje odraslih prema ovome Zakonu mogu provoditi pučka otvorena učilišta, osnovne škole, srednje škole, visoka učilišta, škole stranih jezika, ustanove za smještaj i skrb osoba s posebnim potrebama te penološke i druge ustanove (u daljnjem tekstu: ustanove za obrazovanje odraslih), ako ispunjavaju uvjete propisane ovim Zakonom.

REPUBLIKA SRBIJA

Zakon o obrazovanju odraslih

(„Službeni glasnik RS“, br. 55/13, 88/17, 27/18 i 6/20)

Obrazovanje odraslih

Članak 2.

Obrazovanje odraslih jeste deo jedinstvenog sustava obrazovanja Republike Srbije, koji obezbjeđuje odraslima tijekom cijelog života stjecanje kompetencija i kvalifikacija potrebnih za osobni i profesionalni razvoj, rad i zapošljavanje, kao i društveno odgovorno ponašanje.

Obrazovanje odraslih ostvaruje se kao formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje i informalno učenje.

Formalno obrazovanje odraslih obuhvata osnovno i srednje obrazovanje.

Formalno obrazovanje odraslih, u smislu ovog zakona, jesu organizirani procesi učenja koji se ostvaruju na

temelju nastavnih planova i programa osnovnog i srednjeg obrazovanja, i programa drugih oblika stručnog obrazovanja prilagođenih potrebama i mogućnostima odraslih i zahtjevima tržišta rada, sukladno sa zakonom.

Neformalno obrazovanje odraslih, u smislu ovog zakona, jesu organizirani procesi učenja odraslih na temelju posebnih programa, radi stjecanja znanja, vrijednosti, stavova, sposobnosti i vještina usmjerenih na osobni razvoj odraslih, rad i zapošljavanje i socijalne aktivnosti.

Informalno učenje odraslih, u smislu ovog zakona, jeste proces samostalnog stjecanja znanja, vrijednosti, stavova, sposobnosti i vještina, u svakodnevnom životnom, radnom i socijalnom okruženju.

Aktivnosti u obrazovanju odraslih

Članak 7.

Aktivnosti u obrazovanju odraslih u smislu ovog zakona, jesu:

1) obrazovanje odraslih koje omogućava stjecanje osnovnog i srednjeg obrazovanja (formalno obrazovanje);

2) stjecanje kompetencija i kvalifikacija za obavljanje, usavršavanje ili promenu zanimanja, posla, radne funkcije ili radne operacije (formalnim ili neformalnim obrazovanjem);

3) obrazovanje odraslih kojim se unapređuju znanja, vještine i sposobnosti, radi osobnog i profesionalnog razvoja i društveno odgovornog ponašanja, unaprjeđivanja kvaliteta života, općeg obrazovanja i kulture (neformalnim obrazovanjem i informalnim učenjem);

4) priznavanje prethodnog učenja koje se ostvaruje procjenom znanja, vještina i sposobnosti stečenih obrazovanjem, životnim ili radnim iskustvom i koje omogućava dalje učenje i povećanje konkurentnosti na tržištu rada;

5) karijerno vođenje i savjetovanje pružanjem stručne podrške odraslima za osobni i profesionalni razvoj i zapošljavanje.

III. ORGANIZACIJA I OSTVARIVANJE AKTIVNOSTI OBRAZOVANJA ODRASLIH

Organizator aktivnosti obrazovanja odraslih

Članak 16.

Organizator aktivnosti obrazovanja odraslih (u daljnjem tekstu: organizator aktivnosti) u smislu ovog zakona je:

1) osnovna i srednja škola;

2) druga ustanova, javna agencija, javno poduzeće, organizacija nadležna za poslove zapošljavanja, agencija za zapošljavanje, gospodarsko društvo, nositelji poslova profesionalne rehabilitacije, poduzetnik, sindikalna organizacija, udruga, stručno društvo, organizacije za obrazovanje odraslih (pučka, radnička, otvorena učilišta, učilišta za treće doba i dr.), centri i organizacije za stručno usavršavanje, za učenje stranih jezika, informacijsko-komunikacijske tehnologije, za obuku i razvoj ljudskih resursa, za obuku vozača, gospodarska komora, centar za karijerno vođenje i savjetovanje, udruženje poslodavaca, kulturno-obrazovni centar, centar kulture, kao i drugi subjekti registrirani za obrazovnu djelatnost sukladno s

propisima kojima se uređuje klasifikacija djelatnosti (u daljnjem tekstu: druga organizacija).

Javno priznati organizator aktivnosti

Članak 17.

Osnovna i srednja škola jeste javno priznati organizator aktivnosti, ako ispunjava propisane uvjete za tu aktivnost i ima rješenje o verifikaciji koje izdaje Ministarstvo, sukladno sa zakonom kojim se uređuju osnovi sustav obrazovanja i vaspitanja (u daljnjem tekstu: Zakon) i ovim zakonom.

Druga organizacija može steći status javno priznatog organizatora aktivnosti, za aktivnosti neformalnog obrazovanja odraslih iz članka 7. točka 2) ovog zakona i aktivnosti iz toč. 3) i 5) istog članka, ako je registrirana za obrazovne djelatnosti, zadovoljava utvrđene standarde i na temelju odobrenja Ministarstva sukladno sa ovim zakonom.

Izuzetno od stavka 2. ovog članka, status javno priznatog organizatora aktivnosti imaju državni organi i ustanove koje sukladno s posebnim zakonom obavljaju stručno usavršavanje i druge aktivnosti obrazovanja odraslih.

Odobrenje iz stavka 2. ovog članka izdaje se drugoj organizaciji koja ispunjava propisane uvjete za organiziranje aktivnosti obrazovanja odraslih u pogledu programa, kadra, prostora, opreme i nastavnih sredstava.

Bliže uvjete u pogledu programa, kadra, prostora, opreme i nastavnih sredstava uključujući i uvjete za obezbjeđivanje pristupačnosti nastave i programa za osobe s invaliditetom propisuje ministar.

5. Činjenično stanje i stav Ustavnog suda Federacije

Nakon analize zahtjeva i dokumentacije u spisu predmeta, analize osporenih odredbi i njihove usporedbe s nekim uporednim zakonskim rješenjima iz bližeg okruženja, a u svjetlu relevantnog prava, Ustavni sud Federacije je utvrdio kao što slijedi.

Zakon o obrazovanju odraslih osoba, donijela je Skupština SBK/KSB na XXI. sjednici održanoj 20.03.2017. godine. Pomenutim Zakonom se uređuje „obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih osoba; opća pitanja u svezi s osnivanjem, organiziranjem, financiranjem, upravljanjem i rukovođenjem procesom obrazovanja odraslih osoba; djelatnost i uvjeti za obavljanje obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja odraslih osoba; prava i obveze mjerodavnih tijela u oblasti obrazovanja odraslih osoba; uvjeti za stjecanje javnih isprava; statusna pitanja kandidata koji su završili institucionalno obrazovanje odraslih osoba, te ostala pitanja važna za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih osoba na području Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna“. Na temelju stavka (3) članka 8. i točke a) stavka (1) članka 46. istog Zakona, uz suglasnost Vlade SBK/KSB, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijelo je Standarde i normative za obrazovanje odraslih osoba gdje je propisan način i postupak utvrđivanja uvjeta koje mora ispunjavati organizator obrazovanja odraslih osoba, za sprovođenje programa formalnog obrazovanja. Standardi normativi su

stupili na snagu danom donošenja a objavljeni su u "Službenim novinama Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna" od 28.02.2019. godine. Riječ je o dokumentu koji je oslonjen na Odluku o usvajanju principa i standarda u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini koju je donijelo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 89. sjednici, održanoj 04.04.2014. godine.

Navedenom Odlukom su usvojeni Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini, koji su sastavni dio navedene Odluke. U principima i standardima je između ostalog navedeno: „U uvjetima ekspanzije novih tehnologija postojeća znanja brzo zastarjevaju te je potrebno njihovo stalno unaprjeđenje kako bi se i pojedinci i društvo lakše i brže prilagodili zahtjevima koje tehnološki napredak nosi. Također, razvoj demokracije i društava utemeljenih na poštivanju ljudskih prava, jednakosti i pravdi podrazumijevaju odgovorno građanstvo - pojedince osposobljene za uspješno vršenje njihovih osnovnih životnih uloga (radnih, građanskih, obiteljskih, rekreativnih...). Mnoge zemlje su odgovor na sve ove izazove prepoznale u ulaganju u ljudske resurse, a ključno sredstvo u konceptu cjeloživotnog obrazovanja i učenja, u kome je obrazovanje odraslih prepoznato kao bitna komponenta obrazovnog sustava i jednako važno koliko i obrazovanje djece i mladih. Široko razumijevanje značaja i potrebe kvalitetnog obrazovanja za sve građane učinilo je da obrazovanje postane jedno od prioritetnih pitanja svake države i društva, koje treba da doprinese gospodarskom, socijalnom i kulturnom razvoju, kao i osobnom razvoju pojedinca.

Suvremene strategije razvoja obrazovanja se danas ne orijentiraju samo na obrazovanje djece i mladih. Naprotiv, naročito u posljednje dvije decenije u fokus obrazovnih politika europskih zemalja sve više ulazi obrazovanje i učenje odraslih. Posmatrano u svjetlu brzih promjena koje se događaju u svim aspektima društva i u kojima se prepliću različiti interesi i zahtjevi javnog i privatnog sektora, tržišta rada, civilnog društva i pojedinca, sve su veća i izvjesnija očekivanja da će svaki pojedinac htjeti i morati stjecati i obnavljati svoja znanja tijekom cijelog života. Zato obrazovanje odraslih postaje najdinamičniji segment obrazovnih sustava u Europi i svijetu. Kako bi bilo u funkciji podizanja konkurentnosti gospodarstva, jačanja socijalne kohezije i podrške osobnom razvoju pojedinca, obrazovanje odraslih treba razvijati kao specifičnu, fleksibilnu i vrlo važnu komponentu sveukupnog obrazovnog sustava i učiniti ga dostupnim svima, kroz različite vidove obrazovanja i učenja (formalne, neformalne, informalne).

Shodno tome, pravci razvoja obrazovanja odraslih se danas projiciraju i baziraju na koncepciji cjeloživotnog obrazovanja i učenja kao sredstvu za napredovanje ka konceptu 'društva koje uči'. Cilj je stvaranje fleksibilnog i demokratskog sustava obrazovanja koji će biti otvoren i prohodan za sve, bez obzira na životnu dob i kroz koji će se i odraslim osobama osigurati veće i različite mogućnosti za učenje i stjecanje znanja za sva područja života i rada“.

Organizatori obrazovanja odraslih mogu biti ustanove, organizacije i drugi pravni subjekti, koji ispunjavaju

uvjete za obavljanje ove djelatnosti propisane od strane nadležnih organa. Obrazovanje odraslih, kao svoju redovnu djelatnost ili kao djelatnost koja prati redovnu - formalnog obrazovanja, specijalizirane ustanove za obrazovanje odraslih - ustanove i centri za obrazovanje odraslih, pučka, radnička i otvorena učilišta, učilišta za treću životnu dob itd.

Jasno je da principi i standardi utvrđeni predmetnom Odlukom treba da „predstavljaju pravni temelj za djelovanje obrazovnih i drugih vlasti, odgovornih tijela, institucija, organizacija i pojedinaca na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini“, ali je jasno i to da ona nema pravnu snagu zakona. Ipak, treba imati na umu da su na listi „ključnih međunarodnih i dokumenata Europske unije o politikama obrazovanja odraslih osoba u kontekstu cjeloživotnog učenja“ i tri dokumenta koja su sastavni dio Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i imaju snagu ustavne norme: Opća deklaracija o ljudskim pravima UN (1948), Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966) i Europska socijalna povelja (1961).

Izneseno predstavlja kontekst u kojem je zahtjev razmotren, nakon čega je Ustavni sud Federacije mogao utvrditi mišljenje koje podnositelj zahtjeva traži.

Uprkos nepreciznosti i nedorađenosti zahtjeva, sa sigurnošću se može zaključiti da podnositelj, iako najčešće koristi izraz „osporene odredbe članka 8. Zakona o obrazovanju odraslih SBK/KSB“, svoju argumentaciju prevashodno usmjerava na odredbu članka 8. stavak (1). O tome neposredno svjedoče navodi u dijelu zahtjeva naslovljenom sa „obrazloženje“, na trećoj stranici, gdje se *expressis verbis* govori o „osporenom članku 8. točka 1.“

To je naime potpuno jasno, jer je akcenat zahtjeva na „formalnom obrazovanju“ i navodnoj nemogućnosti da u njemu participiraju centri za obrazovanje odraslih izvan redovnog školstva, a što navodno onemogućuje upravo odredba stavka (1) članka 8. Zakona o obrazovanju odraslih. Da je doista tako, nepobitno svjedoči to što se u zaključku zahtjeva, od Ustavnog suda Federacije traži „mišljenje o ustavnosti odredbe članka 8. točka 1. Zakona o obrazovanju odraslih SBK/KSB“.

Naime, kao što iz argumentacije podnositelja zahtjeva nesporno proističe, odredba članka 8. stavak (1) dovodi se u pitanje zato što u organizatore formalnog obrazovanja odraslih ne uključuje centre za obrazovanje odraslih, kao specijalizirane institucije, pa se od Ustavnog suda Federacije traži mišljenje o tome da li je odredba članka 8. stavak (1) Zakona o obrazovanju odraslih zbog toga u suprotnosti s prvim Protokolom Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te supsidijarno sa Principima i standardima u području obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini.

Članak 2. prvog Protokola uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, govori o pravu na obrazovanje i garantira da to pravo nikome ne može biti oduzeto, te da države treba da poštuju pravo roditelja da osiguraju vaspitanje i obrazovanje (djece) sukladno s vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Međutim ni odredba stavka (1) članka 8. Zakona o obrazovanju

odraslih na koju se direktno ukazuje, a niti ostale odredbe tog članka nikome ne oduzimaju pravo na obrazovanje. Naprotiv, njima se pravno uređuje ambijent i način ostvarivanja tog prava kao i njegova nesumnjiva dostupnost i odraslim osobama. O povredi prava roditelja da im se djeca obrazuju sukladno s njihovim vjerskim uvjerenjima i njihovim svjetonazorom ovdje, dakako, ne može biti govora, te je jasno da su odredbe članka 8. Zakona o obrazovanju odraslih korespondentne sa spomenutom odredbom prvog Protokola uz Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i sa ustavnom garancijom prava na obrazovanje iz članka II.A.2.(1) m) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o ustavnoj garanciji iz članka II.A.2(1) c) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, dakle garanciji prava na jednakost pred zakonom, Ustavni sud Federacije konstatira da ni osporena odredba članka 8. stavak (1) niti ostale odredbe tog članka ne ugrožavaju pravo na jednakost pred zakonom odraslih osoba kao konzumenata obrazovanja. Ono je svakoj odrasloj osobi dostupno na isti način i pod istim uvjetima. To što centri za obrazovanje odraslih nisu u potpuno istom pravnom položaju s osnovnim i srednjim školama, visokoškolskim ustanovama (pritom u svim oblicima vlasništva), ustanovama za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama i penološkim ustanovama ne može biti shvaćeno kao diskriminacija, već kao promišljena obrazovna politika, gdje se svjesno pravi razlika između formalnog i neformalnog obrazovanja. Ona je i nastala otkako je u posljednje dvije decenije obrazovanje i učenje odraslih ušlo u fokus obrazovnih politika europskih zemalja i prisutna je i u uporednom pravu i u dokumentu „Principi i standardi obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini“ usvojenom na državnom nivou 2014. godine, pa tako i u Zakonu o obrazovanju odraslih SBK/KSB.

Tako se u pomenutom dokumentu formalno obrazovanje odraslih definira kao „učenje usmjereno od strane nastavnika ili instruktora koje se stječe u obrazovnim ustanovama, a prema nastavnim planovima i programima odobrenim od nadležnih obrazovnih vlasti“, dok je neformalno obrazovanje odraslih „organiziran proces učenja i obrazovanja usmjeren ka usavršavanju, specijalizaciji i dopunjavanju znanja, vještina i sposobnosti prema posebnim programima koje izvode organizatori obrazovanja (redovne škole, centri za obuku, kompanije, agencije i slično“. Zakon o obrazovanju odraslih SBK/KSB sadrži istovjetne definicije, iz čega je vidljivo da je on oslonjen na Principe i standarde na nivou Bosne i Hercegovine, što je uostalom vidljivo i iz cjelokupne koncepcije tog Zakona.

S obzirom na značaj ove distinkcije, logično je da ona može imati svoj odraz i u programskom i u organizacionom smislu, pa to što centri za obrazovanje odraslih u osporenoj odredbi nisu pomenuti može kao zakonsko rješenje biti predmetom kritike, ali ne i razlogom njene neustavnosti. Ona, naprosto, ne govori o centrima za obrazovanje odraslih, a neustavnom je se ne može proglasiti zato što za obrazovanje odraslih ovlašćuje škole, fakultete, ustanove za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama i penološke ustanove.

Kada je u pitanju navodna povreda ustavne garancije prava na imovinu iz članka II.A.2.k) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavni sud Federacije smatra da su ti navodi neutemeljeni i da u njihovu potvrdu nisu izneseni nikakvi argumenti.

Kada je riječ o pravu na rad „organizatora obrazovanja odraslih osoba“, pod kojim pojmom se, dakako, podrazumijevaju i centri za obrazovanje ostalih, to pravo ni jednom odredbom članka 8. osporenog Zakona nije uskraćeno. Ustavni sud Federacije smatra da je riječ o pogrešnom tumačenju tih odredaba. Točno je da su redovne škole i visokoškolske ustanove, ustanove za smještaj i brigu o osobama s posebnim potrebama, te penološke ustanove u odredbi članka 8. stavak (1) prepoznate kao nositelji formalnog obrazovanja odraslih i ta je odredba samo na njih usmjerena. Potom su u stavku (2) istog članka, koji govori o neformalnom obrazovanju odraslih pobrojane sve institucije i organizacije koje se po Zakonu smatraju „organizatorima obrazovanja odraslih osoba“, dakle i subjekti iz stavka (1) i svi drugi subjekti, odnosno institucije i organizacije koje se bave obrazovanjem odraslih. Dakle pojam „organizatori obrazovanja odraslih osoba“ integrira u sebi sve te subjekte.

U prilog tome najbolje govori odredba članka 3. točka 17. Zakona o obrazovanju odraslih osoba kojom se za primjenu tog Zakona utvrđuje autonomni integralni pojam „Organizatori obrazovanja odraslih osoba“ a koji uključuje „ustanove, organizacije i druge pravne subjekte koji zadovoljavaju uvjete za obavljanje djelatnosti obrazovanja odraslih osoba, koje su propisala mjerodavna tijela“. Riječ je o tehničkim i higijenskim uvjetima, prostornim i materijalnim standardima, te drugim uvjetima koji su, kako je ranije navedeno, propisani Standardima i normativima za obrazovanje odraslih osoba koje je, po ovlaštenju iz članka 46. stavak 1. točka a) Zakona o obrazovanju odraslih osoba donijelo kantonalno Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta.

Prema tome, kada odredba članka 8. stavak (3) Zakona o obrazovanju odraslih govori o standardima i normativima za obrazovanje odraslih osoba i „načinu i postupku utvrđivanja uvjeta koje mora zadovoljavati organizator obrazovanja odraslih osoba za izvođenje formalnih programa obrazovanja odraslih“ koje će donijeti (i koje je donijelo) Ministarstvo obrazovanja, nauke kulture i sporta, onda se ti standardi i normativi odnose na „sve organizatore obrazovanja odraslih osoba“, pa tako i na centre za obrazovanje odraslih, a to znači da i oni imaju ravnopravan pristup formalnom obrazovanju odraslih, ukoliko zadovoljavaju propisane standarde i normative.

Dakle, sistematsko tumačenje odredaba članka 3. točka 17. i članka 8. st. (1), (2) i (3) Zakona o obrazovanju odraslih osoba dovodi do zaključka da i centri imaju pristup formalnom obrazovanju odraslih, te ne može biti govora ni o uskraćivanju prava na rad, koje svakome garantira odredba članka II.A.2.(1) l) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. O tome zašto ne stoje navodi o uskraćivanju prava na obrazovanje, već je bilo riječi.

Činjenica je dakle, da Zakon o obrazovanju odraslih SBK/KSB u pogledu učešća centara za obrazovanje

odraslih samo naizgled ima restriktivniji stav u odnosu na zakone iz okruženja i u odnosu na principe i standarde iz Odluke vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Na kraju, Ustavni sud Federacije smatra da osporena odredba članka 8. stavak (1) može biti predmetom kritike i da rješenje koje ona sadrži, pa možda i redakcija cijelog članka 8. nisu optimalni, te da ih u odgovarajućoj proceduri treba izmijeniti nabolje, ali njihova ustavnost nije upitna.

U provjeru tačnosti navoda podnositelja o tome da se tekst odredbe članka 8. stavak (2), koja se odnosi na centre za obrazovanje razlikuje od teksta iz Nacrta koji je prošao javnu raspravu i utvrđivanje da li je i na koji način došlo do te izmjene, Ustavni sud Federacije ne može se upuštati.

Mišljenje objaviti u „Službenim novinama Federacije BiH“ i službenim glasilima kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ovo mišljenje Ustavni sud Federacije je utvrdio jednoglasno, u sastavu: dr. sc. Kata Senjak, predsjednica Suda, Vesna Budimir, Mirjana Čučković, Aleksandra Martinović i prof. dr. Edin Muminović, suci Suda.

Predsjednica
Ustavnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine
Dr. sc. Kata Senjak, v.r.

Босна и Херцеговина
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
УСТАВНИ СУД
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Број: У-41/19
Сарајево, 19.01.2021. године

Уставни суд Федерације Босне и Херцеговине, одлучујући по захтјеву замјеника Премијера Федерације Босне и Херцеговине Веска Дрљаче за давање мишљења о уставности одредби Закона о образовању одраслих лица, у смислу члана IV.Б.3.7.д.(III) Устава Федерације Босне и Херцеговине, на сједници Суда без јавне расправе одржаној дана 19.01.2021. године утврдио је слjedeће

МИШЉЕЊЕ

1. Предмет захтјева и подносилац захтјева

Замјеник Премијера Федерације Босне и Херцеговине Веско Дрљача (у даљем тексту: подносилац захтјева), поднио је дана 14.10.2019. године Уставном суду Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд Федерације) захтјев за давање Мишљења (у даљем

тексту: захтјев), у вези са уставношћу одредби члана 8. Закона о образовању одраслих лица („Службене новине Кантона Средишња Босна“, број: 5/17 - у даљем тексту: оспорене одредбе Закона).

Подносилац захтјева је овлашћено лице, јер као Замјеник Премијера Федерације Босне и Херцеговине, на основе одредбе члана IV.Б.3.7.д.(III) Устава Федерације Босне и Херцеговине „одлучује да ли ће се тражити мишљење Уставног суда“.

2. Битни наводи захтјева

Подносилац захтјева најприје цитира оспорене одредбе, а потом наводи да је основни разлог за подношења захтјева у томе што оспорене одредбе Закона не предвиђају центре за образовање одраслих као организаторе формалног образовања одраслих лица, а што је у супротности са Принципима и стандардима у области образовања одраслих у Босни и Херцеговини, усвојеним 4. априла 2014. године на 89. сједници Савјета министара Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број: 39/14, у даљем тексту: Принципи). Према наведеним Принципима, организатори образовања одраслих су и специјализоване установе одраслих – установе и центри за образовање одраслих, народни, раднички и отворени универзитети, као и универзитети за трећу животну доб. Подсјећа на то да је Уставом Федерације Босне и Херцеговине прописано да се „законом, у складу са Уставом, уређује начин остваривања људских права и слобода, када је то неопходно за њихово остваривање и да Закон мора бити сагласан са Уставом и потврђеним међународним уговорима, а други пропис мора бити сагласан са Уставом и законом“. Такође указује на члан II.А. 2 (1) тачку ц) Устава Федерације Босне и Херцеговине гдје је стоји „да ће Федерација осигурати примјену највишег нивоа међународно признатих права и слобода утврђених у документима наведеним у Анексу овог Устава те да су сви пред законом једнаки без обзира на било какву посебност или лично својство (принцип једнакости)“.

Наводи како сви закони о образовању одраслих усвојени на подручју Босне и Херцеговине, осим Закона о образовању одраслих у Средњобосанском кантону/Кантону Средишња Босна (у даљем тексту: СБК/КСБ) препознају Центре као организаторе и формалног образовања одраслих. Прије самог стављања у законску процедуру за усвајање закона, седам кантона у Федерацији Босне и Херцеговине, Министарство образовања Републике Српске као и Министарство образовања Дистрикта Брчко, поступају у складу са наведеним Принципима и стандардима које је Савјет министара ускладило са законима Европске уније, те као оквир препоручило свим нижим нивоима да као такав буде усвојен.

Према оспореној одредби Закона, каже се у наставку, формално образовање одраслих лица, могу проводити уз редовито образовање, основне школе, средње школе и високошколске установе у свим облицима власништва те установе за смјештај и бригу о лицима са посебним потребама и пeнолошке

установе. Према оспореној одредби Закона неформално образовање могу организовати и проводити организатори за образовање одраслих лица, основне школе, средње школе, високошколске установе, установе за образовање одраслих лица, школе/центри страних језика, школе/центри за информационо-комуникацијске технологије, центри за културу и образовање, аутошколе установе за смјештај лица са посебним потребама и бригу о лицима с посебним потребама, те пенолошке и друге установе, удруге грађана, привредни субјекти и друга правна лица која су између осталог, као своју дјелатност навела неформално образовање одраслих. Према његовом мишљењу оспорена одредба Закона је у супротности са Уставом Федерације Босне и Херцеговине, конкретније чланом II. А. 2. (1) тачка ц) и са Принципима и стандардима образовања одраслих: Организатори образовања одраслих могу бити установе, организације и други правни субјекти, који испуњавају услове за обављање ових дјелатности прописане од стране надлежних органа. образовање одраслих, као своју редовну дјелатност или као дјелатност која прати редовну могу проводити:

- а) образовне установе у систему редовног – формалног образовања;
- б) специјализоване установе за образовање одраслих – установе и центри за образовање одраслих, народни, раднички и отворени универзитети, као и универзитети за трећу животну доб;
- ц) центри и организације за стручно усавршавање, учење страних језика, информационо- комуникацијске технологије, обуку и развој људских ресурса;
- д) ауто-школе;
- е) заводи и службе за запошљавање;
- ф) јавне агенције, јавна предузећа и привредна друштва;
- г) привредне коморе, послодавци, предузетници и обртници и њихова удружења, синдикалне организације, те фондациије и удружења грађана;
- х) установе за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица са инвалидитетом;
- ј) установе за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама;
- к) пенолошке установе;
- л) центри за информисање, савјетовање и каријерно вођење;
- м) културно-образовни центри;
- н) други субјекти који испуњавају прописне услове;

Статус јавно признатог организатора образовања одраслих стиче се под условима и у поступку утврђеном законом и/или подзаконским актом. Поступку за стицање статуса јавно признатог организатора образовања одраслих подлијежу и образовне установе у систему редовног образовања. По издавању акта о добијању статуса јавно признатог организатора, те након почетка рада односно имплементације одобрених програма, организатор подлијеже поступку акредитације. Државни органи и институције које проводе програме обука и стручног усавршавања у складу са посебним прописима, имају

статус јавно признатих организатора образовања одраслих.

Уставом Федерације Босне и Херцеговине, конкретније члан II.А.2 (1) тачка ц), који гласи:

„Федерација ће осигурати примјену највишег нивоа међународно признатих права и слобода утврђених у актима наведеним у Анексу. Посебно: (1) Сва лица на територији Федерације уживају права на: тачка ц) једнакост пред Законом, к) имовину; л) основне слободе: слободу говора и штампе; слободу мишљења, савјести и увјерења ; слободу религије, укључујући приватно и јавно вјероисповједање; слободу окупљања; слободу удруживања, укључујући слободу оснивања и припадања синдикатима и слободу неударивања; слободу на рад“, а која слобода се у овом случају у смислу дискриминационог односа засигурно оспореном одредбом Закона крши. Супротно Уставу Федерације Босне и Херцеговине, оспореном одредбом Закона организаторима за образовање одраслих лица онемогућено је право на рад, право на имовину, обзиром да установу за образовање према тачки 4. оспореног Закона могу оснивати правна и физичка лица у свим облицима власништва. Оваквим прописивањем организатори се примјеном оспореног Закона доводе у неповољнији положај у односу на остале организаторе сличних центара у преосталих седам кантона у Федерацији Босне и Херцеговине, Републике Српске и Дистрикта Брчко која права остварују, а чиме се крши уставни принцип једнакост, а који налаже једнако поступање у истим правним ситуацијама.

Оспорени Закон неуставно ставља организаторе образовања у неповољан положај, самим тиме што им ограничава једно од основних људских права, право на рад, право на имовину, право на образовање.

Протокол бр. 1. Европске Конвенције о заштити људских права и основних слобода, члан 2. (право на образовање). *„Право на образовање Нико не може бити лишен права на образовање. У вршењу свих својих функција у области образовања и наставе држава поштује право родитеља да осигурају такво образовање и наставу који су у складу са њиховим властитим вјерским и филозофским увјерењима“, а нападнута неуставна одредба не спрјечава само рад подносиоца захтјева него и посредно корисника услуга подносиоца захтјева противно наведеном Протоколу. Подносилац захтјева наглашава да је наведена одредба произашла и из незаконитог понашања и поступања предлагача оспореног Закона у кршењу основних принципа и начела у доношењу оспореног Закона па и том основу незаконита и неуставна ова одредба из следећих разлога. Нацрт Закона о образовању одраслих лица у поступку доношења послан је учесницима јавне расправе на разматрање. Заказан је термин за јавну расправу. На јавној расправи се разматрао Нацрт Закона о образовању одраслих лица у којему је оспорена одредба Закона гласила: *„Да су центри за образовање одраслих носиоци активности формалног и неформалног образовања одраслих“,* и таква је остала након јавне расправе.*

Како подносилац захтјева наводи, у скупштинску процедуру за усвајање оспореног Закона упућује се Нацрт оспореног Закона у којем се од стране подносиоца самовољно мимо Закључака са јавне расправе избацује ријеч „формалног“, тако да остаје текст по којем центри могу изводити само неформално образовање, а чиме се онемогућују у раду у кључном дијелу посла и спуштају на ниво послова које може радити у образовању свако удружење грађана (курсеви и слично).

На тај начин дискриминисани су центри у односу на јавне образовне установе и све друге центре на простору државе Босне и Херцеговине.

3. Одговор на захтјев

Уставни суд Федерације је актом број: У-41/19 од 23.10.2019. године затражио од Скупштине СБК/КСБ одговор на захтјев за давање мишљења, али исти није достављен.

4. Релевантно право

А. Устав Федерације Босне и Херцеговине

Члан II.A.2 (1) ц), к), л) и м)

(1) Сва лица на територији Федерације уживају права на:

- ц) једнакост пред законом;
- к) имовину;
- л) основне слободе: слободу говора и штампе; слободу мишљења, савјести и увјерења; слободу религије укључујући приватно и јавно вјероисповиједање; слободу окупљања; слободу удруживања, укључујући слободу оснивања и припадања синдикатима и слободу неудруживања; слободу на рад;
- м) образовање;

Члан IV.B.3.7.д.(III)

Осим ако овим уставом није другачије утврђено:

д) Замјеници Премијера су надлежни за:

(III) одлучивање да ли ће се затражити мишљење Уставног суда;

Б. Протокол уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода

(Париз, 20. марта 1952.)

Члан 2.

(Право на образовање)

Никоме неће бити ускраћено право на образовање. У обављању својих функција повезаних са одгојем и подучавањем држава ће поштовати право родитеља да осигурају одгој и подучавање у складу са својим вјерским и филозофским увјерењима.

В. Одлука о усвајању принципа и стандарда у области образовања одраслих у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број: 39/14)

Члан 1.

(Предмет Одлуке)

(1) Овом одлуком усвајају се Принципи и стандарди у области образовања одраслих у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Принципи и стандарди образовања одраслих).

(2) Принципи и стандарди образовања одраслих су саставни дио ове одлуке.

Члан 2.

(Садржај и примјена Одлуке)

(1) Принципи и стандарди образовања одраслих усвојени овом одлуком представљају правну основу за дјеловање образовних и других власти - одговорних органа, институција, организација и појединаца на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, као оквир у коме иницирају, проводе и координирају своје активности у области образовања одраслих, у складу са утврђеним надлежностима.

(2) Принципима и стандардима образовања одраслих се утврђују заједнички принципи и стандарди на којима се заснивају, развијају, имплементирају и координирају политике и законодавство у вези са образовањем одраслих у цијелој Босни и Херцеговини, прати, процјењује и разматра стање у овој области, те договарају, предлажу и предузимају мјере за његово унапређење.

(3) Основни принципи и стандарди дефинисани Принципима и стандардима образовања одраслих слиједи међународне и европске принципе и стандарде у подручју образовања одраслих, и уважавају специфичности економског, социјалног и културолошког контекста у Босни и Херцеговини.

ПРИНЦИПИ И СТАНДАРДИ У ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ Јануар 2014. године

1. УВОД

Напори учињени током посљедњих година у заустављању пораста незапослености у Европи и свијету нису дали очекиване резултате. Дуготрајна незапосленост наставља расти, а раширеност социјалне искључености и сиромаштва постала је главни проблем скоро свих друштава. Тренутно се милиони људи суочавају са проблемом незапослености или са опасношћу од губитка посла, те с тим у вези и са потребом унапређења постојећих и стицања нових знања, вјештина и способности које ће им осигурати веће шансе за запошљивост, као и континуирану прилагодљивост захтјевима тржишта рада. У условима експанзије нових технологија постојећа знања брзо застарјевају те је потребно њихово стално унапређење како би се и појединци и друштво лакше и брже прилагодили захтјевима које технолошки напредак носи. Такође, развој демократије и друштава заснованих на поштивању људских права, једнакости и правди подразумијевају одговорно грађанство - појединце оспособљене за успјешно вршење њихових основних животних улога

(радних, грађанских, породичних, рекреативних...). Многе земље су одговор на све ове изазове препознале у улагању у људске ресурсе, а кључно средство у концепту цјеложивотног образовања и учења, у коме је образовање одраслих препознато као битна компонента образовног система и једнако важно колико и образовање дјеце и младих. Широко разумијевање значаја и потребе квалитетног образовања за све грађане учинило је да образовање постане једно од приоритетних питања сваке државе и друштва, које треба да допринесе привредном, социјалном и културном развоју, као и личном развоју појединца.

Савремене стратегије развоја образовања се данас не оријентишу само на образовање дјеце и младих. Напротив, нарочито у посљедње двије деценије у фокус образовних политика европских земаља све више улази образовање и учење одраслих. Посматрано у свјетлу брзих промјена које се догађају у свим аспектима друштва и у којима се преплићу различити интереси и захтјеви јавног и приватног сектора, тржишта рада, цивилног друштва и појединца, све су већа и извјеснија очекивања да ће сваки појединац хтјети и морати стицати и обнављати своја знања током цијелог живота. Зато образовање одраслих постаје најдинамичнији сегмент образовних система у Европи и свијету. Како би било у функцији подизања конкурентности привреде, јачања социјалне кохезије и подршке личном развоју појединца, образовање одраслих треба развијати као специфичну, флексибилну и врло важну компоненту свеукупног образовног система и учинити га доступним свима, кроз различите видове образовања и учења (формалне, неформалне, информалне).

Сходно томе, правци развоја образовања одраслих се данас пројектирају и базирају на концепцији цјеложивотног образовања и учења као средству за напредовање ка концепту "друштва које учи". Циљ је стварање флексибилног и демократског система образовања који ће бити отворен и проходан за све, без обзира на животну доб и кроз који ће се и одраслим лицима осигурати веће и различите могућности за учење и стицање знања за сва подручја живота и рада.

Успостава ефикасног и отвореног система образовања одраслих у Босни и Херцеговини је у најбољем интересу свих њених грађана, који ће кроз властити развој допринијети остваривању развојних циљева заједнице којој припадају.

2. МЕЂУНАРОДНИ И ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ У ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Политике европских земаља у вези са образовањем одраслих се заснивају на заједничким вриједностима и принципима дефинисаним у бројним међународним документима и документима Европске уније (*Прилог 1: Кључни документи*).

У складу са овим документима, опредјељујуће вриједносне категорије у креирању политика и организацији система образовања одраслих у савременим друштвима су:

а) образовање има за циљ омогућити пун развој људске личности и достојанства и основне предуслове сваком лицу да има активну и корисну улогу у слободном друштву;

б) свако има право на образовање;

ц) свако има право да слободно учествује у културном животу заједнице и да се користи достигнућима науке и њиховом примјеном;

д) свако има право на рад, на слободан избор запослења, као и на заштиту у случају незапослености;

е) свако има право на заштиту од сиромаштва и друштвене искључености;

ф) писменост и образовање одраслих је саставни дио права на образовање као основног људског права;

г) одрасли имају право на слободу избора одговарајућег образовања сходно њиховим потребама, способностима и могућностима;

х) одрасли имају право на једнаке прилике и услове за приступ, учешће и стицање образовања, без обзира на године живота, спол, психо-физичке и друге личне особине, породични статус, материјално и здравствено стање, мјесто живљења, расну, националну, етничку, културну, социјалну и вјерску припадност, сексуалну оријентацију, те друге основе;

и) одрасли имају право на образовање кроз све нивое, врсте и видове образовања и учења, као и право на вредновање и признавање стечених знања, вјештина и способности, без обзира на начин њиховог стицања;

ј) одрасли имају право на информисање, савјетовање и стручну помоћ у цјеложивотној каријерној оријентацији;

к) образовање одраслих је дио свеобухватних система образовања, заснованих на концепту цјеложивотног учења и, с тим у вези, на рационалном коришћењу образовних могућности;

л) образовање одраслих је отворен и флексибилан систем - отворен према захтјевима и потребама друштва и различитих категорија становништва, и флексибилан у путевима учења и напредовања;

м) образовање одраслих је дјелатност међусекторске природе, усмјерена на задовољење интереса и потреба јавног и приватног сектора, тржишта рада, цивилног друштва и појединца;

н) образовање одраслих је засновано на широком социјалном партнерству и подијељеној одговорности свих друштвених актера за развој образовања одраслих;

о) одрасли имају одговорност за властити развој, као и за развој заједнице којој припадају.

Босна и Херцеговина је, као потенцијална кандидаткиња за чланство у Европској унији и као потписница других међународних докумената, обавезна ускладити политике и законодавства у подручју образовања одраслих са договореним принципима и циљевима, као и осигурати њихову пуну и успјешну имплементацију на подручју цијеле земље.

Дослиједна имплементација договорених принципа у политике образовања одраслих у Босни и Херцеговини доприноси:

а) успостави и развоју концепта цијеложивотног учења у Босни и Херцеговини;

б) усклађивању образовних и других секторских политика о образовању одраслих са међународним и европским политикама у овом подручју образовања и бржем укључивању у европски простор цијеложивотног учења;

ц) осигурању дослиједности, праћењу и унапређењу квалитета образовања одраслих, у складу са утврђеним образовним стандардима;

д) успостави флексибилних система образовања одраслих, који адекватно и ефикасно одговарају на захтјеве и потребе тржишта рада, друштвене заједнице и појединаца;

е) бољој повезаности образовања и привреде;

ф) развоју квалификационог оквира у Босни и Херцеговини и упоредивости стечених знања, вјештина и способности, односно квалификација на међународном плану;

г) подизању свијести о значају образовања одраслих;

х) социјалној кохезији - кроз подршку друштва личном развоју појединаца који на демократски начин остварују заједничке циљеве, кроз смањење сиромаштва и социјалне искључености, те постизање правичности и међугенерациске солидарности;

и) укључивању свих релевантних партнера у дијалог о политикама образовања одраслих;

ј) већем и одрживом финансирању образовања одраслих;

к) успјешнијој реализацији стратешких приоритета из ЕВРОПА 2020 - Европска стратегија за паметан, одржив и инклузиван раст, која је усвојена као излазна стратегија из економске кризе за све земље чланице Европске уније, али и за земље кандидате и потенцијалне кандидате.

3. ПРИНЦИПИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Основни принципи и стандарди образовања одраслих у Босни и Херцеговини проистичу из универзалних вриједности демократског друштва, те из специфичности домаћег економског, социјалног и културолошког контекста.

Принципи и стандарди утврђени овим документом, засновани на међународним и европским принципима и стандардима образовања одраслих, представљају договорени оквир у коме надлежне образовне и друге власти у Босни и Херцеговини, поступајући у складу са својим уставним или законским надлежностима, развијају, имплементирају и координирају политике и законодавство у вези са образовањем одраслих, прате, процјењују и разматрају стање у овом подручју, те договарају, предлажу и предузимају мјере за његово унапређење.

3.3.3.2 Организатори образовања одраслих

Организатори образовања одраслих могу бити установе, организације и други правни субјекти, који испуњавају услове за обављање ове дјелатности прописане од стране надлежних органа.

Образовање одраслих, као своју редовну дјелатност или као дјелатност која прати редовну могу проводити:

а) образовне установе у систему редовног - формалног образовања;

б) специјализоване установе за образовање одраслих - установе и центри за образовање одраслих, народни, раднички и отворени универзитети, као и универзитети за трећу животну доб;

ц) центри и организације за стручно усавршавање, учење страних језика, информационо-комуникациске технологије, обуку и развој људских ресурса;

д) ауто-школе;

е) заводи и службе за запошљавање;

ф) јавне агенције, јавна предузећа и привредна друштва;

г) привредне коморе, послодавци, предузетници и обртници и њихова удружења, синдикалне организације, те фондациије и удружења грађана;

х) установе за професионалну рехабилитацију и запошљавање лица са инвалидитетом;

и) установе за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама;

ј) пенолошке установе;

к) центри за информисање, савјетовање и каријерно вођење;

л) културно-образовни центри;

м) други субјекти који испуњавају прописане услове.

Статус јавно признатог организатора образовања одраслих стиче се под Условима и у поступку утврђеном законом и/или подзаконским актом.

Поступку за стицање статуса јавно признатог организатора образовања одраслих подлијежу и образовне установе у систему редовног образовања.

По издавању акта о добијању статуса јавно признатог организатора, те након почетка рада односно имплементације одобрених програма, организатор подлијеже поступку акредитације.

Државни органи и институције које проводе програме обука и стручног усавршавања у складу са посебним прописима, имају статус јавно признатих организатора образовања одраслих.

3.1. ДЕФИНИЦИЈЕ КЉУЧНИХ ПОЈМОВА

Појмови употребљени у овом документу имају сљедеће значење:

3. Образовање одраслих - не постоји консензус о јединственој дефиницији образовања одраслих у Европи и свијету; најчешће прихваћена јесте УНЕСКО-ва 1 дефиниција, која образовање одраслих описује као цијели скуп процеса учења, формалних и осталих, у којем одрасла лица (у складу са дефиницијом одраслог лица у друштвима којима припадају) развијају своје способности, обогћају своје знање и унапређују своје техничке или

професионалне квалификације или их преусмјеравају да би задовољиле своје потребе или потребе својих друштава;

4. Одрасли - лица која имају више од 15 година живота а које нису завршила основно образовање, односно лица старија од 18 година живота које се образују;

5. Полазник - лице које похађа програме образовања одраслих;

6. Формално образовање одраслих - учење усмјерено од стране наставника или инструктора које се стиче у образовним установама, а према наставним плановима и програмима одобреним од надлежних образовних власти;

7. Неформално образовање одраслих - организован процес учења и образовања усмјерен ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вјештина и способности према посебним програмима које изводе организатори образовања (редовне школе, центри за обуку, компаније, агенције и слично);

Г. Закон о образовању одраслих лица

(„Службене новине Кантона Средишња Босна“, број: 5/17);

Члан 3.

(Значење појединих израза)

Поједини изрази употребљени у овом Закону имају сљедеће значење:

6. Формално образовање одраслих лица учење је које усмјерава предавач или инструктор које се стиче у образовним установама а према јавно важећим наставним плановима и програмима које одобри мјеродавна образовна власт.

13. Неформално образовање одраслих лица је организовани процес учења и образовања усмјерен ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вјештина и способности према посебним програмима које изводе организатори образовања (редовне школе, центри за обуку, компаније, агенције и слично).

14. образовање одраслих лица организује се за одрасла лица (полазна тачка од које се дефинише одраслост креће се од 15 до 18 године животне доби), а циљ му је задовољавање општих образовних потреба одраслог лица или професионално стручно усавршавање. То је дио образовног система једне земље који је, или би требао бити, потпуно равноправан са осталим дијеловима образовног система. Укључује све облике учења (формално, неформално и информално) одраслих лица.

15. Одрасло лице је лице које има више од 15 година живота а које није окончало основно образовање односно лице старије од 18 година живота која се образује.

16. Оспособљавање је образовање и оспособљавање за укључивање у рад након окончања основног образовања, за обављање једноставних и мање сложених послова одређенога занимања.

17. Организатори образовања одраслих лица су установе, организације и други правни субјекти који задовољавају услове за обављање дјелатности

образовања одраслих лица, које су прописала мјеродавна тијела.

Члан 4.

(Образовање одраслих лица)

(1) образовање одраслих лица обухваћа цјелину процеса учења одраслих лица намијењену:

а) остваривању права на слободан развој лица;

б) оспособљавању за запошљавање, стицање квалификација за прво занимање, преквалификацију и доквалификацију те стицање и продубљивању стручних знања, вјештина и компетенција;

ц) оспособљавању за активно становништво.

(2) образовање одраслих лица дио је јединственога образовнога система Кантона и дјелатност је од јавног интереса за Кантон.

Члан 5.

(Принципи образовања одраслих лица)

Образовање одраслих лица заснива се на принципима како слиједи:

а) цјеложивотно учење;

б) уважавање различитости потреба и могућности претходних знања и искустава те, с тим у вези, и специфичности образовања и учења одраслих лица;

ц) слобода избора одговарајућег образовања, као и облика, метода и начина учења;

д) доступност и разноврсност образовне понуде;

е) осигурање одговарајуће квалитете образовања;

ф) промовисање једнаких вриједности исхода учења у формалном и неформалном образовању те информалном учењу;

г) професионалност и одговорност организатора образовања одраслих лица те професионалност и етичност наставнога кадра;

х) поштовање личности и достојанства сваког судионика у процесу образовању одраслих лица;

и) информисање, савјетовање и вођење у даљем образовању и/или каријерном напредовању;

ј) недискриминација и равноправност сполова.

Члан 6.

(Циљеви образовања одраслих лица)

Циљеви су образовања одраслих лица:

а) омогућавање грађанима постизања најмање основношколскога образовања;

б) подизање основне и функционалне писмености одраслих лица;

ц) оспособљавање за запошљавање одраслих лица која немају завршено формално образовање и стицање квалификација за прво занимање;

д) омогућавање даљег образовања и обуке, односно могућност доквалификације,

преквалификације и континуиранога стручнога усавршавања током цијелог радног и животног вијека;

е) образовање и стицање знања, вјештина и компетенција у складу са личним способностима, афинитетима и животној доби појединца;

ф) омогућавање формалног/јавног признавања и потврђивања резултата претходнога учења односно

стечених знања, вјештина и компетенција, без обзира на начин њихова стицања.

Члан 7.

(Видови образовања и учења одраслих лица)

Образовање одраслих лица остварује се кроз формално образовање, неформално образовање, информално учење и самоусмјерено учење.

Члан 8.

(Организатори образовања одраслих лица)

(1) Формално образовање одраслих лица, према овоме Закону, могу проводити, уз редовно образовање: основне школе, средње школе и високошколске установе у свим облицима власништва те установе за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама и пенолошке установе.

(2) Неформално образовање могу организовати и проводити организатори за образовање одраслих лица, основне школе, средње школе, високошколске установе, установе за образовање одраслих лица, школе/центри страних језика, школе/центри за информационо-комуникацијске технологије, центри за културу и образовање, аутошколе, установе за смјештај лица с посебним потребама и бригу о лицима с посебним потребама, те пенолошке и друге установе, удруге грађана, привредни субјекти и друга правна лица која су, између осталог, као своју дјелатност навела неформално образовање одраслих лица.

(3) Стандарде и нормативе за образовање одраслих лица (у даљем тексту: стандарди и нормативи) те начин и поступак утврђивања услова које мора задовољавати организатор образовања одраслих лица за извођење формалних програма образовања одраслих лица доноси Министарство образовања, знаности, културе и спорта (у даљем тексту: Министарство) уз сагласност Владе Средњобосанског кантона/Кантона Средишња Босна (у даљем тексту: Влада Кантона).

(4) Установу за образовање одраслих лица (у даљем тексту: установа) може основати домаће и/или страном правно и/или физичко лице (у даљем тексту: оснивач) у свим облицима власништва.

(5) Установу као јавну може основати Кантон или јединица локалне самоуправе.

(6) Оснивач осигурава средства потребна за оснивање и рад установе, у складу са стандардима и нормативима.

Д. Стандарди и нормативи за образовање одраслих лица

(„Службене новине Средњобосанског кантона“, број: 2/19)

ПОГЛАВЉЕ I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Основне одредбе)

(1) Стандардима и нормативима за образовање одраслих лица (у даљем тексту: Стандарди и нормативи) прописује се начин и поступак

утврђивања услова које мора испуњавати организатор образовања одраслих лица, за провођење програма формалног образовања (у даљем тексту: организатор).

(2) Овим Стандардима и нормативима утврђују се минимални просторни, кадровски и други општи материјално-технички и хигијенски услови неопходни за провођење програма образовања одраслих лица.

Члан 3.

(Услови за реализацију програма образовања одраслих лица)

У складу са овим Стандардима и нормативима, организатор је дужан осигурати услове за обављање дјелатности образовања одраслих лица, и то:

а) организовати и реализовати теоријску и практичну наставу у складу са програмом образовања одраслих лица;

б) располагати одговарајућим просторним и материјално-техничким ресурсима, примјереним природи програма;

ц) располагати одговарајућим људским ресурсима (наставним и ненаставним особљем);

д) да рад са полазницима буде у складу са наставним плановима и програмима, при чему се утврђени обим активности реализује редовном наставом, консултативно-инструктивном наставом, дописно-консултативном наставом, практичним радом, наставом на даљину и осталим облицима рада, а у оквиру предвиђених часова из формалног програма образовања одраслих лица.

ПОГЛАВЉЕ VI. СТАНДАРДИ ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА ФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА

Члан 15.

(Програми формалног образовања одраслих лица)

Програми формалног образовања одраслих лица дефинисани су одредбама ставова (2), (4) и (5) члана 14., те члана 15. Закона, а поступак одобравања извођења програма ближе се одређују ставом (6) члана 18. Закона.

Члан 16.

(Трајање програма и наставног сата)

(1) Програм формалног образовања одраслих лица изводи се у трајању прописаном наставним планом и програмом за образовање одраслих лица у складу са чланом 24. Закона.

(2) Наставни час теоријске наставе за средњошколско образовање траје 45 минута, а наставни час практичне наставе, у правилу, траје 60 минута, изузев у умјетничким школама.

(3) Полазник током дана може имати највише четири наставна часа теоријске наставе, а практичног рада највише осам часова.

Члан 17.

(Број часова наставног предмета)

(1) Број часова сваког појединог наставног предмета програма образовања одраслих лица за стицање основног образовања и средње стручне

спреме или ниже стручне спреме, у складу са ставом (2) члана 14. Закона, не може бити мањи од 50% од броја наставних часова прописаних наставним планом и програмом за редовно образовање, без обзира на облик извођења наставе.

(2) Практични рад изводи се у пуном фонду часова прописаних наставним планом и програмом за редовно образовање.

ПОГЛАВЉЕ VII. ТРАЈАЊЕ И НАЧИН ИЗВОЂЕЊА ФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ ЛИЦА

Члан 18.

(Образовање у редовној настави)

(1) образовање одраслих лица у редовној настави организује се и изводи на основу наставног плана и програма прописаног за редовно образовање.

(2) Редовна настава мора бити заступљена са најмање 50% укупног реализовања предвиђених програма предметних наставних садржаја.

(3) Полазници су обавезни присуствовати редовној настави на начин утврђен чланом 16. Закона.

Члан 19.

(Образовање у консултативно-инструктивној настави)

(1) образовање у консултативно-инструктивној настави се изводи у групним и индивидуалним консултацијама, о чему се води евиденција, а може бити заступљена са највише 40% од укупно предвиђеног трајања наставе, с тим да се индивидуалне консултације изводе највише до 10%.

(2) Консултације је организатор дужан организовати према потреби полазника, уз обавезу осигурања наставног материјала потребног за самостални рад полазника.

Члан 20.

[Образовање у дописно-консултативној настави (*e-learning*)]

(1) образовање у дописно-консултативној настави изводи се на групним и индивидуалним дописним консултацијама.

(2) Број часова дописно-консултативне наставе може бити највише до 10% од укупног броја часова прописаних наставним планом и програмом.

(3) Консултације из ставова (1) и (2) овога члана изводе се уз помоћ посебних дидактичких извора учења: платформе, софтвера и апликација за организовање учења које је дужан осигурати организатор, те у складу са разрађеном методологијом рада са полазницима која је саставни дио програма из става (4) члана 16. Закона.

4.1. Организацијски аспект образовања одраслих у законодавству ентитета

Република Српска

Закон о образовању одраслих

(„Службени гласник Републике Српске“, бр. 59/09 и 1/12)

Члан 1.

(1) Овим законом уређују се организација и структура образовања одраслих.

(2) образовање одраслих је дио јединственог образовног система Републике Српске (у даљем тексту: Република), којим се обезбјеђује образовање, усавршавање и оспособљавање одраслих лица.

Члан 2.

(1) образовање одраслих може бити:

- а) формално,
- б) неформално и
- ц) информално.

(2) Формално образовање одраслих означава образовни процес који се изводи у образовним установама по програмима основног и средњег образовања прилагођеним потребама и могућностима одраслих.

(3) Формално образовање одраслих спроводи се у складу са законима којима се уређују дјелатности основног и средњег образовања, осим у питањима која су уређена овим законом.

(4) Неформално образовање одраслих је организован процес учења и образовања усмјерен ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вјештина и способности према дијеловима програма формалног образовања (модулима) и по посебним програмима за стицање знања, вјештина и способности, а који се могу организовати код образовних установа и специјализованих организација које испуњавају услове према програму који изводе.

(5) Информално учење подразумијева перманентно самообразовање, усавршавање и стицање знања и вјештина ван образовних установа и специјализованих организација образовања одраслих.

III – ОРГАНИЗАТОРИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Члан 10.(1)

(1) образовањем одраслих, као својом редовном дјелатношћу или дјелатношћу која прати редовну могу се бавити основне и средње школе које су регистроване за образовање одраслих и специјализоване организације за образовање осталих, као што су раднички универзитети, центри за обуку, школе страних језика, ауто школе, као и друга правна лица која испуњавају услове предвиђене појединачним програмом за образовање одраслих (у даљем тексту: организатори образовања).

4.2. Организациони аспект образовања одраслих у законодавству сусједних држава

ЦРНА ГОРА

Закон о образовању одраслих
("Службени лист Црне Горе", бр. 20/11 и 47/17)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређује се образовање и учење одраслих. Одрасли се, по сопственом избору, укључују у образовање, оспособљавање или учење ради побољшања знања, вјештина и компетенција или стицања одговарајуће квалификације за успјешнији живот, рад и лични развој. Јединствени систем Члан 2. образовање одраслих је дио јединственог образовног система Црне Горе.

II. ОБЛИЦИ И ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА**Облици образовања и учења****Члан 8.**

Образовање одраслих одвија се као:

- формално образовање;
- неформално образовање, односно учење;
- информално учење;
- самоусмјерено учење.

Формално образовање**Члан 9.**

Формално образовање је организован процес образовања који се остварује по јавно важећем образовном програму или дијелу тог програма (модул, јединица учења и сл.), на основу којег се стиче ниво образовања, односно једна или више стручних квалификација, у складу са овим законом и законима који уређују те области образовања.

Неформално образовање, односно учење**Члан 10.**

Неформално образовање, односно учење (у даљем тексту: неформално образовање) се остварује кроз организоване и планиране циљеве и подршку, ради стицања и унапређивања знања, вјештина и компетенција, које се могу провјеравати и доказивати у поступку стицања националне стручне квалификације, односно кључне вјештине.

Информално учење**Члан 11.**

Информално учење се одвија без посебне намјере и организованог циља, времена и подршке кроз дневне активности на радном мјесту, у оквиру породичног и друштвеног живота и слободног времена. Знања, вјештине и компетенције стечене на овај начин могу се провјеравати и доказивати у поступку стицања националне стручне квалификације, односно кључне вјештине.

IV. ОРГАНИЗАТОР ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ**Организатор образовања****Члан 27.**

Образовање одраслих може да се остварује, односно организује у школи, специјализованој организацији за образовање одраслих (раднички универзитети, универзитети за треће доба, центри за обуку, ауто школе и др.), установи за смјештај и бригу лица са посебним образовним потребама и код других правних лица (у даљем тексту: организатор

образовања), који имају лиценцу за рад, у складу са законом.

РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА**Закон о образовању одраслих
(„Народне новине“, број: 17/07)****ОПШТЕ ОДРЕДБЕ****Члан 1.**

(1) образовање одраслих обухвата цјелину процеса учења одраслих намијењених:

- остваривању права на слободан развој личности,
- оспособљавању за запошљивост: стицању квалификација за прво занимање, преквалификацији, стицању и продубљивању стручних знања, вјештина и способности,
- оспособљавању за активно грађанство.

(2) образовање одраслих дио је јединственога образовног система Републике Хрватске.

Члан 3.

(1) образовање одраслих одвија се као формално, неформално, информално и/или самоусмјерено учење.

(2) Формално образовање одраслих означава дјелатност која се изводи у институционалним и јавно верификованим облицима образовања ради стицања стручног знања, вјештина и способности.

(3) Формално образовање одраслих обухвата:

- основно школовање одраслих,
  - средњошколско образовање одраслих;
- стицање средње школске или стручне спреме, ниже стручне спреме, преквалификације, оспособљавање и усавршавање,
- високо образовање.

(4) Формално образовање одраслих проводи се у складу са посебним прописима којима се уређују ове дјелатности, осим у питањима која су уређена овим Законом.

(5) Неформално образовање одраслих означава организоване процесе учења усмјерене на оспособљавање одраслих лица за рад, за различите социјалне активности те за лични развој.

(6) Информално учење одраслих означава активности у којима одрасло лице прихвата стајалишта и позитивне вредности те вјештине и знања из свакодневног искуства и разноликих других утицаја и извора из своје околине.

(7) Самоусмјерено учење одраслих означава активности у којима одрасло лице самостално успоставља контролу над процесом учења као и одговорност за резултате учења.

Члан 4.

Образовање одраслих према овоме Закону могу проводити народни отворени универзитети, основне школе, средње школе, високе школе, школе страних језика, установе за смјештај и бригу лица са посебним потребама те педолошке и друге установе (у даљем

тексту: установе за образовање одраслих), ако испуњавају услове прописане овим Законом.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Закон о образовању одраслих

(„Службени гласник РС“, бр. 55/13, 88/17, 27/18 и 6/20)

Образовање одраслих

Члан 2.

Образовање одраслих јесте део јединственог система образовања Републике Србије, који обезбјеђује одраслима током цијелог живота стицање компетенција и квалификација потребних за лични и професионални развој, рад и запошљавање, као и друштвено одговорно понашање.

Образовање одраслих остварује се као формално образовање, неформално образовање и информално учење.

Формално образовање одраслих обухвата основно и средње образовање.

Формално образовање одраслих, у смислу овог закона, јесу организовани процеси учења који се остварују на основу наставних планова и програма основног и средњег образовања, и програма других облика стручног образовања прилагођених потребама и могућностима одраслих и захтјевима тржишта рада, у складу са законом.

Неформално образовање одраслих, у смислу овог закона, јесу организовани процеси учења одраслих на основу посебних програма, ради стицања знања, вриједности, ставова, способности и вјештина усмјерених на лични развој одраслих, рад и запошљавање и социјалне активности.

Информално учење одраслих, у смислу овог закона, јесте процес самосталног стицања знања, вриједности, ставова, способности и вјештина, у свакодневном животном, радном и социјалном окружењу.

Активности у образовању одраслих

Члан 7.

Активности у образовању одраслих у смислу овог закона, јесу:

1) образовање одраслих које омогућава стицање основног и средњег образовања (формално образовање);

2) стицање компетенција и квалификација за обављање, усавршавање или промјену занимања, посла, радне функције или радне операције (формалним или неформалним образовањем);

3) образовање одраслих којим се унапређују знања, вјештине и способности, ради личног и професионалног развоја и друштвено одговорног понашања, унапређивања квалитета живота, општег образовања и културе (неформалним образовањем и информалним учењем);

4) признавање претходног учења које се остварује проценом знања, вјештина и способности стечених образовањем, животним или радним искуством и које

омогућава даље учење и повећање конкурентности на тржишту рада;

5) каријерно вођење и савјетовање пружањем стручне подршке одраслима за лични и професионални развој и запошљавање.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА И ОСТВАРИВАЊЕ АКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАЊА ОДРАСЛИХ

Организатор активности образовања одраслих

Члан 16.

Организатор активности образовања одраслих (у даљем тексту: организатор активности) у смислу овог закона је:

1) основна и средња школа;

2) друга установа, јавна агенција, јавно предузеће, организација надлежна за послове запошљавања, агенција за запошљавање, привредно друштво, носиоци послова професионалне рехабилитације, предузетник, синдикална организација, удружење, стручно друштво, организације за образовање одраслих (народни, раднички, отворени универзитет, универзитет за треће доба и др.), центри и организације за стручно усавршавање, за учење страних језика, информационо-комуникационе технологије, за обуку и развој људских ресурса, за обуку возача, привредна комора, центар за каријерно вођење и савјетовање, удружење послодавца, културно-образовни центар, дом културе, као и други субјекти регистровани за образовну дјелатност у складу са прописима којима се уређује класификација дјелатности (у даљем тексту: друга организација).

Јавно признати организатор активности

Члан 17.

Основна и средња школа јесте јавно признати организатор активности, ако испуњава прописане услове за ту активност и има рјешење о верификацији које издаје Министарство, у складу са законом којим се уређују основи система образовања и васпитања (у даљем тексту: Закон) и овим законом.

Друга организација може стећи статус јавно признатог организатора активности, за активности неформалног образовања одраслих из члана 7. тачка 2) овог закона и активности из тач. 3) и 5) истог члана, ако је регистрована за образовне дјелатности, задовољава утврђене стандарде и на основу одобрења Министарства у складу са овим законом.

Изузетно од става 2. овог члана, статус јавно признатог организатора активности имају државни органи и установе које у складу са посебним законом обављају стручно усавршавање и друге активности образовања одраслих.

Одобрење из става 2. овог члана издаје се другој организацији која испуњава прописане услове за организовање активности образовања одраслих у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава.

Ближе услове у погледу програма, кадра, простора, опреме и наставних средстава укључујући и услове за обезбјеђивање приступачности наставе и програма за лица са инвалидитетом прописује министар.

5. Чињенично стање и став Уставног суда Федерације

Након анализе захтјева и документације у спису предмета, анализе оспорених одредби и њихове успоредбе са неким упоредним законским рјешењима из ближег окружења, а у свјетлу релевантног права, Уставни суд Федерације је утврдио као што слиједи.

Закон о образовању одраслих лица, донијела је Скупштина СБК/КСБ на XXI. сједници одржаној 20.03.2017. године. Поменути Закон се уређује „обављање дјелатности образовања одраслих лица; општа питања у вези са оснивањем, организовањем, финансирањем, управљањем и руковођењем процесом образовања одраслих лица; дјелатност и услови за обављање образовања, усавршавања и оспособљавања одраслих лица; права и обавезе мјеродавних тијела у области образовања одраслих лица; услови за стицање јавних исправа; статусна питања кандидата који су завршили институционално образовање одраслих лица, те остала питања важна за обављање дјелатности образовања одраслих лица на подручју Средњобосанског кантона/Кантона Средишња Босна“. На основу става (3) члана 8. и тачке а) става (1) члана 46. истог Закона, уз сагласност Владе СБК/КСБ, Министарство образовања, науке, културе и спорта донијело је Стандарде и нормативе за образовање одраслих лица гдје је прописан начин и поступак утврђивања услова које мора испуњавати организатор образовања одраслих лица, за провођење програма формалног образовања. Стандарди нормативи су ступили на снагу даном доношења а објављени су у “Службеним новинама Средњобосанског кантона/Кантона Средишња Босна“ од 28.02.2019. године. Ријеч је о документу који је ослоњен на Одлуку о усвајању принципа и стандарда у области образовања одраслих у Босни и Херцеговини коју је донио је Савјет министара Босне и Херцеговине на 89. сједници, одржаној 04.04.2014. године.

Наведеном Одлуком су усвојени Принципи и стандарди у области образовања одраслих у Босни и Херцеговини, који су саставни дио наведене Одлуке. У принципима и стандардима је између осталог наведено: „У условима експанзије нових технологија постојећа знања брзо застарјевају те је потребно њихово стално унапређење како би се и појединци и друштво лакше и брже прилагодили захтјевима које технолошки напредак носи. Такође, развој демократије и друштава заснованих на поштивању људских права, једнакости и правди подразумијевају одговорно грађанство - појединце оспособљене за успјешно вршење њихових основних животних улога (радних, грађанских, породичних, рекреативних...). Многе земље су одговор на све ове изазове препознале у улагању у људске ресурсе, а кључно средство у концепту цијеложивотног образовања и учења, у коме је образовање одраслих препознато као битна компонента образовног система и једнако важно колико и образовање дјецe и младих. Широко разумијевање значаја и потребе квалитетног

образовања за све грађане учинило је да образовање постане једно од приоритетних питања сваке државе и друштва, које треба да допринесе привредном, социјалном и културном развоју, као и личном развоју појединца.

Савремене стратегије развоја образовања се данас не оријентишу само на образовање дјецe и младих. Напротив, нарочито у посљедње двије деценије у фокус образовних политика европских земаља све више улази образовање и учење одраслих. Посматрано у свјетлу брзих промјена које се догађају у свим аспектима друштва и у којима се преплићу различити интереси и захтјеви јавног и приватног сектора, тржишта рада, цивилног друштва и појединца, све су већа и извјеснија очекивања да ће сваки појединац хтјети и морати стицати и обнављати своја знања током цијелог живота. Зато образовање одраслих постаје најдинамичнији сегмент образовних система у Европи и свијету. Како би било у функцији подизања конкурентности привреде, јачања социјалне кохезије и подршке личном развоју појединца, образовање одраслих треба развијати као специфичну, флексибилну и врло важну компоненту свеукупног образовног система и учинити га доступним свима, кроз различите видове образовања и учења (формалне, неформалне, информалне).

Сходно томе, правци развоја образовања одраслих се данас пројцирају и базирају на концепцији цијеложивотног образовања и учења као средству за напредовање ка концепту 'друштва које учи'. Циљ је стварање флексибилног и демократског система образовања који ће бити отворен и проходан за све, без обзира на животну доб и кроз који ће се и одраслим лицима осигурати веће и различите могућности за учење и стицање знања за сва подручја живота и рада“.

Организатори образовања одраслих могу бити установе, организације и други правни субјекти, који испуњавају услове за обављање ове дјелатности прописане од стране надлежних органа. образовање одраслих, као своју редовну дјелатност или као дјелатност која прати редовну могу проводити: образовне установе у систему редовног - формалног образовања, специјализиране установе за образовање одраслих - установе и центри за образовање одраслих, народни, раднички и отворени универзитети, универзитети за трећу животну доб итд.

Јасно је да принципи и стандарди утврђени предметном Одлуком треба да „представљају правни основ за дјеловање образовних и других власти, одговорних тијела, институција, организација и појединаца на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини“, али је јасно и то да она нема правну снагу закона. Ипак, треба имати на уму да су на листи „кључних међународних и докумената Европске уније о политикама образовања одраслих лица у контексту цијеложивотног учења“ и три документа која су саставни дио Устава Федерације Босне и Херцеговине и имају снагу уставне нормe: Општа декларација о људским правима УН (1948), Међународни пакт о економским, социјалним и

културним правима (1966) и Европска социјална повеља (1961).

Изнесено представља контекст у којем је захтјев размотрен, након чега је Уставни суд Федерације могао утврдити мишљење које подносилац захтјева тражи.

Упркос непрецизности и недорађености захтјева, са сигурношћу се може закључити да подносилац, иако најчешће користи израз „оспорене одредбе члана 8. Закона о образовању одраслих СБК/КСБ“, своју аргументацију превасходно усмјерава на одредбу члана 8. став (1). О томе непосредно свједоче наводи у дијелу захтјева насловљеном са „образложење“, на трећој страници, гдје се *expressis verbis* говори о „оспореном члану 8. точка 1.“

То је наиме потпуно јасно, јер је акценат захтјева на „формалном образовању“ и наводној немогућности да у њему партиципирају центри за образовање одраслих изван редовног школства, а што наводно онемогућује управо одредба става (1) члана 8. Закона о образовању одраслих. Да је доиста тако, непобитно свједочи то што се у закључку захтјева, од Уставног суда Федерације тражи „мишљење о уставности одредбе члана 8. Тачка 1. Закона о образовању одраслих СБК/КСБ“.

Наиме, као што из аргументације подносиоца захтјева неспорно проистиче, одредба члана 8. став (1) доводи се у питање зато што у организаторе формалног образовања одраслих не укључује центре за образовање одраслих, као специјализоване институције, па се од Уставног суда Федерације тражи мишљење о томе да ли је одредба члана 8. став (1) Закона о образовању одраслих због тога у супротности са првим Протоколом Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, Уставом Федерације Босне и Херцеговине, те супсидијарно са Принципима и стандардима у подручју образовања одраслих у Босни и Херцеговини.

Члан 2. првог Протокола уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, говори о праву на образовање и гарантује да то право никоме не може бити одузето, те да државе треба да поштују право родитеља да осигурају васпитање и образовање (дјецe) у складу са властитим вјерским и филозофским увјерењима. Међутим ни одредба става (1) члана 8. Закона о образовању одраслих на коју се директно указује, а нити остале одредбе тог члана никоме не одузимају право на образовање. Напротив, њима се правно уређује амбијент и начин остваривања тог права као и његова несумњива доступност и одраслим лицима. О повреди права родитеља да им се дјеца образују у складу са њиховим вјерским увјерењима и њиховим свјетоназором овдје, дакако, не може бити говора, те је јасно да су одредбе члана 8. Закона о образовању одраслих кореспондентне са споменутом одредбом првог Протокола уз Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, као и са уставном гаранцијом права на образовање из члана II.A.2.(1) м) Устава Федерације Босне и Херцеговине.

Када је ријеч о уставној гаранцији из члана II.A.2(1) ц) Устава Федерације Босне и Херцеговине, дакле гаранцији права на једнакост пред законом, Уставни суд Федерације констатује да ни оспорена одредба члана 8. став (1) нити остале одредбе тог члана не угрожавају право на једнакост пред законом одраслих лица као конзумента образовања. Оно је сваком одраслом лицу доступно на исти начин и под истим условима. То што центри за образовање одраслих нису у потпуно истом правном положају са основним и средњим школама, високошколским установама (притом у свим облицима власништва), установама за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама и пeнолошким установама не може бити схваћено као дискриминација, већ као промишљена образовна политика, гдје се свјесно прави разлика између формалног и неформалног образовања. Она је и настала откако је у посљедње двије деценије образовање и учење одраслих ушло у фокус образовних политика европских земаља и присутна је и у упоредном праву и у документу „Принципи и стандарди образовања одраслих у Босни и Херцеговини“ усвојеном на државном нивоу 2014. године, па тако и у Закону о образовању одраслих СБК/КСБ.

Тако се у поменутом документу формално образовање одраслих дефинише као „учење усмјерено од стране наставника или инструктора које се стиче у образовним установама, а према наставним плановима и програмима одобреним од надлежних образовних власти“, док је неформално образовање одраслих „организиран процес учења и образовања усмјерен ка усавршавању, специјализацији и допуњавању знања, вјештина и способности према посебним програмима које изводе организатори образовања (редовне школе, центри за обуку, компаније, агенције и слично“. Закон о образовању одраслих СБК/КСБ садржи идентичне дефиниције, из чега је видљиво да је он ослоњен на Принципе и стандарде на нивоу Босне и Херцеговине, што је уосталом видљиво и из цјелокупне концепције тог Закона.

С обзиром на значај ове дистинкције, логично је да она може имати свој одраз и у програмском и у организационом смислу, па то што центри за образовање одраслих у оспореној одредби нису поменути може као законско рјешење бити предметом критике, али не и разлогом њене неуставности. Она, најпросто, не говори о центрима за образовање одраслих, а неуставном је се не може прогласити зато што за образовање одраслих овлашћује школе, факултете, установе за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама и пeнолошке установе.

Када је у питању наводна повреда уставне гаранције права на имовину из члана II.A.2.к) Устава Федерације Босне и Херцеговине, Уставни суд Федерације сматра да су ти наводи неосновани и да у њихову потврду нису изнесени никакви аргументи.

Када је ријеч о праву на рад „организатора образовања одраслих лица“, под којим појмом се, дакако, подразумијевају и центри за образовање осталих, то право ни једном одредбом члана 8.

оспореног Закона није ускраћено. Уставни суд Федерације сматра да је ријеч о погрешном тумачењу тих одредаба. Тачно је да су редовне школе и високошколске установе, установе за смјештај и бригу о лицима с посебним потребама, те пенолошке установе у одредби члана 8. став (1) препознате као носиоци формалног образовања одраслих и та је одредба само на њих усмјерена. Потом су у ставу (2) истог члана, који говори о неформалном образовању одраслих побројане све институције и организације које се по Закону сматрају „организаторима образовања одраслих лица“, дакле и субјекти из става (1) и сви други субјекти, односно институције и организације које се баве образовањем одраслих. Дакле појам „организатори образовања одраслих лица“ интегриса у себи све те субјекте.

У прилог томе најбоље говори одредба члана 3. тачка 17. Закона о образовању одраслих лица којом се за примјену тог Закона утврђује аутономни интегрални појам „Организатори образовања одраслих лица“ а који укључује „установе, организације и друге правне субјекте који задовољавају услове за обављање дјелатности образовања одраслих лица, које су прописала мјеродавна тијела“. Ријеч је о техничким и хигијенским условима, просторним и материјалним стандардима, те другим условима који су, како је раније наведено, прописани Стандардима и нормативима за образовање одраслих лица које је, по овлашћењу из члана 46. став 1. тачка а) Закона о образовању одраслих лица донијело кантонално Министарство образовања, науке, културе и спорта.

Према томе, када одредба члана 8. став (3) Закона о образовању одраслих говори о стандардима и нормативима за образовање одраслих лица и „начину и поступку утврђивања услова које мора задовољавати организатор образовања одраслих лица за извођење формалних програма образовања одраслих“ које ће донијети (и које је донијело) Министарство образовања, науке културе и спорта, онда се ти стандарди и нормативи односе на „све организаторе образовања одраслих лица“, па тако и на центре за образовање одраслих, а то значи да и они имају равноправан приступ формалном образовању одраслих, уколико задовољавају прописане стандарде и нормативе.

Дакле, систематско тумачење одредаба члана 3. тачка 17. и члана 8. ст. (1), (2) и (3) Закона о образовању одраслих лица доводи до закључка да и центри имају приступ формалном образовању одраслих, те не може бити говора ни о ускраћивању права на рад, које свакоме гарантује одредба члана II.A.2.(1) л) Устава Федерације Босне и Херцеговине. О томе зашто не стоје наводи о ускраћивању права на образовање, већ је било ријечи.

Чињеница је дакле, да Закон о образовању одраслих СБК/КСБ у погледу учешћа центара за образовање одраслих само наизглед има рестриктивнији став у односу на законе из окружења и у односу на принципе и стандарде из Одлуке вијећа министара Босне и Херцеговине.

На крају, Уставни суд Федерације сматра да оспорена одредба члана 8. став (1) може бити предметом критике и да рјешење које она садржи, па можда и редакција цијелог члана 8. нису оптимални, те да их у одговарајућој процедури треба измијенити набоље, али њихова уставност није упитна.

У провјеру тачности навода подносиоца о томе да се текст одредбе члана 8. став (2), која се односи на центре за образовање разликује од текста из Нацрта који је прошао јавну расправу и утврђивање да ли је и на који начин дошло до те измјене, Уставни суд Федерације не може се упуштати.

Мишљење објавити у „Службеним новинама Федерације БиХ“ и службеним гласилима кантона у Федерацији Босне и Херцеговине.

Ово мишљење Уставни суд Федерације је утврдио једногласно, у саставу: др сц. Ката Сењак, предсједница Суда, Весна Будимир, Мирјана Чучковић, Александра Мартиновић и проф. др Един Муминовић, судије Суда.

Предсједница
Уставног суда Федерације
Босне и Херцеговине
Др сц. Ката Сењак, с.р.

1

У „Службеним новинама Тuzлanskог кантона“, број: 4/21, поткрала се штампарска грешка на насловној страници новина, па се на основу чланка 7. ставак 2. Закона о службеном гласилу Тuzлanskог кантона („Службене новине Тuzланско-подрињског кантона“, број: 5/99 и „Службене новине Тuzлanskог кантона“, број: 7/04) даје

ISPRAVKA

на насловној страници „Службених новина Тuzлanskог кантона“, број: 4/21

На насловној страници „Службених новина Тuzлanskог кантона“, број: 4/21, умјесто текста „ИЗДАНЈЕ НА БОСАНСКОМ ЈЕЗИКУ“ треба да стоји текст „ИЗДАНЈЕ НА ХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ“.

Б о с н а и Х е р ц е г о в и н а   С е к р е т а р С к у п š т и н е
F e d e r a c i j a Б о с н е и H e r c e g o v i n e   Т у з л а н с к и К а н т о н
T U Z L A N S K I K A N T O N
S k u p š t i n a   Е н и с а H а с а н а г и ć , в . р .
- С л у ж б а С к у п š т и н е -

Број: 02-02-1-50/21
Тузла, 25.03.2021. године

Službene novine Tuzlanskog kantona

Broj: 5/21

SADRŽAJ

SKUPŠTINA

298. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnom redu i miru 707

299. Zakon o porezu na promet nepokretnosti i prava – prečišćeni tekst 708

VLADA

300. Uredba o izmjeni i dopuni Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Tuzlanskom kantonu, broj: 02/1-02-4726/21 od 19.03.2021. godine 712

MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK

301. Program raspodjele sredstava sa potrošačke jedinice 23020019-subvencija troškova prevencije ovisnosti o drogama, prevencije intervencije i resocijalizacije maloljetničke delinkvencije za 2021. godinu, broj: 09/1-11-1631/21 od 01.02.2021. godine 713

302. Program raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje osoba u stanju socijalne potrebe za 2021. godinu, broj: 09/1-11-1641/21 od 01.02.2021. godine 724

303. Program raspodjele sredstava subvencija za djecu, učenike i studente za 2021. godinu, broj: 09/1-11-1646/21 od 01.02.2021. godine 736

304. Program raspodjele sredstava jednokratnih novčanih pomoći za 2021. godinu, broj: 09/1-11-1850/21 od 03.02.2021. godine 738

USTAVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

305. Mišljenje, broj: U-41719 od 19.01.2021. godine (hrvatski jezik)
Mišljenje, broj: U-41719 od 19.01.2021. godine (bosanski jezik)
Mišljenje, broj: U-41719 od 19.01.2021. godine (srpski jezik) 740

1. **ISPRAVKA** na naslovnoj stranici „Službenih novina Tuzlanskog kantona“, broj: 4/21, broj: 02-02-1-50/21 od 25.03.2021. godine 775

